

Gudaskymning

Gudaskymning

en medeltida saga om makt och humanism

av Christian Lanciai

Personerna :

Baronen av Schwarzenberg
Wolfgang och Wilhelm, hans båda söner
Heinz, Wolfgangs närmaste man
Johann, morbror till bröderna
Jakob Schubert
Anna, hans syster
Jeanette, pråmdragarflicka
gubben Gigot, hennes far
Manuel, värdshusvärd
Böhm, bagare
Friedrich, mjölnare
Friedmann, smed
Braun, apotekare
doktor Hummel
Anton, tjänare
Gottfried, hans bror
en gubbe, deras far
Vladislav, en bödel
fru Breuler
fru Sauermilch
en pojke

Wolfgangs sju hejdukar
tjänare på slottet Schwarzenberg
bybor på krogen

Handlingen äger rum på 1370-talet omkring Bingen-Schwarzenberg i Rhendalen samt (från tredje akten) vid slottet Dalheim längre bort.

Copyright © Christian Lanciai 1978

Gudaskymning

Akt I scen 1. I vildmarken.

Jakob O natt utan ljus, min oro utan ände fyller dig med sin ängslan, och jag ser ingen utväg ur dess mörkers ångest. Varför denna resa utan mål, när allting var så mycket bättre och säkrare hemma? Jag är på väg, och det är ingenting jag kan göra åt saken utom att fortsätta tills det är över och fram till dess utstå all tortyr och uthärda alla fasor. Min syster, du är allt jag har, och dig har jag bara hemma, där du är trygghetens inkarnation och den enda hamn jag har i världen. Men min far har kastat mig ut på havet, och jag måste hålla i hans roder och segla vidare mot okänt mål, hans gamle ungdomskamrat, en mäktig och fruktad baron nu i Rhenlandet med två söner i min ålder. Kanske de blir mina vänner? Det hoppades min far, men min enda säkra vän är du, min syster, ensam i all världen om mitt hjärta, som jag bara längtar hem till, där jag även har mitt arbete och min utkomst. Nåväl, se det bara som en parentes, ett tillfälligt äventyr och episodiskt avbrott i mitt liv att snart få återvända hem från. Framåt alltså, mot ett okänt öde och ett dubiöst mål av oanade horisonter hemligheter. Kanske min far har rätt, att allt okänt och främmande bara är nyttigt, hälsosamt och utvecklande. Det vågar jag betvivla, men vi får se. Ge ödet en chans att inte vara fientligt, och det kanske skonar dig. Du har i alla fall inget val, ty alla är vi ödets marionetter utan egen vilja, utan lag och utan hopp om att någonsin kunna kontrollera det, då dessa lagar är outranssakliga utom för ett högre förstånd än något dödligt.

Scen 2.

Wolfgang Vad är den här besökaren för en gynnare?
Heinz En köpmansson från Wien. Hans far där har känt din far.
Wolfgang Det är inte mycket att känna nu mera, men det kan han ju inte veta. Han kommer hit i onödan.
Heinz Men han är ofarlig.
Wolfgang Låt oss hoppas det. Ingen är ofarlig förrän han är död.
Heinz Får han träffa din far?
Wolfgang Det är inte mycket att träffa. Det märker han nog när han träffar honom.
Heinz Det blir en kort visit på ett onödigt uppdrag.
Wolfgang Precis. En onödig resa för ett fiaskos skull. Dess enda positiva resultat blir att han inte kommer tillbaka.
Heinz Här kommer han.
Wolfgang (reser sig, när Jakob kommer in) Vår högt ärade gäst, var välkommen!
Jakob Ni måste vara Wolfgang.
Wolfgang Rätt gissat. Det här är Heinz. Har du fått träffa vår far?
Jakob Jag kommer just därifrån.
Wolfgang Var han något att träffa?
Jakob Han sade inte mycket.
Wolfgang Sade han något alls?
Jakob Han vill inte göra några fler affärer med min far i Wien, men han bjöd mig stanna här så länge jag ville som huset Schwarzenbergs gäst.
Wolfgang Naturligtvis. Stanna så länge du vill. Men du får tråkigt här.
Jakob Jag har inte träffat er bror ännu.

Wolfgang Han är ännu mindre något att träffa.
 Jakob Ändå är han ju er tvillingbror.
 Wolfgang Med olika mödrar eller fäder i så fall.
 Jakob Ursäkta mig, men skämtar ni?
 Wolfgang Vi har ingenting gemensamt. Det märker du när du ser honom.
 Jakob Ni gör mig nyfiken.
 Wolfgang Stilla din nyfikenhet så mycket du vill, och res hem sedan.
 Jakob Det tänker jag naturligtvis göra.
 Wolfgang Klokt av dig.
 Heinz Jag tror din bror är på väg.
 Wolfgang Känner du stanken av hans dåliga vibrationer?
 Heinz Nej, men jag tycker mig höra hans ömkliga, trevande steg.
 Wolfgang (till Jakob) Har du otur så får du träffa honom.
 Heinz Om han inte ångrar sig och vänder när han hör att vi är här.
 Jakob Vad är det med honom?
 Wolfgang Ingenting, käre gäst, utom att han är efterbliven.
 Jakob På vilket sätt?
 Wolfgang Alla sätt. Han kopplar trögt, fattar långsamt, talar långsamt om han talar alls, hans tystnad är deprimerande, kort sagt, han är ett mähä och ett kräk, som bara är i vägen var han än vågar visa sig. Dock är han ändå dum nog att infinna sig till måltiderna, då han tyvärr åtminstone har överlevnadsinstinkt. Men det är dags att gå till bords. Kom med, min gäst, och jag skall visa dig matsalen.
(Fonden öppnas och visar scenen med ett dukat bord. Ett antal av slottets personal sitter redan. Den gamle Johann reser sig.)
 Johann Äntligen får vi träffa dig, Jakob Schubert från Wien!
(sträcker fram handen och hälsar hjärtligt)
 Wolfgang Min morbror Johann.
 Johann Jag hoppas mottagandet av dig har varit till belåtenhet och att du inte saknar något.
 Jakob Mitt rum är förträffligt, och jag har redan fått träffa baronen.
 Johann Det gläder mig. Jag kunde tyvärr inte närvara själv. Men sätt dig till bords och förse dig! Jag hoppas du är hungrig.
 Jakob Jag kan inte klaga på att sakna aptit.
 Wolfgang Johann sköter om att allting fungerar här på Schwarzenberg. Det enda min far gör är att underteckna dokument, och till och med det gör han dåligt och motvilligt.
 Jakob Tur att Johann finns.
 Wolfgang Ja, det säger vi alla, men själv är han blyg och ödmjuk och försynt.
 Johann Jag vet min plats och är glad över att kunna vara till någon nytta för de flesta här.
 Wolfgang Låt dig nu väl smaka. Öl finns i överflöd.
 Jakob Tack.
 Johann Har du träffat Wilhelm?
 Jakob Inte ännu, men alla tycks varna mig för honom.
 Johann Varför det?
 Jakob Det undrar jag också. Är han konstig på något sätt?
 Johann Nej, bara annorlunda. Han älskar lärdomen.
 Jakob Är det något fel i det?
 Johann Bara ur politisk synpunkt, och vi har här att göra med en mäktig familj.
 Wolfgang anses lika duglig för politiken som Wilhelm anses oduglig.

Jakob Varför blir han inte präst då?
 Johann Det får du fråga honom. Jag tror han kommer nu.
(Wilhelm kommer in. Alla fryser.)

Wilhelm Vad har jag med människornas ytliga alldaglighet att göra? Ingenting, ty dagfjärilen är ingenting mot ljuset medan ljuset är allt och kontempleras bäst på avstånd, medan världens ytlighets dagfjärilskultur bara förbränner sig själv till ingen nytta i en självkonsumtionens dödsdömda vettlöshet utan annat mål än självförstörelse. Så vad jag gör jag här och hur hamnade jag här, den mest hopplösa av alla utbölingar? Kanske jag får veta det någon dag, om mitt liv har någon mening.

Wolfgang *(till Heinz)* Han går i sömnen igen och vet inte var han är. Hallå, *(klappar i händerna)* min bror! Vakna! Stå inte där och vela som ett fån om du vill ha mat, utan ta plats vid bordet!

Wilhelm *(ser Jakob)* Jag ser ett lingon bland blåbären.

Wolfgang Det är vår gäst från Wien. Har du glömt att han skulle komma? Naturligtvis har du det.
(till Jakob) Ursäkta hans velighet. Han är alltid sådan.

Jakob Hurdan?
 Wolfgang En melankoliker. En grubblare. En svikare som inte vill ha med oss att göra. En teoretisk filosof. En onyttig parasit. Ett mähä. En fullständigt onödig människa.

Heinz Pass på, Wolfgang, du sårar honom.
 Wolfgang Det är han van vid.
 Heinz Men han är känslig. Han kan ju gå sönder.
 Wolfgang Han har aldrig gått sönder hittills hur jag än rådbråkat honom.

Jakob *(till Johann)* Håller han alltid på så där?
 Johann Ja, min vän, han plågar alltid sin bror.
 Jakob Som aldrig reagerar?
 Johann Nej, han reser sig aldrig.
 Wilhelm *(reser sig och lämnar bordet)*

Wolfgang Så tidigt färdig? Du har ju inte ätit något, Wilhelm!
 Wilhelm Jag har inte tilltalat dig, Wolfgang.
 Wolfgang Nej, du tilltalar mig verkligen inte. Men jag tilltalar dig. Varför svarar du mig aldrig?
 Johann Wolfgang, vi har nog av dina spydigheter och provokationer till vardags. Låt oss nu få måltidsro.
 Wolfgang För all del, morbror, låt dig maten väl smaka. Jag försökte bara vara trevlig mot min bror. Jag hoppas det inte störde honom.
 Wilhelm Ursäkta mig, men jag har faktiskt ingen aptit. *(vänder sig ursäktande mot Jakob och går ut. Jakob reser sig och går ut efter honom.)*

Wolfgang Så! En hund har funnit sin herre!
 Johann *(förebrående)* Han är faktiskt vår gäst, Wolfgang.
 Wolfgang Baronens gäst, inte min. *(till Heinz)* Om han tyr sig till Wilhelm kan vi få problem.
 Heinz Hur då?
 Wolfgang Han kan bli kvar här och vägra lämna Wilhelm i fred.
 Heinz Kan det vara farligt?
 Wolfgang Ja, Heinz, det kan bli mycket farligt för Wilhelms mentala hälsa.
 Johann Vår gäst kan kanske förstå honom bättre än du, Wolfgang.
 Wolfgang Ingen kan förstå honom utom till sitt eget fördärv. Wilhelm är mentalsjuk, Johann, och alla som engagerar sig i honom försvinner i hans avgrunder.

Johann Du är bara grym som vanligt, Wolfgang.
Wolfgang Nej, jag är bara den ende realisten här i trakten.
Heinz Ät nu, Wolfgang, och lämna dårarna i fred.
Wolfgang Om ändå alla världens dårar ville lämna världen i fred.
(reser sig) Skål då, mina vänner! Skål för Wilhelms och alla dårars undergång!
(De flesta deltar i skålen men under mummel och nästan motvilligt, som på kommando. Johann deltar inte.)
Wolfgang Du dricker inte, Johann.
Johann Jag är inte törstig.
Wolfgang Du måste inte. Vi klarar oss utan dig också.
(dricker med Heinz och sina närmaste kumpaner.)

Scen 3. Vårdshuset.

Böhm Det är inte varje dag vi får gäster till Schwarzenberg.
Friedrich Det är väl första gången nånsin slottet får en gäst.
Friedmann Nästan.
Friedrich När var det senast?
Friedmann Det kommer jag inte ihåg.
Böhm Aldrig.
Friedrich Då måste det vara en särskild händelse nu då.
Friedmann Det är det ganska säkert.
Friedrich Vad kan det leda till?
Friedmann Vad som helst.
Böhm Åja, det är nog inte så allvarligt. Det är bara sonen till en barndomsvän till baronen.
Friedrich Det vet du redan?
Böhm Jag vet allt. Jag är ju bagare.
Friedrich Javisst, och jag är bara mjölnare. Därför vet jag ingenting.
Friedmann Vad gör han på slottet?
Böhm Han lär vara jämnårig med bröderna.
Friedmann Bli han Wolfgangs man eller Wilhelms vän?
Friedrich Det får vi se här och nu. *(Wilhelm och Jakob kommer in.)*
Wilhelm Detta är hela traktens medelpunkt och nyhetscentral, Jakob. Vad som inte diskuteras här är inte värt att diskutera. Här kan du alltid få veta allt om det senaste som har hänt i trakten. Och nyckelmannen är värden själv, Manuel här, som alltid vet allt om alla.
Jakob En utsatt position.
Manuel Jag förvaltar den väl. Är detta Jakob Schubert från Wien?
Wilhelm Densamme.
Manuel Er far, herr Jakob, är ungefär den ende man baronen någonsin har talat väl om. Du tycks ha funnit en vän, Wilhelm.
Wilhelm Vi har gemensamma intressen. Han vet allt om de senaste kulturströmningarna från Italien.
Manuel Det är få här som vet var Italien ligger. Har ni varit där?
Jakob Jo, faktiskt.
Manuel Det var väldigt.
Wilhelm Han har varit i Florens och Rom och Venedig och känner alla kulturstäderna söderut.

Manuel Vad tycker ni då om vårt karga gråa Rhenland, mästare Jakob?
Jakob Jag finner det oemotståndligt romantiskt. Rhen måste vara som allra vackrast här.
Manuel Det var vänligt sagt.
Jakob Det var fullt avsiktligt och ärligt menat.
Wilhelm Ni blir säkert goda vänner. Ta hand om honom, Manuel, när helst han behöver det. Han är en god vän att ha och genom sin resvana en god vän för hela världen.
Manuel Det tvivlar jag inte på. Men nu hör jag brutalare gäster komma.
Wolfgang (med sitt band, kommer stormande in) Öl åt alla, Manuel! Du vet att vi vill ha krusen fulla!
Manuel Som ni önskar, furst Wolfgang. *(blir fullt sysselsatt)*
Wolfgang Nej men se vem som är här – knähunden med sin matte!
Wilhelm Kom, låt oss gå, Jakob.
Wolfgang Sviker du oss genast igen som vanligt, Wilhelm? Svika är det enda han kan. Han är en professionell svikare som bara sticker och flyr från alla sociala sammanhang. Vad ska vi med en sådan parasit till? Är det då inte lika bra att göra sig av med honom genast, så vi slipper den belastningen?
Heinz Vi väntar bara på din order, Wolfgang.
Manuel Vill ni döda er egen tvillingbror, Wolfgang? Sådant bådär knappast någon tur.
Wolfgang Nej, Manuel, jag nöjer mig med att ständigt plåga honom ihjäl så långsamt som möjligt. Det är roligt att se honom lida. Jag njuter av att ständigt sticka nålar och törnen i honom genom förolämpande provokationer, ty han försvarar sig aldrig emedan han är feg.
Heinz Men på det sättet får du aldrig död på honom, Wolfgang.
Wolfgang Jodå, långsamt men säkert, tills ingenting är kvar av honom. Men nu har situationen komplicerats något genom den nya kumpan han har fått. Skall vi döda honom också?
Heinz Han ger väl sig av snart.
Wolfgang Jo, han gör det, och det blir hans räddning. Han slipper råka ut för samma öde som Wilhelm, så han slipper följa det sjunkande skeppet ner i djupet. Är han klok fattar han att vi blir framtidens herrar här i landet medan sådana som Wilhelm bara kan gå under.
en av gänget Skål för det, prins Wolfgang!
Wolfgang Skål, mina bröder! Låt oss dricka för den dag då vi övertar makten i hela Rhenlandet när den gamle sjuke baronen är borta!
en annan Skål! För prins Wolfgang!
alla För prins Wolfgang! *(Alla dricker och skålar entusiastiskt.)*
Manuel (avsides) Jag vet bara att det aldrig går som man tänkt sig. Bevare oss väl!
Wolfgang För vad, Manuel? Tror du inte jag hör dig?
Manuel För allt som går snett.
Wolfgang Och vad skulle det vara?
Manuel Prins Wolfgang, alla vet att ni har ambitioner. Alla vet också att inte alla ambitioner slår väl ut.
Wolfgang Så du vill bevara mig för mina ambitioner?
Manuel Ju högre ambitioner man har, desto lättare slår de fel.
Wolfgang Tack för din omtanke, Manuel, men jag tror inte du behöver oro dig. Har väl något slagit fel hittills? Finns det något som ens tyder på att något kan slå fel? Är jag inte min faders äldste son och arvtagare? Blir jag inte näste baron av

Schwarzenberg och har jag inte därmed utsikter att bli kurfurste? Och vem som har utsikter att bli kurfurste är så dum att han inte försöker bli det? Är man kurfurste kan man bli kejsare. Vem med utsikt att bli kejsare är så dum att han skulle skrinlägga de utsikterna?

Manuel Er far skrinlade de utsikterna från början. Tack vare det har aldrig något krig rasat här under hans tid.

Wolfgang Så du framhåller honom som ett lysande exempel, det besuttna köttkadavret av bara fläsk och grämelse, som aldrig har gjort någon nytta sedan hans hustru dog? Det sentimentala åbäket, som bara är i vägen för vårt lands utveckling? Mannen som lider av evig förstoppning då han fastnat för gott i sin sorg och sina sockersöta minnen av den enda som kanske kunde älska honom? Kom igen, Manuel! Den farsgubben är bara en grotesk bromskloss för hela livet! Ju förr vi slipper honom, desto förr kan vi äntligen börja arbeta och agera!

Manuel Vad vill du då få gjort, som vanligt folk inte kunnat göra under din far?

Wolfgang Skapa ordning i världen! Sätta kyrkan på plats med all dess vanvettiga vidskepelse och korruption, som bara förlamar samhället! Ena Tyskland som Karl den Store, Otto den Store, Fredrik Barbarossa och Fredrik II! Det behövs någon som tar upp deras försummade mantel! Jag är ung och duglig och har viljan och förmågan! Varför inte, Manuel?

Manuel Allt det där är gott och väl, Wolfgang, men varför upplever ni då er bror som ett hinder i vägen?

Wolfgang Han är min tvillingbror och har bara konservativa värderingar, han strävar bara bakåt och omhuldar allt som inte hjälper landet praktiskt det minsta, genom sin ställning har han inflytande, och hela kyrkan föredrar honom!

Manuel Han har ingenting emot er, Wolfgang, om ni bara skulle lämna honom i fred.

Wolfgang Det är ju det han inte gör! Han smyger bakom ryggen på mig, ägnar sig åt lömskt bakdanteri, intrigerar i hemlighet mot mina intressen och försäkrar mig om sin lojalitet medan han bara underminerar min ställning!

Manuel Och det är inte bara något som ni inbillar er?

Wolfgang Han och jag kan inte leva i samma värld, Manuel, då vi är varandras absoluta motsatser. Han måste bort, eller jag kan inte leva.

Manuel Ni har ju kunnat leva hittills.

Wolfgang Nej, Manuel, det är det jag aldrig har kunnat göra då han alltid funnits i min närhet och hindrat mig med sin blotta personlighet!

Manuel Jag säger inget mer.

Wolfgang Nej, det är klokast för er. Kom, mina vänner! Vi drar vidare, innan jag börjar demolera Manuels krog! (*Wolfgang drar ut med sina hejdukar.*)

Manuel Han är en naturkraft som ingenting kan stoppa, men han måste stoppas – och kommer att stoppas förr eller senare. (*återvänder till ruljangsen.*)

Scen 4.

Wilhelm Du måste lova att komma tillbaka, Jakob.

Jakob Naturligtvis kommer jag tillbaka. Hur många gånger måste jag lova det?

Wilhelm Du kan aldrig lova det för många gånger. Jag kan ändå aldrig känna mig säker. Du blev ett halmstrå i min syndaflod, Jakob. Med dig borta är jag åter prisgiven åt det naturliga godtyckets raseri och ensamhetens helvete. Och du måste ta med dig din syster.

Jakob Även det har jag lovat tusen gånger, Wilhelm.

Wilhelm Hur lång tid tror du det kan ta?

Jakob Naturligtvis kan vi inte komma genast. Jag måste övertala henne först, jag måste vinna henne för din personlighet, Wilhelm, och jag måste få far att gå med på det.

Wilhelm Genom min far kan jag ge henne det bästa hem i världen och ett tryggt och ordentligt liv fjärran från vimlets yra och storstadens fördärvliga kaos med dess pest och ohyra. Ensam förmår jag ingenting mot världen och min broders övermakt, men med henne kunde vi göra världen till ett paradiset.

Jakob Du måste motstå din bror, Wilhelm. Han är farlig. Han är maktgalen och grym och tar ingen hänsyn till någon människa. Du kan inte låta honom gå härjande fram obehindrat.

Wilhelm Vi har gått igenom detta förut, Jakob. Han är min broder. Skulle jag då inte älska min broder? Vem skulle kunna hindra mig?

Jakob Men enligt Manuel planerar han din undergång och skulle han inte tveka att offra sin far för att dra i gång sina politiska ambitioner.

Wilhelm Ändå är han min bror, och ändå är han en människa. Är det då inte min plikt att älska honom?

Jakob Risken är att han dödar dig en vacker dag för all din kärlek.

Wilhelm Egendomligt nog är det det jag är minst rädd för av allt. Han har hotat mig till livet ända sedan vi var små, men ändå har han aldrig lyft sin hand emot mig. Han har dödat andra men aldrig skadat mig.

Jakob Utom själsligt.

Wilhelm Det är en annan sak. Sår som inte syns räknas inte som skador. Han har aldrig utgjutit en droppe blod av mig då min äkta broderskärlek har avhållit honom.

Jakob Du är naiv.

Wilhelm Nej, Jakob, det är du som är misstrogen.

Jakob Jag tror jag är den mer realistiske av oss två.

Wilhelm Och jag tror jag känner min bror bättre än du.

Jakob Mördade han inte din bästa vän?

Wilhelm Vem tänker du på?

Jakob Inte hunden. Din vän skogsvaktarens son. Var inte det ett mordförsök mot dig?

Wilhelm Det räknas inte då det misslyckades. Det var kanske aldrig meningen att lyckas.

Jakob Likväl var det ett regelrätt mordförsök.

Wilhelm Vi var bara femton år då. Jag är böjd att se det som ett pojkstreck.

Jakob Du hade dött om inte din vän hade smugit sig efter och skurit ner dig från trädet. Var det ett pojkstreck att de därför som straff sedan hängde din vän?

Wilhelm Det var mitt eget fel att jag inte kunde rädda honom.

Jakob Din bror känner ingen skuld vad han än gör. I stället tar du på dig hans skulder. Det är inte rättvist.

Wilhelm Vad är rättvist? Är livet rättvist? Nej, ingenting är rättvist.

Jakob Farväl, Wilhelm. Jag måste avresa. Jag kommer tillbaka.

Wilhelm Med din syster.

Jakob Med min syster. Inte förr. Senast till sommaren, kanske redan efter påsk.

Wilhelm Jag litar på dig, Jakob, och jag skall bevara alla våra samtal och suga på dem i din frånvaro som på ousinliga karameller.

Jakob Farväl, Wilhelm. *(ger sig av)*

Johann Tror du han kommer tillbaka?

Wilhelm Han måste komma tillbaka.
Johann Ja, Wilhelm, det måste han, ty hans stöd är det enda du har mot
Wolfgangs framtida maktställning.
Wilhelm Så länge far finns kvar kan ingenting hända.
Johann Men så fort han är borta kan vad som helst hända.
Wilhelm Låt oss inte oro oss förrän den dagen kommer, morbror Johann, och
före det tror jag säkert Jakob kommer tillbaka med vår framtid.
Johann Vi har åtminstone det att hoppas på, Wilhelm.

Akt II scen 1. Inne i pråmen.

Wilhelm (*kommer inkrypandes med ett elddon*) Helt övergiven! Ofattbart! Vem överger
sin pråm så där bara utan vidare? Nej, jag hör något. Det är någon som gömmer sig
där inne. Hallå! Var inte rädd!
Jeanette (*längst bort i mörkret*) Gör mig inte illa!
Wilhelm (*förskräckt*) En flicka! (*högt*) Jag lovar! Vem är ni? Varför är pråmen
övergiven?
Jeanette De tog min far.
Wilhelm Men kom då fram i ljuset så jag får se er! Låt oss pratas vid som vanliga
människor mellan fyra ögon! Vem tog er far och varför?
Jeanette (*kommer blygt fram i ljuset, en vild vacker mörk flicka*) De krävde honom på tull
som han inte kunde betala. Vi har plundrats flera gånger på den här resan av giriga
baroner. Men vem är ni?
Wilhelm Baronens son.
Jeanette (*förskräckt, sätter handen för munnen*) Hjälp!
Wilhelm Var inte rädd. Jag hör inte till dem.
Jeanette Har ni fler bröder?
Wilhelm Bara en.
Jeanette Det var den svarte. Han tog min far. De förde honom upp till borgen.
Han bad mig gömma mig för säkerhets skull när de bordade oss.
Wilhelm Det gjorde han klokt i.
Jeanette Är er bror så grym som han verkar?
Wilhelm Jag är rädd att er far har fått problem. Men jag ska göra vad jag kan för
att få honom fri. Var det bara ni två?
Jeanette Ja.
Wilhelm Från Frankrike, förstår jag?
Jeanette Ja, från Strasbourg.
Wilhelm Jag ska få ut er far. Var inte orolig. (*vill dra sig ut*)
Jeanette Kommer ni tillbaka?
Wilhelm Givetvis.
Jeanette När?
Wilhelm Så fort som möjligt.
Jeanette Skynda er! Nej, vänta! (*tar hans hand och smeker den mot sin kind*) Ni har
så vackra händer.
Wilhelm Ack, det är inga grovarbetarhänder.
Jeanette Nej, de är adelsmannahänder, och de är ädla dessutom. Er bror bar
svarta handskar.
Wilhelm Jag bär aldrig handskar.
Jeanette Ni är så god.

Wilhelm Ni gör klokast i att fortsätta hålla er dold här. Jag förmodar att ingen utom er far känner till er existens?
Jeanette Och ni. Det är bara ni två.
Wilhelm Allt hänger på att ni kan fortsätta hålla er dold. Det ska nog inte bli några problem att få ut er far.
Jeanette Å, tack!
Wilhelm Tacka mig inte ännu. Vi har en lång väg kvar att gå.
Jeanette Ni får gärna följa med oss ut ur landet.
Wilhelm Jag önskar jag kunde.
Jeanette Försök!
Wilhelm Jag ska nog tänka över saken, – fröken?
Jeanette Jeanette.
Wilhelm Och jag heter Wilhelm.
Jeanette Det passar er.
Wilhelm Gå nu och göm er väl tills jag kommer tillbaka.
Jeanette Ja, min räddare. *(drar sig tillbaka in i mörkret)*
Wilhelm (drar sig utåt) Sällsamt. En dörr öppnar sig för helt nya möjligheter i mitt liv. Skall jag ta chansen och försvinna från mitt hemiska liv av ständig övervakning och förföljelse? Varför inte? Vi får se om det blir möjligt. Först gäller det att rädda gubben.

Scen 2. Källarhålan.

Gigot ligger på sträckbänken. Wolfgang sitter som publik med sina vänner omkring sig.

Wolfgang Rör på påkarna! Snurra på hjulen, Vladislav! Vi har alldeles för litet underhållning här!
Heinz Men tänk om gubben är oskyldig, Wolfgang?
Wolfgang Om han vore det skulle han inte ha något att dölja. Men den saten envisas ju med att bara tala franska! Alltså ljuger han! Alltså döljer han något! Tänk ut hans kropp, Vladislav! Det är bara nyttigt för honom!
Vladislav (bödeln) Allt för att roa ers nåd. *(vrider hjulet, gubben stönar av smärta)*
gubben (skriker) Je ne comprends pas! Je ne comprends pas! Je ne sais rien!
Wolfgang Ja ja, vi har hört det där redan! Snurra på ratten, Vladislav! Sträck ut honom tills han går av på mitten! Sen får vi köra med tumskrubar och järnjungfrun! Han måste tala!
Wilhelm (kommer in, stannar upp förfärad) Vad pågår här?
Wolfgang Vad gör du här, Wilhelm? Säg inte att också du är road av sadistiska skådespel.
Wilhelm Varför torterar ni en gammal oskyldig man?
Wolfgang Därför att han inte är oskyldig.
Wilhelm Vad är han då skyldig till?
Wolfgang Det är just det vi försöker ta reda på.
Wilhelm Det här är ju inte klokt! Lösgör honom genast!
Wolfgang Det är visst klokt, Wilhelm. Det är du som inte är klok. Skulle vi lösgöra honom på din order? Varför?
Wilhelm Därför att han inte gjort något ont!
Wolfgang Hur vet du det så säkert? Vet du kanske vad han döljer för oss? Och varför har plötsligt du intresse av saken?
Wilhelm Därför att han är en vanlig oskyldig människa!

Wolfgang Vad du tjarar. Vrid hjulet, Vladislav, så får du höra att han inte är oskyldig, Wilhelm. Han skriker bara på franska medan ingen reser genom det här landet utan att kunna ett ord tyska.

Wilhelm Det är på fars befallning. Befria honom genast.

Wolfgang (förbluffad) Vad är detta, Wilhelm?

Wilhelm Ni hörde.

Wolfgang (reser sig) Det är bra, Vladislav. Befria honom. Vi måste lyda baronens order. Sätt in honom i hans gamla cell tills vidare. – Vad är detta, Wilhelm? För första gången i mitt liv har jag hört dig ljuga. Vad har hänt? Och varför detta tokiga engagemang i en gammal fnoskig prämskeppares värdelösa liv?

Wilhelm Han är en oskyldig människa.

Wolfgang Är han? Är det allt du kan säga? Hur vet du det? Varför säger han det då inte? Han har bara gjort sig misstänkt hela tiden med att envisas i sin bluff att vägra förstå tyska.

Wilhelm Han kanske verkligen inte förstår tyska.

Wolfgang Kom igen, bror. Du är lika dum som prämdragaren.

Wilhelm Jag står inte ut i detta unkna fängelses stank av tortyr och ondska! (skyndar ut)

Wolfgang Vad tusan är på gång? Vi har torterat ihjäl oskyldigt folk här förut hur mycket som helst utan att Wilhelm sett åt oss ens, och plötsligt ett sådant totalt humanitärt engagemang! Vad har han för intresse av att gubben blir fri? Det ska vi nog ta reda på.

Heinz Vad gör vi med gubben nu?

Wolfgang Kapa benen på honom, så att han inte kan fly.

Heinz Då blöder han ihjäl.

Wolfgang Ingen förlust. Vi behöver honom inte.

Heinz Och om baronen verkligen befallt hans frigivning?

Wolfgang Det har han inte, Heinz. Det vet du väl. Wilhelm har fått något för sig. Vi ska nog ta reda på vad. Därför är det viktigt att gubben blir befrielseoduglig. Gör det på det vanliga sättet med yxan mitt i knäna.

Heinz Ja, Wolfgang. (går)

Wolfgang Du blir aldrig fri från mig, Wilhelm, vem du än försöker befria.

Scen 3. På stranden. Månsken.

Jeanette framträder.

Jeanette Kan han verkligen rädda min far? Jag har ingen anledning att tvivla på det. Han är ju herremansson och prins och har makt att göra vad han vill. Så varför inte? Jag har bara att tacka och ta emot och få en drömprins på köpet, som är beredd att offra allt för min skull. Hur skulle jag väl då kunna neka honom något?

Wilhelm (anländer, bestört) Jeanette, du borde inte visa dig här på stranden!

Jeanette Varför inte? Hela världen sover, och bara dess älskare vakar med kärleken. Jag är inte rädd. Du skall ju rädda min far. Hur går det?

Wilhelm Jag kan inte se något val. I baronens namn har jag beordrat hans frigivning, och när min far får veta detta blir det undersökning av fallet. Då blir din far aldrig fri utan försvinner i källaren. Men det är min plikt att rädda honom, ty han är oskyldig. Men då måste jag följa med er ut ur landet.

Jeanette Du är välkommen. Vad väntar du på?

Wilhelm Men borde du inte hålla dig dold?

Jeanette Jag är inte rädd, Wilhelm, ty du älskar mig, och i din kärlek är jag trygg. Mot kärleken förmår hela världen ingenting. Dessutom är det fullmåne, och då känner jag mig säkrast och tryggast i mig själv.

Wilhelm Men du är så vacker och går så utmanande här på stranden i all din skönhet mitt i fullmånen....

Jeanette Ja, kan det bli bättre? Omfamna mig, Wilhelm, så jag får ge dig kraft att befria min fader. Sedan är hela världen öppen för vår kärlek.

Wilhelm (omfamnar henne) Du är oemotståndlig, Jeanette, med ditt rika mörka utslagna hår som lyser som en stjärnhimmel i månens glans....

Jeanette Skynda dig, Wilhelm. Vi har inget att förlora.

Wilhelm Låt ingenting hända medan jag är borta. *(ger sig iväg)*

Jeanette Vad skulle väl kunna hända? Det är bara att ta det lugnt, och jag behöver bara invänta min älskare.... *(lägger sig ner)* och njuta av mitt enda rätta element, fullmånens generösa silverflod i midnattens härliga stjärnklarhet....

Wolfgang (visar sig från bakom ett träd) Vem kunde tro det? Han har en älskarinna! Tydligt prångubbens dotter! Så det var hans hemlighet! Och vacker är hon dessutom! Inte konstigt att gubben till varje pris ville dölja sin last ombord! Försiktigt nu, så att hon inte anar något.... *(smyger fram mot henne)*

Jeanette (liggande med slutna ögon) Ack, mångudinna, stärk min prins genom din nåd, och giv min fader åter utan komplikationer, så att vi kvickt kan lämna det här brutala landet bakom oss....

Wolfgang (är över henne) Trivs du inte här, jänta? *(lägger handen över hennes mun)* Nej, skrik inte, för det hjälper inte, för jag har dig redan. Tänk att Wilhelm så plötsligt blivit könsmogen! Vem kunde ana det om den efterblivne stackaren? Men duger han så duger väl jag ännu bättre!

Jeanette Jag vet vem du är. Du är den onde fursten av Schwarzenberg, som alla fruktar och hatar.

Wolfgang Låt dem hata mig så länge de fruktar mig. Tror du jag bryr mig? Jag struntar i dem, ty jag har makten, medan de är alla loppor. Du skulle ha träffat mig först, jänta, så hade du sluppit bry dig om Wilhelm.

Jeanette Du är ett elakt monster.

Wolfgang Tack för komplimangen, slyna. *(slår till henne)* Samarbeta nu, så vi kan ha lite roligt innan Wilhelm kommer ner med din stympade farsas lik.

Jeanette Vad har ni gjort med honom?

Wolfgang Någon ville hjälpa honom fly, så vi kapade benen på honom för säkerhets skull. Det är vanlig praxis.

Jeanette Odjur! *(försöker slå honom och spotta på honom och kämpa)*

Wolfgang (slår henne hårt två gånger) Samarbeta, slyna, eller jag mördar dig!

Jeanette Mörda mig då, som ni mördat min far!

Wolfgang Han är inte död ännu. Det tar lång tid att förblöda. Han är bara räddningsoduglig. Om Wilhelm hämtar honom och bär ner honom blöder han ihjäl under tiden. Om Wilhelm räddar honom blir det bara ett lik han lyckas rädda.

Jeanette Varför all denna ondska och grymhet, ditt sataniska monster?

Wolfgang Därför att det är roligt. Maktens enda nöje är att praktiseras.

Jeanette Det enda ni uppnår är att ni plågar ihjäl er bror.

Wolfgang Så mycket bättre! Det är den egentliga avsikten!

Jeanette Nu genomskådar jag dig. Du är ingenting. Din bror är allt, ty han är mänsklig, men du är bara en parasit som missbrukar din ställning och lever på din brors bekostnad.

Wolfgang Sluta tjata nu, din häxa. Börja arbeta i stället!

Jeanette Du har mördat min far, och du kan mörda mig, men du kommer aldrig att kunna ta livet av din bror.

Wolfgang Sluta tjata, sa jag!

Jeanette Det tar jag som en uppmuntran till accelererat förakt för din ynkliga värdelöshet, ditt monstruösa äckel till vidrig översittare!

Wolfgang Sluta!

Jeanette Aldrig, din misslyckade maktmissbrukare! Du borde ha aborterats från början, för allt vad du kommer att åstadkomma här i världen är bara olycka och fördärv!

Wolfgang Har jag inte rätt till det då?

Jeanette Den enda rätt du har i världen är till din egen eviga självdestruktivitet!

Wolfgang Du dömer bara dig själv!

Jeanette Nej, det är bara du som är fördömd.

Wolfgang Du tråkar ut mig med ditt galna tjat!

Jeanette Jag säger bara sanningen!

Wolfgang Jag tål inte folk som säger sanningen! (*skär halsen av henne*)

Din förbannade hynda, varför skulle du reta mig! (*hugger henne om och om igen på nytt*) Din vidriga ragata, skyll dig själv! (*slänger vapnet ifrån sig och reser sig*) Låt Wilhelm få rädda dig nu med liket av din farsa! (*ger sig av därifrån*)

Wilhelm (*efter en stund, kommer stapplande i motsatt ända av scenen, helt översköld av blod*)

Jag försökte rädda dig, stackars gubbe, men du blödde ihjäl för mig! All din tacksamhet för din räddning blev bara dödens eget hångrin! Hur kan jag överleva detta, och hur kan jag väl meddela mitt fiasko för Jeanette? Det går inte att säga till henne att vi misslyckats! Men det finns ingen väg ut. Vi måste stå för våra misslyckanden och brott... (*kommer fram*) Men vad är detta? Vem ligger här massakrerad? Min egen älskade! Detta är för mycket! Vem kan ha gjort detta? Vem kapade gubbens ben bara för att djävlans med mig och förstöra livet för tre personer, och vem har mördat denna jungfru bara för att jag älskade henne? Ack, allt är mitt eget fel! Det är bara jag som har misslyckats! (*faller ner vid Jeanettes lik*) Jeanette! Förlåt mig! Min älskade! Och jag fick inte ens kyssa dig! (*kysser henne*) Ännu finns det någon värme kvar i dina läppar, men det är bara från det ännu ej torkade blodet i dess slemmiga klibbighet.... Min älskade, förlåt mig! Jag har svikit dig! Jag har förrått min egen kärlek till döds! (*reser sig, ännu mer genombloodad*) Jag är skyldig! Jag är skyldig! Straffa mig, ty jag är skyldig! Förlåt mig inte, ty jag försökte göra rätt men åstadkom bara motsatsen! Ack, om jag ändå hade fått dö i mina offers ställe! Nu döms jag till att överleva mig själv till min egen eviga förbannelse! (*faller ner*) Res dig aldrig mer, Wilhelm, ty du borde vara död! (*sjunker ihop bredvid Jeanette*)

(*efter en stund kommer två tjänare*)

1 Wolfgang sade att Wilhelm hade för sig något vid stranden.

2 Du store tid! Där är han! (*störtar fram*)

1 (*kommer efter*) Lever han?

2 Ja, han lever, men den här damen är död. Det måste vara han som dödat henne.

1 Det är det andra liket idag. Det låg en död gubbe utan ben uppe i backen.

2 Den gubben måste ha försökt fly. Det här är annorlunda.

1 Ja, den gubben gick inte.

2 Försök inte vara rolig. Kalla på hjälp i stället. Vi måste bärga prinsen upp till slottet.

1 Får vi nånsin veta vad som hänt?

2 Troligen inte, men det här kommer alla att prata om så länge vi lever.

1 Ja, det ser inte bättre ut.

2 Sätt fart nu! Fixa en bår!

1 (*skyndar ut*) Hjälp! Hjälp! Prins Wilhelm är sjuk! (*ut*)

2 Han var alltid sjuk, och nu lär han väl aldrig bli frisk mera.

(*knäböjer vid prinsens sida och lägger sin hand på Wilhelms axel i väntan på hjälp.*)

Akt III scen 1. Vårdshuset.

Friedrich Hur är det med honom?

Friedmann Inget vidare.

Friedrich Vad händer egentligen?

Friedmann Det är det ingen som vet.

Böhm Jag vet alla fakta.

Friedmann Vad då?

Böhm Wolfgang beslagtog en pråm med dess smugglarkapten på floden. Kaptenen förhöordes men lyckades fly men skadade sig illa under flykten. Under tiden slog Wolfgang larm om fångens flykt och om att Wilhelm hade oegentligheter för sig nere vid pråmen. Där påträffades han medvetlös med två lik, kaptenen och en flicka. Vad man inte vet är om man ska beskylla Wilhelm för ett eller två dråp.

Friedmann Wilhelm kan inte ha gjort det.

Böhm Tror du ja.

Friedrich Vilken härva! Men det troligaste verkar ju ändå vara att Wilhelm dödat åtminstone en av dem under ett anfall av mental rubbning.

Friedmann Men varför?

Böhm Galningar behöver inga skäl.

Friedmann Men vittnen har viskat att även Wolfgang bar blodstänk den natten.

Friedrich Det var Wolfgang! Jag visste det!

Böhm Skulle Wolfgang då ha dödat båda?

Friedrich Åtminstone den ena.

Böhm Men varför?

Friedmann Låt mig framlägga en teori. Jag vet att gubbens båda ben hade kapats förmodligen under tortyr för att göra honom flyktoduglig.

Friedrich Varför torterades han?

Friedmann Antagligen kunde han inte betala tull. Det brukar gå så med sådana. De tas upp till slottet för förhör varunder de avlider och försvinner. De vill veta var han har sitt guld fast han inte har något, och så torterar de ihjäl honom utan att få veta något. Flickan var troligen pråmskepparens dotter. Wilhelm upptäckte henne och försökte befria hennes far och hjälpa dem fly. Sannolikt hade han själv försökt fly med dem för att äntligen slippa sin bror och hela familjehelvetet. Men Wolfgang upptäckte dem och trädde som vanligt emellan. Sannolikt våldtog han henne innan han dödade henne. Han brukar ju göra så med sina damer. Han är inte lätt att tas med.

Friedrich Och den överkänslige Wilhelm blev medvetlös när han såg de bådas lik som han ämnat rädda.

Friedmann Sannolikt.

Friedrich En ruggig historia.

Friedmann Minst sagt.

Böhm Men då det skett inom familjen tystas allting ner, och vare sig Wolfgang eller Wilhelm vållat de oskyldigas död vidtas inga åtgärder.

Friedmann Just det.

Friedrich Hur är det med Wilhelm nu?

Friedmann Han är vid liv men inte mycket mer. Han är helt apatisk och frånvarande, och ingen kan återkalla honom till livet.

Friedrich Han har väl fått en chock. Det hände en gång förut.

Friedmann När han hittade sin bästa vän skogvaktarens son hängd i ett träd?

Friedrich Ja. Det tog nio månader den gången för honom att bli normal igen.

Friedmann Var det Wolfgang den gången också?

Friedrich Naturligtvis. Det är alltid Wolfgang.

Böhm Wilhelm är alldeles för blödig. Han skulle aldrig duga till att hålla ordning över länet. Till all lycka har vi Wolfgang över oss.

Friedmann Ja, den store Wolfgang, som bara går över lik hela tiden. Fiska upp det stinkande uppsvällda liket av någons dotter ur floden, och du kan vara säker på att hon uppvisar spår av grov våldtäkt medan hon senast sågs i livet som jungfru. Håll reda på era döttrar, ty vi har Wolfgang över oss!

Böhm Du överdriver.

Friedmann Nej, jag underdriver.

Böhm Du har ingen grund för dina anklagelser.

Friedmann Kom igen, kollega. Vi vet alla vad Wolfgang går för. Så fort vi ser blodspår leder de direkt till honom.

Friedrich Hur länge sedan är det nu det hände?

Friedmann En månad sedan, och tillståndet är oförändrat. Men baronen har skickat runt en kungörelse över hela världen där han efterlyser läkare och helbrägdagörare. De har börjat anlända nu.

Böhm Då lär trakten översvämmas av utländska parasiter.

Friedrich Huvudsaken är att Wilhelm blir frisk.

Friedmann Ja, ty om fältet lämnas helt fritt för Wolfgang blir det bara mörker, ondska och fördärv, och vi får terrorn till herre över oss.

Böhm Överdriv inte.

Friedmann Jag underdriver.

Friedrich Kivas inte nu, vänner. Än så länge lever vi. Skål!

Böhm Skål, broder!

Friedmann För Wilhelms återvunna hälsa!

Böhm Och Wolfgangs framgångar!

Friedrich Skål för bådas välgång!

Friedmann Du är åtminstone diplomat.

Friedrich Någon måste vara det.

(De skålar och dricker tillsammans.)

Scen 2. Borggården.

Tjänare och drängar.

1 Så blev vi av med den siste kvacksalvaren.

2 Hur många tokläkare har det varit här och ränt?

1 Minst trettio. Och de levde gott här och försåg sig varje dag med kökets bästa.

3 Baronen har råd att betala men kan ändå inte köpa tillbaka sonens hälsa.

1 Doktor Hummel är ännu kvar.

2 Ja, men han är den siste, och han är åtminstone en riktig läkare.

1 Tror du det hjälper? Han må ha världens längsta tålmod, men vad hjälper det?

Hummel (vrålar inifrån ett tornfönster) Har jag inte sagt att ni aldrig får släppa in furst Wolfgang hit?

1 Nu har Wolfgang saboterat konvalescensen igen.

2 Vad tror du han har hittat på den här gången?

3 Det räcker med att han visar sig så är allting förstört.

1 Den borne tyrannen. Det sägs, att där han far fram flyr korparna och kryper ormarna ur vägen för honom av skräck.

3 Nej, bara av självbevarelsedrift. Vill man klara sig aktar man sig för att ha något med Wolfgang att göra.

2 Men han blir vår näste länsherre.

3 Den dagen den sorgen. När katastrofen väl är ett faktum gäller det att handskas med den, inte förr. (*Anton kommer ut på gården.*)

1 Vad hände i patientens rum?

Anton Wolfgang kom in och stjalpte sjuksängen så den sjuke flög i golvet.

2 Inte konstigt att doktor Hummel blev arg.

1 Hur mår han?

Anton Varken bättre eller sämre. Tillståndet oförändrat. Den sjuke reagerar inte för något och tycks helt ha tappat livsviljan och gnistan. Vi måste fortfarande mata honom med våld.

2 Vad säger doktor Hummel?

Anton Han suckar och skakar på huvudet. Om det inte sker en vändning till det bättre snart, säger han, så är läget hopplöst.

3 Ja, Wilhelm blir väl bara svagare så länge han inte blir bättre.

Anton Det är det som är det kritiska.

rop utanför (från borgporten till) Nya läkare på väg!

1 Jag trodde de hade tagit slut.

3 Det är ingen ände på läkarvetenskapen.

2 (*ropar bortåt*) Är de flera?

ropet Två stycken!

1 Slottet tycks vakna.

3 Nu blir Wolfgang inte glad.

Hummel (tittar ut genom sjukfönstret) Så länge det finns liv finns det hopp! (*spanar bortåt vägen för att se vad det är för typer som kommer*)

1 Bara det inte är några värdelösa kvacksalvare nu igen!

2 Det är det säkert. De vill säkert bara leva gratis här en tid och äta gott och sova bekvämt som alla andra som klämt på Wilhelm.

3 Men varför kommer de då sedan vi har avverkat alla kvacksalvarna?

Anton Kanske de inte alls är några läkare.

2 (*ropar bortåt porten*) Hur ser de ut?

(*andlös väntan på svaret*)

ropet De är unga! De är säkert utlänningar!

Hummel (har vänt sig inåt i rummet, återkommer till fönstret, brydd, ställer sin fråga men mera lågmält till tjänarna på gården) Är en av dem en kvinna?

2 (*ropar som förut*) Är en av dem en kvinna?

(*andlös väntan på svaret*)

ropet (efter en stund) Ja, en av dem är en kvinna!

Hummel (inåt rummet) Ja, Wilhelm, en av dem är en kvinna.

Wilhelm (blek, kommer strax fram till fönstret bredvid Hummel) Era klentrogna tröghjärnor! Ser ni inte att det är Jakob Schubert och hans syster från Wien! (*försvinner omedelbart från fönstret*)

Hummel (lika brydd som förut, till tjänarna på gården) Han kommer ner.

1 Något har satt liv i patienten.

3 Underverkens tid är aldrig förbi.

2 Det är just ett underverk som vi behövt och väntat på.

Anton Den här dagen hade jag verkligen inte velat missa.

Hummel Pass på! Han kommer ner men är svag och ostadig på benen! Var beredda att ta hand om honom om han skulle falla omkull!

1 Lita på oss, doktor Hummel!

Wilhelm (kommer ut på översta trappsteget till borgtrappan, raglar, har kläderna bara halvvägs på, men gör en kraftansträngning att ta sig ner för trappan, hotar vid varje steg att ramla huvudstupa och bryta nacken av sig)

3 Försiktigt, prins Wilhelm!

Wilhelm (vacklande) Jag klarar det nog. Jag måste klara det.

(Precis när han når marken når Jakob och Anna fram och in på gården.)

Mina vänner! Äntligen är ni här! Jag har väntat på er!

Jakob Wilhelm! *(tar emot Wilhelm, som faller nästan redlöst i hans famn)*

Wilhelm (försöker ta sig ur Jakobs stödjande armar) Och det här måste vara din syster. Hon är precis sig lik efter dina beskrivningar.

Anna Jag är glad att jag inte genast gör er besviken.

Wilhelm Ingen risk!

Jakob Men Wilhelm, du ser ut att komma direkt ur hospitalet. Är allt som det ska?

Wilhelm Ja, min efterlängtrade vän, nu är allt som det ska, ty jag var förlorad, men ni har genom er blotta ankomst räddat mig. Nu lever jag igen, ty du har hållit ditt ord, Jakob, och återkommit med din syster.

Anna Jag ville inte gå miste om möjligheten att få träffa er.

Jakob (till Anna) Motsvarar han dina förväntningar?

Anna Exakt.

Wilhelm Då är det ömsesidigt, kära Anna. Får jag ledsaga dig in i slottet?

Anna Vågar jag anförtro mig i dina ostadiga händer?

Wilhelm Efter er ankomst är de de säkraste i världen.

Anna Jag tror er.

Jakob Han är ofarlig, Anna, det garanterar jag.

Anna Det behöver du inte försäkra mig om.

Wilhelm Ni förefaller mig road av min uppenbarelse, fröken Anna, men jag har bara just vaknat.

Anna Ja, jag ser det.

Jakob (har iakttagit uppståndelsen runt omkring) Är det inte baronen själv där uppe vid krönet?

Wilhelm (ser sin far högst upp vid ett tornkrön tillsammans med Johann) Det är ytterst sällan han visar sig. Detta är en miraklets dag, och hans uppträdande bekräftar dess totala märkvärdighet, allt tack vare er och er ankomst. *(vinkar upp till baronen och Johann, som ger ett tecken tillbaka)*

Låt oss nu gå in och fortsätta festen där, en fest som aldrig upphör så länge ni stannar här.

Anna Det låter nästan som ett tagande för givet att vi måste stanna här för gott.

Wilhelm Kunde ni alls föreställa er något annat, fröken Anna?

Anna Nej.

Jakob Visa vägen, Wilhelm! Tydligen har hela världen idag någonting att fira.

Wilhelm Det ska gudarna veta! *(eskorterar på darrande ben in Anna. Jakob följer in efter dem.)*

Anton Ett mirakel! Han är frisk!
 1 Det gick då plötsligt.
 3 Det var allt som behövdes – en mänsklig kontakt.
 2 Låt oss inte missa festen! Nu festar hela slottet!
 3 Utom furst Wolfgang. Jag tror han redan har rymt fältet.
 1 Ingen saknar honom en dag som idag. Kom!
 (De drar in. Den uppvaknande festytan märks överallt.)
 Anton Någon måste meddela byn. Det måste bli jag som får göra det. (skyndar ut i motsatt riktning)

Scen 3. Vårdshuset.

Anton kommer andtruten in på krogen.

Alla märker genast att han kommer med något viktigt att berätta.

flera Något nytt? Har det hänt någonting stort?
 Anton (väntar avsiktligt för att höja effekten) Det kan ni ge er hin på.
 (Han gör en ny paus.)

Det har hänt någonting på slottet som skall komma världen att baxna.

Manuel Vad är det som har hänt, Anton?

Anton Där kom de längs med vägen. Ingen visste vilka de var. Två främlingar. Två doktorer, trodde först alla. Men så var de unga. Och så var den ena en flicka. Då var de inga doktorer längre. Och då hörde vi alla en röst från tornet som ropade: 'Det är ju Jakob och hans syster!' Och vet ni vem det var som hade känt igen främlingarna?

alla (vet det mycket väl men svarar ändå:) Nej?

Anton Jo, det var sjuklingen Wilhelm från tornet! Bland alla människor så kände han igen dem, så sjuk han var! Och vet ni vad nästa syn som mötte oss var?

alla (verkligen förvåntansfulla) Nej?

Anton Jo, ut ur slottet kommer sjuklingen Wilhelm raglande för att ta emot gästerna. Där stod han livslevande överst på slottstrappan, och alla var vi säkra på att han skulle ramla ner och bryta nacken av sig. Men icke. Ned för trappan kom han och välkomnade gästerna och var frisk. Och den som nu sitter instängd och är grön i ansiktet är Wolfgang.

Friedmann Nämn inte hans namn.

Friedrich Är Wilhelm verkligen levande igen?

Friedmann Av allt att döma.

Böhm Men vilka var då gästerna?

Friedrich Jag begriper ingenting.

Böhm Jag tror han försöker slå i oss amsagor.

Anton Minns ni, att här i februari var en ung resenär från Wien som jämt höll ihop med Wilhelm?

Friedrich Ja.

Anton Den resenären var det plus hans syster.

Friedrich Nä.

Anton Jo. Och jag kan berätta en nyhet till som kommer att få er att tappa öronen om inte också ögonen och näsorna av förvåning.

Friedrich Vadå?

Anton Jag satsar allt vad jag äger och har på ett vad.

Friedmann Vad vill du då slå vad om?

Anton Att Wilhelm gifter sig med sin väns syster inom detta år.

Böhm Du är inte klok.

Friedrich Wilhelm gifter sig aldrig.

Böhm Wolfgang påstod alltid att han var impotent.

Friedmann Wolfgang har aldrig känt sin broder.

Manuel Det är det jag alltid har sagt.

Friedrich Vad det för otroliga saker som händer här i världen?

Friedmann Jag har väl aldrig hört på maken!

Böhm Inte jag heller.

Friedrich Kan man verkligen tro på att det är sant vad han säger?

Böhm Nä, han slår nog bara blåa dunster i oss.

Anton Jag säger er, att om jag har sagt ett enda ord som har varit lögn, så får ni skära huvudet av mig och dessutom koka mig levande om ni vill. Det blir bröllop här före midsommar, om stjärnorna inte ljuger och om det inte är något fel på mina ögon. Furst Wilhelm ville redan nu idag bära mön över tröskeln till slottet. Det var med största svårighet hon fick honom att inte gå händelserna i förväg, men, (*sänker rösten*) alla är av den åsikten att hon ändå sade ja. (*höjer den igen*) Adjö! Nu rider jag tillbaka!

Friedmann Kom tillbaka med resten av följetongen!

Manuel Håll oss informerade!

Anton Lita på mig!

Friedrich Har man nånsin hört på maken!

Friedmann Men se vem som kommer här.

Heinz (*kommer in. Alla tystnar genast. Han märker genast att något har hänt.*)
Har det hänt något? Döljer ni något för mig?

Friedrich (*mycket lugnt*) Det har behagat Gud att på en dag göra den stackars sjuklingen Wilhelm kärnfrisk igen.

Heinz (*bleknar av chocken, avlägsnar sig genast igen*)

Friedmann Tänk att det skulle sluta så väl!

Friedrich Där ser man! Det räcker med att en kvinna dyker upp, så ordnar sig genast allt till det bästa.

Böhm Är bröllopet redan fastslaget?

Manuel Ja, jag fick just ett annat bud från slottet. Säg det du, Friedmann.

Friedmann Mitt på midsommar. Det blir sommarens och årets höjdpunkt. Folk har redan börjat förbereda feståtgärder. Hela byn kommer att kläs i festskrud.

Friedrich Det blir århundradets bröllop här i landet.

Friedmann Och din idol Wolfgang, broder Böhm, har nog redan lämnat landet.

Böhm Ja, jag hörde just här att han har dragit utrikes i politiska ärenden till Böhmen och Ungern, men han kommer tillbaka sedan.

Friedmann Bara han uteblir från bröllopet blir alla nöjda och glada.

Friedrich Men var ska de bo?

Friedmann Det vet nog Manuel.

Manuel Baronen har ställt ett slott till deras förfogande i en dal västerut. Det är idealiska omgivningar med natursköna kullar och berg och vildmark med framför allt en vidsträckt trädgård, vilket var det enda bruden på allvar önskade sig i brudgåva.

Friedmann Och där får de förhoppningsvis leva i fred för resten av världen medan Wolfgang är hänvisad till att härja i utlandet bäst han vill.

Friedrich Det är nog säkrast för alla att han inte kommer tillbaka.

Böhm Han kommer alltid tillbaka. Han måste ju bli baron efter baronen.

Friedmann Det är nog inte så säkert nu längre.

Friedrich Det kanske rentav är bäst för honom själv att han stannar utomlands.
Friedmann Jag skulle tro det.
Böhm Honom slipper vi nog inte så lätt.
Friedmann Man kan ju alltid hoppas.
Manuel Dess värre kommer han alltid att utgöra ett hot för varje levande människa så länge han lever.
Friedmann Endast hans egen självdestruktivitet kan rädda honom.
Böhm Menar ni att Wilhelm kan bli näste baron?
Manuel Varför inte?
Friedmann Under nu rådande omständigheter kunde vi inte få någon bättre.
Friedrich Under nu rådande omständigheter är han den ende.
Friedmann Skål för brudgummen och hans fru!
Friedrich Skål för det lyckligaste av alla äktenskap!
Böhm Bara det blir ordning och reda i landet deltar jag i vilken skål som helst.
Manuel Det blir det utan Wolfgang, Böhm.
Böhm Jag skulle inte vara så säker om jag var du.
Friedrich Vi kan bara hoppas.
Friedmann Skål!
(Alla i värdshuset deltar hjärtligt och entusiastiskt i skålen.)

Scen 4. I byn.

Två tanter möts på bygatan.

fru Sauermilch Hur ska ni klä er på lördag, Frau Breuler?
fru Breuler Jag vet inte, fru Sauermilch.
Sauermilch Har ni sett jungfrun?
Breuler Är hon inte bedårande?
Sauermilch Snälla ni, säg mig hur hon ser ut!
Breuler Det går inte att beskriva henne. Allt vad jag kan säga är att jag aldrig såg en så idealisk förtjusande ljus ung dam i hela mitt liv. Hon är som danad av Jungfru Marie egen hand.
Sauermilch Kommer ni till bröllopet?
Breuler Det gör alla. Gör inte ni?
Sauermilch Hur ser hennes bror ut?
Breuler Jag känner honom inte. Har bruden en broder?
Sauermilch Ja, unge herr mäster Jakob. Känner ni honom inte?
Breuler Jag har aldrig hört talas om en sådan figur förut.
Sauermilch Kommer baronen till bröllopet?
Breuler Om han kommer ner från sitt torn så står det sannerligen en ny tid för dörren. Ingenting skulle mera kunna uppfylla mig med undran och häpnad än om han visade sig.
Sauermilch Och herr Wolfgang?
Breuler Tala inte om honom. Ingen har sett den onde sonen på minst sex veckor.
Sauermilch Hoppas att han är död.
Breuler En sådan önskan är syndig.
Sauermilch Är det synd att önska djävulen död?
Breuler Nå, egentligen inte.
Sauermilch Vart kommer vår furste och hans brud att ta vägen efter bröllopet?
Breuler Jo, det vet jag!

Sauermilch   Berätta!
 Breuler   Baronen har givit sin son ett av sina slott. Där kommer det vackra paret att efter bröllopet leva lyckliga i alla sina livsdagar.
 Sauermilch   Var ligger det slottet?
 Breuler   Någonstans i en dal söderut.
 Sauermilch   Jag hoppas att de inte överger oss.
 Breuler   Det hoppas jag med.

Scen 5.

Johann (träder ut ur det nya hemmet och välkomnar Wilhelm och Anna och Jakob)

Välkomna, älskade barn! Allt är i sin ordning. Det var bara ni som fattades. Men nu är även ni här, och nu kan fullkomligheten börja, och må den aldrig upphöra här i ert hem.

Se, här har ni ert Paradis, vars sista detalj fullbordades minuten innan ni kom! Men nu är allt fullkomnat. Här har ni er välsignade gröna dal, rik och prunkande, blomstrande och doftande som en trädgård, rik på all sorts vilt, och otillgänglig och avskild från mänsklighetens oroliga värld. Se! Står inte där borta på kullens kala bergspets denna vildmarks konung, den kronhjort som ingen jägare har lyckats fånga och som ingen kan fånga, med Rhenlandets största och mest åtråvärda krona, som ingen annan kan få, som alla jägare åtrår och spinner legender om! Se hur majestätiskt orubblig han står med sig själv, avvaktande hur ni kommer att ställa er till hans rikets ordning. Men han kan vara lugn, ty denna ort och detta slott är skapat blott för naturens mest varsamma vänner, och ingen kan dväljas i Paradiset utom sådana.

Se, detta är Paradiset, som din far, Wilhelm, i sin ungdom döpte denna dal till när han fann den. Och trädgårdens namn, som före er inte hade något namn, är Lustgården, och namnet på ert hus är Paradisets Lusthus. Dessa namn har funnits i ett kvarts sekel, men vad de har stått för har under tjugofem år förfallit och inte återupplivats förrän genom er. Särskilt trädgården har på tjugofem år inte varit en trädgård men har nu åter blivit det. Den var död och utplånad, och dess namn var förkastat, tills ni kom. Genom er har Paradiset återuppstått, genom er har Lusthuset åter fått liv, och genom er är trädgården åter en Lustgård. Må ni få behålla ert välförtjänta Paradis så länge ni lever. Må aldrig en orm finna sin väg in i denna avlägsna dal eller in i era hjärtan. Må Paradiset denna gång få förbli ett för oskyldiga människor evigt öppet Paradis, vars barn aldrig drivs ut, utan som alltid får stanna och glädjas och skratta och leva med sin oskuld evigt osårbar. Välkomna, kära barn!

(Han omfamnar dem hjärtligt alla tre, varpå alla fyra stiger in i deras nya hem, vars väggar glider i sär och blottar en stor öppen salong med en väl tilltagen öppen spis med värmande brasa. En lång och bred trappa går upp till den övre våningen med dess öppna korridor med rädde utåt.)

Anna   Jag hade förblivit jungfru i hela mitt liv om jag inte hade träffat Wilhelm.

Wilhelm   Och jag hade aldrig blivit gift om inte Anna hade trätt in i mitt liv. Vad tycker du om vår trädgård, Johann? Har vi lyckats med den?

Johann   Ni har faktiskt lyckats göra den ännu vackrare än vad den var för en vecka sedan. Kommer dess charm och skönhet aldrig att upphöra med att växa?

Anna   Inte så länge vi arbetar.

Johann   Kommer ni aldrig en vecka att vila och för en gångs skull låta bli med att göra det omöjliga: att göra ert livs skönhets fullkomlighet ännu mera fullkomlig?

Anna och Wilhelm (bestämt) Nej!

Johann Men slå er ner, mina kära barn. Låt oss ha det skönt omkring den värmande brasan och äntligen fira att ert hem nu står fullkomligt färdigt i hela sin skönhet och prakt. Anton, öppna en flaska av det där Moselvinet, så att vi får förfriska oss.

Anton Gärna det, fader Johann.

(De slår sig ner omkring brasan och gonar sig.)

Wilhelm Du är så tyst, Jakob. Vad tänker du på?

Jakob Att jag måste resa bort snart. Men jag kommer åter hem till jul. Jag måste hjälpa min far och hans kontinentala affärer och kommer även att besöka honom i Wien.

Wilhelm När måste du resa?

Jakob Senast om två veckor. Jag vill gärna stanna här så länge som möjligt.

Wilhelm (efter ett ögonblicks förstämning) Vi kan bara överleva din avfärd om du heligt lovar att återvända före jul.

Jakob Det lovar jag naturligtvis heligt och dyrt att göra, vid mitt liv.

Anna Det räcker med att du säger det, Jakob. Du behöver inte lova.

Johann Detta är allvarligt, Jakob. Vi hade hoppats få behålla dig längre. Du behövs här.

Jakob Jag är väl knappast outhärligare här än i Wien hos min far.

Johann Ett ord mellan fyra ögon, Jakob. Det är mycket som du inte vet. *(går avsides med honom)*

Anna Naturligtvis kommer han tillbaka, Wilhelm, kanske också tidigare än han lovar. Det brukar han göra. Det gjorde han ju efter påsk.

Wilhelm Jag hoppas du har rätt, Anna, men detta kastar en skugga över hösten. Jag kommer att sakna mina långa filosofiska samtal med honom.

Johann (avsides med Jakob) Wilhelm kan inte leva utan dig. Det vet du.

Jakob Men han har ju Anna.

Johann När nöden slår till är inte en kvinna tillräcklig. Inför nöden är kvinnan oduglig och helt beroende av en man, och bara en man som då har tillräcklig kraft kan klara av att beskydda både henne och sig själv. Den kraften har inte Wilhelm.

Jakob Vad menar du egentligen, onkel Johann?

Johann Är du okunnig om, att innan du och Anna anlände hade Wilhelm en annan kvinna som dog och som han nästan följde i graven? *(Jakob bleknar av förskräckelse.)* Förlåt mig. Jag borde ha förstått att du absolut ingenting visste.

Jakob Är det sant?

Johann Nej, det är inte sant. Glöm att jag har sagt något.

Jakob (till Wilhelm) Wilhelm, kom hit.

Anna Jag går ut och hjälper Anton så länge. *(går ut)*

Jakob Vad var orsaken till den sjukdom som du låg i när jag och Anna anlände i maj?

Wilhelm Varför talar du nu om sådana saker?

Jakob Är det sant att du var svårt själsligt sjuk på grund av din broders handlande mot en som du älskade?

Wilhelm (börjar darra) Jag ber dig, Jakob, riv inte upp mina sår.

Jakob Förlåt mig, men jag är orolig för dig och bör få veta sanningen.

Wilhelm Sanningen, Jakob, är något som dödliga inte kan stå ut med och allra minst jag.

Jakob Men sanningen är nödvändig. Utan att veta sanningen kan man inte leva.

Wilhelm Men skåda sanningen i vitögat kan man inte utan att dö. Skona mig, Jakob. Fråga mig inte mer om sådant som jag inte har upplevat utan att ta skada därav.

Jakob Men är historien om dig och pråmflickan sann eller inte?

(Wilhelm svarar inte men är tydligt uppskärnad.)

Men Wilhelm! Du skakar ju! Svetten pärlar sig i ditt ansikte, och du är likblek!

Wilhelm Det är inget fel på mig. Jag mår bra. Men fråga mig inte om det som jag inte kan svara på, ty jag vill inte få ett återfall, och jag tror inte att du heller skulle ha någon glädje av att jag fick det.

Jakob (behärskar sig och tar sin vän om axeln) Förlåt mig. Jag skall aldrig mer vara nyfiken.

Wilhelm (döljer för Jakob att han gråter. Anna kommer in igen och slår sig ner i soffan till höger om brasan. Anton kommer med vinet.)

Wilhelm (klarar krisen, visar Anna för Jakob) Är hon inte vacker?

Jakob (med förnöjd stolthet) Jo.

Wilhelm Var hon någonsin så vacker hemma i Wien?

Jakob (tänker efter) Nej.

Wilhelm Ju lyckligare man är, desto vackrare är man. Alltså är hon lyckligare nu än vad hon någonsin har varit förut. Vill du göra mig och henne en tjänst?

Jakob Det vet du att jag vill.

Wilhelm Grumla aldrig hennes lycka med att inför henne föra min bror på tal. Vill du lova mig det?

Jakob Det lovar jag.

Wilhelm (räcker fram handen för att få hans ord beseglat med ett handslag. Jakob fattar den genast.)

Wilhelm När du tidigare i år försökte måla upp hennes skönhet för mig byggde du ett Babelstorn: du försökte nå himmelen, men alla dina byggstenar var inte tillräckliga.

Anna Kom nu nån gång och drick, innan vinet blir för varmt.

Jakob Vi kommer, Anna, vi kommer.

(Alla sätter sig bekvämt igen och trivs med varandra och vinet.)

Scen 6. Vårdshuset.

Manuel ser bister ut vid disken.

Jakob inträder och märker genast misstämningen.

Jakob Goddag, Manuel. Är ni inte frisk?

Manuel Hela världen är nere idag utom ni, mästare Jakob.

Jakob Varför det?

Manuel Furst Wolfgang har kommit tillbaka från Polen.

Jakob Vad gjorde han i Polen?

Manuel Han var också i Ungern. Han hade större framgång i Ungern än i Polen.

Jakob Vad var han ute efter?

Manuel Han var ute i smutsiga politiska ärenden. Han vill göra alla slaver och alla folk österut beroende av oss tyskar. Ungrarna tycks inte ha något emot det, men polackerna tycker bättre om sig själva än om Wolfgang.

Jakob Och det kommer att förskaffa polackerna obehag, om jag har begripit någonting av Wolfgangs natur. Men har jag det? Hur ond är Wolfgang egentligen, Manuel? Wilhelm ser ingenting ont i sin bror, men andra tycks göra det. Manuel, du som vet allt, berätta för mig om furst Wolfgang. Nämn ett pris om du behagar.

Manuel Vad vill du veta om honom?

Jakob Sanningen, alla hans aktningsvärda gärningar, onda och goda.

Manuel Jag vill inte.

Jakob Jag offerar dig mitt huvud på ett fat.

Manuel Nåväl, jag begär dock inget pris av dig utom absolut tystnad om saken inför andra.

Jakob Jag lovar.

Manuel Sanningen är enkel och skrämmande. Det finns ingenting ont som den mannen inte har gjort, och det finns ingenting gott som han har gjort. Inte ens hans enda positiva drag, hans ledaregenskaper och praktiska sinne för organisation och effektivitet, har tjänat någon eller något annat än hans egna personliga fåfänga.

Jakob Berätta om hans gärningar.

Manuel Det första ord som han talade i livet var ett svärord. Han hatade och plågade sin bror från det ögonblick då han insåg att en sådan fanns. Han spottade sin far och sin morbror i ansiktet, misshandlade alla människor från det ögonblick då han insåg att han hade makt därtill, mördade vid tolv års ålder sin brors bästa vän...

Jakob Hur gick det till?

Manuel Denne vän hade befriat Wilhelm när Wolfgang hade försökt hänga honom. Wolfgangs hämnd blev att hänga vännen. Efter de händelserna var Wilhelm aldrig mer den samme, och fadern avbröt all kontakt med sina söner efter att ha sett till att saken aldrig någonsin skulle komma till någons kännedom som stod utanför familjen. Före den dagen var furst Wilhelm den gladaste och ljuvligaste gosse som någonsin har funnits, och efteråt blev han vad han alltjämt ständigt är idag: själssvag och ständigt latent själssjuk.

Som fjortonåring våldtog Wolfgang sin första kvinna: en ung vacker och from flicka, som efter händelsen blev utstött från sitt hem av sin far. Hon dog i barnsäng sju månader senare hos de barmhärtiga systrarna på Goldschweinklostret nära Heidelberg. Därefter följde en lång rad av jungfrur, flickor, kvinnor, fruar, skökor, adelsdottrar och pigor som föll offer för Wolfgangs övermänskliga hänsynslöshet och som alla gick ett nesligt öde till mötes i form av fördrivning och förvisning från hem och härd eller ond bråd död. Om du inte tror mig på mitt ord så förstår jag dig, ty sanningen är alltid otrolig. Han mördade ofta själv sina kvinnor genom att dränka dem, dräpa dem med vapen, hänga dem, strypa dem eller misshandla ihjäl dem ofta på tusen obscena sätt – jag vet inte hur många som har påträffats hängda från olika träd, bundna och munkavlade och med spår av en otrolig misshandel på sina nakna kroppar. Hans enda uppriktiga kärlek någonsin har varit kärleken till mörkret, synden, brottet och ondskan. Hat är det enda som han någonsin har känt mot någon människa, och det känner han ständigt mot alla utan något enda undantag någonsin.

Hans brott är tallösa, och hans behandling av sina livegna kan endast jämföras med Attilas framfart med civilisationen. Han mördade en gång tjugosju bönder på en dag för att en kärra hade tappat ett hjul och därför inte kommit till rätt plats i rätt tid. Han frossar i att prygla, tortera, förödmjuka och hetsa ihjäl goda människor. Människomisshandel och förstörelse av all annan egendom än hans egen är hans livs huvudsakliga sysselsättning och hans enda riktiga sport. En präst, som han en gång för att håna slog vad med....

Jakob Tack, Manuel, det räcker. Säg mig bara: är det sant som somliga säger att han ligger med både män och kvinnor?

Manuel Sade jag inte att det inte finns något brott eller någon last som den mannen inte är skyldig till? Han är minsann även skyldig till sodomi och praktiserar det gärna. Vad tror du annars att är mellan honom och Heinz? Vem skulle ty sig till

en sådan som Heinz, och hur skulle Heinz hålla sig till en sådan som Wolfgang, om inte den lasten förenade dem? Han ägnar sig också gärna åt att plåga och lemlästa små barn.

Jakob Jag tror att jag har hört nog. Men varför håller vår Wilhelm av en sådan människa? En avskyvård individ borde vara mest avskydd av sin egen bror. Förstår ni hur Wilhelm kan älska honom trots allt, gode farbror Manuel?

Manuel Mäster Wilhelm är en god och blid person, en kvinna som har våldförts av sin bror, ja, ett förfört och våldtaget barn är han. Liksom den våldtagna kvinnan i sin förödmjukelse intet annat halmstrå har att gripa efter än sin förförare, som hon så blir beroende av, ser Wilhelm i Wolfgang sitt livs största kraft, ty Wolfgang har minsann demonstrerat sina krafter för Wilhelm genom förödmjukelser utan tal och en grymhet utan like. Så lyder min teori.

Jakob Ni hör inte till dem som anser att Wilhelm är sinnessjuk?

Manuel Han har levat på gränsen till vansinne i många år, då hans bror hela tiden ansträngt sig för att hålla honom där, men fullt vansinnig har han aldrig varit. Det är han för klok för att någonsin kunna bli.

Jakob Vill farbror Manuel höra min syn på saken?

Manuel Gärna.

Jakob Furst Wolfgang är en individualist. Han tänker och handlar som ingen annan och vill helt enkelt inte vara mänsklig. Han vägrar att förstå och gå in i andras världar och själsliv. Han vill enbart vara sig själv och ej älska eller ha någonting med någon annan själ att göra. Han är en stor begåvning och ett politiskt snille men samtidigt omöjlig att umgås med, hopplöst omänsklig, oreligiös och begränsad av sin praktiska och realistiska ensidighet. Han kommer aldrig att kunna bilda en god familj, få varaktiga pålitliga eller ens goda vänner, kunna njuta av ödmjukhetens frid eller ens någonsin kunna bli älskad och avhållen av någon. Han är unik genom sin politiska kompetens och maktbegåvning men samtidigt hopplöst ensam genom att alla måste gå ur vägen för honom. Wilhelm är i allt detta hans raka och lysande rena motsats, men Wilhelm har en svaghet: han älskar sitt monster, sin djävul och sin slavdrivare till broder, och den svagheten kan bli om den inte redan är det hans olycka. Han är så ädel, så from och så ren att han älskar sin broder utan att försöka bry sig om sin broders ondskas, barbari och rutenhet och följaktligen även utan att märka att han gör fel i att älska honom. Han är så naturlig och mänsklig, att den naturliga plikten att hålla av sin broder av ren lojalitet får honom att blunda för att brodern är ett monster. Förstår ni, herr Manuel? Så god är furst Wilhelm, att han älskar världens ondaste människa, och så naiv är han att han inte fattar att han därmed begår en orättvisa. Han är ett naivt och alltför beskedligt stackars helgon.

Manuel Ja, ett helgon är han nog.

Böhm (blandar sig i) Vad är det ni säger, skurkar och förrädare? Älskar ni inte furst Wolfgang? En individualist är han förvisso, men vilken individualist! Liksom alla individualister är han gudomlig och värd mer än alla andra. Den som inte stöder en sann individualist, honom drabbe pesten! Ett ljus är furst Wolfgang, ett hopp och en solskensstrimma i dessa mörka tider! En boren konung är han, olyckligt född av en ovärdig baron till fader! Till konung är han född, och så länge jag lever ämnar jag stödja, följa och tjäna honom på hans väg till makten! En ära för vårt land är han, en glädje för vårt folk, en stolthet för vår fädernebygd och en ledare och föregångsman att se upp till! Jag älskar honom, hur hård och egenkär han än ibland må vara, och jag varken blygs eller skäms för min beundran av honom. En konung må han bliva, en gudomlig ledare för vårt folk, ty det är ruter i honom! Det är kraft och styrka, manlighet och duglighet, begåvning och kompetens i honom kanske mer än i alla

andra människor på jorden. Han är unik, han är en av dessa få stora män som trots allt uppträder en gång vart annat århundrade och skänker liv och ljus åt världen. Han är en sann himlasänd ljuskälla som man bör ta vara på, nitiskt följa och dyrka ända ner i graven! Han är en kejsrerlig själ, och det skulle inte förvåna mig om hans blod var blått. Gud har sänt honom till oss för att upplysa vår mörka värld och för att leda oss ut ur oordningens mörker, och därför bör vi älska och dyrka och följa honom av hela vårt hjärta, och den som inte gör det är en förrädare! Vi bör jubla och vara glada över att ha en så stor blivande man mitt i bland oss!

Manuel Ni är galen, herr Böhm.

Böhm Inte galnare än furst Wilhelm, som är av samma mening som jag.

Friedmann (blandar sig i) Unge herr Wolfgang är religiöst likgiltig och hatar prelater och nunnor som en hedning. Är ni verkligen beredd och villig, herr Böhm, att följa en sådan man ner i helvetet?

Wolfgang (har inträtt plötsligt, med hård och genomträngande röst) Hur vet ni att han kommer att sluta i helvetet? Och hur vet ni att det alls finns något helvete?

Manuel Hur vet ni, furst Wolfgang, att det inte finns ett helvete som väntar på er?

Wolfgang För de orden kommer ert hjärta att spetsas en dag, herr Manuel.

Manuel Den samma dagen kommer Gud att spetsa er.

Wolfgang Manuel, ni är uppriktig och modig. Därför fruktar jag er inte. Jag fruktar bara sådana tystlåtna djävlar som min bror, som bara går och ruvar på vad som inte är nyttigt för dem eller för någon.

Jakob Är ni rädd för er menlöse bror, Wolfgang?

Wolfgang Vad gör du i detta landet, jude? Lyd ett gott råd och res bort härifrån. Ty i detta land finns ingenting annat att hämta än död och begravning, eller för förnuftiga personer som du död utan begravning.

Jakob Jag är tyvärr tvungen att resa bort, men jag kommer tillbaka till julen.

Wolfgang Då är du en däre som vill se döden i vitögat.

Jakob Att se döden i vitögat är jag van vid, men du kommer nog att möta den före mig.

Wolfgang Varför tror du det?

Jakob Jag tror inte. Jag vet det. Vet du inte att alla judar är synska? Det är därför de är så fruktade och skydda, ty de vet för mycket om människan. Därför är det bättre för icke-judar att hellre ta reda på vad judarna vet än att motarbeta dem och deras kunskap, som vid deras martyrium bara skulle gå förlorad.

Wolfgang Enligt min erfarenhet kan man inte veta någonting om framtiden. Därför föredrar jag att varken tro eller veta någonting därom, ty att göra så kallas profetiskt övermod, som alla bibelns falska profeter från Jesajas till Kristus minsann fick plikta för. Vad du kallar synskhet och hemlig kunskap kallar jag för rappakalja och skitprat, som knappast är värt att bli martyr för, även om du tycks vilja det.

Jakob Är det mera värt då att som du skörda döden för alla dina massmord?

Wolfgang (tänker om, börjar plötsligt skratta) Den där juden vågar reta mig. Hur många tror ni jag har dödat? Vet någon här i krogen det?

(*Alla tvekar.*)

Manuel (bryter förtrollningen) Omkring 150, gissar jag.

Wolfgang (njuter av att hålla sin publik på halster) Det var ganska nära. Men så många är det inte. (*ny konstpaus*) Jag har faktiskt bara mördat 137 personer – med berätt mod. Hur många som jag dödat vid sidan om har jag inte reda på. Men jag gissar att siffran av människor avsiktligt mördade av mig här i landet kommer att överstiga 150 före jul.

Manuel (torrt) Du kommer att få ett rysligt sjå om du skall bli ensam herre på täppan i världen, ty en lucka på 150 själar märks inte i det tyska rikets befolkning.

Wolfgang Och det rysliga sjäet tänker jag med glädje företa mig om det visar sig vara nödvändigt.

Ni lathundar som bara sitter och gapar när en aktiv och arbetsam människa plötsligt visar sig hos er! Vilka mähän ni är! Vilka ynkryggar och andliga missfoster! Det är för bedrövtligt att se er! Bara för att jag praktiserar den naturliga självklarheten att man endast med våld kan få någonting gjort här i livet betraktar ni mig som en farlig inkräktare i er lathundsvärld! Ni vill ha trygghet och frid, ni vill läppja på era mjölkbunkar och tiga ihjäl allt som inte är gott och sitta hemma och ha tråkigt hela livet och dö av lättja, fetma och slapphet lika obetydliga och obemärkta och stockdumma och inskränkta som ni var när ni föddes. Ni är nollor, avskum och rötägg allihop! Men mitt minne skall bestå för evigt, ty jag är en arbetare som inte vill dö utan att först ha åstadkommit något förnuftigt och varaktigt.

Manuel Vad vill du då åstadkomma?

Wolfgang Ett enat Tyskland som jordens stabilaste och främsta nation.

Manuel Så långt är ditt uppsåt gott, *Wolfgang*, men det är dina medels sunda moral som vi ifrågasätter. Varför måste du mörda så många goda tyskar för att nå ditt mål?

Wolfgang Om mitt mål är gott, varför ifrågasätter ni mina medel? Frågar man gud varför han gör som han gör när han gör vad han gör?

Manuel Är du Gud då?

Wolfgang Ja, jag är gud, ty gud är ett med allt vad han har skapat.

Jakob Jag har hört nog. Farväl, *Manuel*. Lev väl tills jag kommer igen.

Manuel Det vill jag göra.

Wolfgang Flyr du från debatten, din hare?

Jakob Det är ingen debatt, *Wolfgang*. Du bara monologiserar och kör i diskussioner som i livet bara över alla andra utan att bry dig om dem eller lyssna till dem, och det värsta av allt är, att du inte vet vad du säger. (*går. Allmänt sorl i krogen.*

Wolfgang, fullständigt oberörd av Jakobs ord, drar sig tillbaka med Heinz och sina kumpaner.)

Wolfgang Vår första uppgift här i landet, bröder, är nu att undanröja *Wilhelm* och hans familj. Han får inte längre leva, ty han utgör ett oroselement och en säkerhetsrisk, ty så länge han existerar kommer folk att tänka osunda, farliga och egensinniga tankar. Därför måste han bort. Har jag ert stöd i min plan att han ska vara likviderad före jul?

(*Heinz och de andra säger inte nej därtill.*)

Scen 7. Dalheim.

Wilhelm Vi borde egentligen inte låta dig resa, *Jakob*.

Jakob Varför inte det?

Wilhelm Du behövs bättre här än ute i världen, ty vi älskar dig, men världen älskar ingen.

Jakob Var inte pessimist, *Wilhelm*. Du har aldrig rest, så du känner inte världen. Världen erbjuder många mödor, men den som uthärdar dem får sin belöning. Och hur ond världen än är så lönar det sig att älska den. Det säger alltid min far.

Wilhelm Hälsa honom. Ingen saknade vi mera på vårt bröllop än honom.

Jakob Ja, det var synd att han inte kunde komma. Han har dock lovat att komma hit och träffa er så fort han kan göra sig fri från sitt Wien, vilket jag undrar när det blir. Ni träffas nog snarare om ni uppsöker honom i Wien.

Wilhelm Du vet att jag inte kan lämna detta land så länge Wolfgang verkar här. Men varför kan inte din far slita sig?

Jakob Han är en fanatisk borgare som inte kan släppa greppet om sitt Wien ett ögonblick. Han tror att hela hans rörelse kommer att kollapsa om han tar semester, och han brukar alltid ha rätt med sitt skarpa judiska väderkorn.

Anna Tag med böcker åt Wilhelm när du kommer tillbaka. Det är det enda som han saknar här.

Jakob Du vet hur dyra de är och hur svåra de är att få tag på, men jag skall ändå ta med många. Vår far har ju ett stort bibliotek.

Wilhelm Det vore fint om du kunde hitta Plutarkhos levnadsteckningar och Moralia åt mig.

Jakob Plutarkhos var det.

Wilhelm Och glöm inte att köpa sjalar åt Anna. Hon får inte frysa när vintern kommer.

Jakob Du kan hålla henne varm tills jag kommer.

Wilhelm Vilken dag i december tror du att du kommer?

Jakob Jag skall försöka vara här före den tjugonde, men jag kommer hellre tidigare om jag kan. Nej, nu vill min åsna bestämt iväg. Han tål inte långa avsked.

Wilhelm Farväl, Jakob. Tänk på oss. Vi skall alltid tänka på dig.

Jakob Tänk hellre på er själva. Adjö.

Wilhelm Farväl.

Jakob (för sig själv, på vägen ut) Jag ska försöka komma hem redan i början på december, så får de en trevlig överraskning.

Wilhelm (går in med Anna i huset, vars väggar går i sär, som förut. De sätter sig vid brasan, Wilhelm med armen om sin hustru.)

Wilhelm (efter en stund) Jag lovar dig att vi skall få ett barn före jul.

Anna (tiger, men drar sig närmare intill honom. De har det skönt.)

(Efter en stund hörs portklockan.)

Wilhelm Det måste vara Johann. Det var länge sen han kom.

Anna Hoppas du har rätt.

Wilhelm (öppnar porten. Johann kommer in.) Morbror! Äntligen! Var har du varit?

Johann (butter och tystlåten) Det var med svårighet jag alls kunde komma hit.

Wilhelm Vad har hänt?

Anna Är det dåliga nyheter, Johann? Slå dig ner och stärk dig med ett glas vin.

Wilhelm Har du bekymmer? Hur mår far och de andra på slottet?

Johann (tyst först, tar sig några klunkar, börjar sedan motvilligt tala) Dåliga nyheter borde aldrig komma spontant från någon. Men eftersom du har börjat dra språket ur mig med tång så måste språket komma. Gud är grym mot oss som har givit oss ett sådant gissel som Wolfgang.

Wilhelm Vad har han gjort?

Johann Han gör sig mera fruktad och hatad av folket för varje dag. Om han fortsätter länge med sin tyrannmässiga bärsärkargång i landet, så tar antingen folket en dag kål på honom eller han på folket. Han är landets värsta mördare, Wilhelm.

Wilhelm (ser ner i golvet) Morbror överdriver. Jag vet att min bror är god innerst inne.

Johann Man får inte försvara mördare, Wilhelm, och ännu mindre skydda dem och älska dem.

Wilhelm Säger inte Bibeln: 'Älsken edra fiender'? Och skulle jag då inte ens älska min egen broder?

Johann Förlåt mig, Wilhelm, men faktum är att Wolfgang vållar alla bekymmer utom dig.

Wilhelm (utan att ha höjt blicken) Hur mår far?

Johann Han sjunker in i sig själv igen. Det är knappt att jag längre får ett pergamentord ur honom. Han har inte varit utanför sitt rum på en vecka. Och det har till och med hänt att han har låst in sig och inte låst upp när jag har knackat.

Wilhelm Det är för att jag är borta hemifrån. Jag borde komma och hälsa på honom ibland.

Johann Det borde du inte alls, Wilhelm. Du är lycklig här och borde fortsätta med att vara det så länge du kan för din hustrus och för din blivande familjs skull. Blanda dig ej i politiken på Schwarzenberg, vars börda det är min plikt att ensam bära. Hur svåra mina bekymmer än är så är de mina och ingen annans.

Wilhelm Men tror du inte att ett besök från mig skulle göra min fader gott?

Johann Ett besök på Schwarzenberg skulle göra honom mindre gott än dig ont. Nej, stanna här i din lyckliga isolerade lustgård. Med att påminna Schwarzenberg om din existens skulle du bara göra livet svårare för oss med att reta din bror. Stanna här och uthärda den onda utvecklingen på tryggt avstånd. Tag inte del i den, ty då går du under. Lämna dig själv i fred med att lämna din bror i fred. Låt honom härja och ingrip icke. Kanske att han en dag har härjat färdigt.

Wilhelm Men morbror, kom åtminstone en gång i veckan hit så att ingenting händer utan att vi får veta det.

Johann Jag skall försöka, men Wolfgang har förbjudit mig att besöka er vidare. Jag är här nu i trots mot hans förbud, och jag hoppas att han inte vet om det. Men om jag inte själv kommer någon vecka så skall jag i stället sända er en av mina tjänare med bud om hur saker och ting står till.

Anna Hälsa Wolfgang, morbror Johann, att i denna dal kommer han aldrig någonsin att släppas in.

Johann Jag skall nog se till så att han aldrig beger sig hit och stör er. Så länge jag lever har ni ingenting ont att frukta av honom. Det lovar jag er.

Wilhelm Anna, du får inte låta Wolfgangs rykte oroa dig. Han är inte så farlig som folk tror, och här hör du ju nu dessutom att han aldrig ens kommer att komma i närheten av oss. Trösta dig, hustrun min. (*omfamnar henne, upptäcker till sin förfäran att hon gråter*) Men du gråter ju!

Johann (hjälper till att trösta henne) Jag borde inte ha kommit.

Anna (skjuter dem nästan arg ifrån sig) Nej! Tror ni inte att jag ser hela situationen? Wilhelm, du är världens naivaste människa, du bara förtränger hela problemet, och Johann, du har inte sagt hela sanningen. Vad är det som pågår egentligen?

Johann (vänder sin blick mot golvet)

Wilhelm (försiktigt) Är det något mera, morbror, som du borde berätta?

Johann (tiger först) Inte mycket. Egentligen bara det, att din far, Wilhelm, håller på att förlora kontrollen. Han inte bara låser in sig och stänger av sig, utan han duger inte längre mycket till. Han har fattat felaktiga beslut och blandat ihop ärenden med varandra. Han håller på att bli otillförlitlig.

Wilhelm Morbror har alltid gjort allt för honom.

Johann Och jag kan fortsätta göra vad som krävs. Jag kan rätta till hans misstag och hålla ordningen. Men Wolfgang vet, och jag undrar hur han vet det, att er far håller på att förlora greppet. Och Wolfgang försöker i samma takt ta över kontrollen över hela landet. Han kan inte bärga sin makthunger.

Wilhelm Vad mer?
Johann Folket pratar.
Wilhelm Vad säger de?
Johann De vill bli av med Wolfgang. De vill ha dig i stället, Wilhelm. De vill se dig som sin framtida länsherre. Jag har fått flera petitioner från vanliga bönder om saken. Det är den allmänna meningen i landet.
Wilhelm Men Wolfgang är äldst. Ingen kan ändra på arvsrätten.
Johann Det är det som är problemet.
Wilhelm Och jag vill inte bli baron. Jag är bara skolastiker.
Johann (suckar) Så länge jag lever är det inga problem. Låt oss hoppas att både jag och baronen lever länge ännu, och att din far håller ut tills vi kanske har löst problemet.
Wilhelm Kalla mig när som helst, morbror. Jag kommer då till Schwarzenberg genast.
Johann Jag hoppas att det inte skall uppstå någon anledning.
Anna Jakob kommer tillbaka före jul. Han kan hjälpa oss med allt.
Johann Ja, det ser jag fram emot, Anna. Och du kan lita på mitt löfte. Wolfgang kommer inte hit. Jag tror inte ens att han vill det själv, ty han har alltid skytt godheten här. Han har aldrig stått ut med er lycka. Han tål den inte. Den skyddar er.
(ler)
Wilhelm Så ska det låta, morbror. Nu ler du igen. Mera vin?
Johann Tack gärna, nu när jag en gång är här. Hemma får jag alltid skåpsupa ensam.

(De försöker lätta på stämningen, och Johann är mera avslappnad.)

Akt IV scen 1. Vårdshuset.
Apotekaren Braun kommer in.

Friedmann God afton, Braun! Slå dig ner!
Braun Tackar! Det är mycket folk här på krogen i kväll!
Friedmann Och det blir ständigt mer. Tre till, Manuel!
Manuel Kommer.
Braun Han gör goda affärer nu för tiden.
Friedmann Det har han alltid gjort.
Braun Det är ändå konstigt att han överlever.
Friedmann Hur så?
Braun Han är ju hela Rhendalens främsta och mest pålitliga nyhetsförmedlare.
Friedmann Och varför skulle inte sådana få överleva?
Braun (lägre, försiktigt) Därför att det här i landet härskar en viss herr Wolfgang.
Friedmann Hörde ni om bagaren Böhm?
Braun Ja. Förskräckligt.
Friedmann Bara för att han överraskade djävulen med sin dotter.
Braun Var det genom magen eller genom strupen?
Friedmann Bådadera och litet till dessutom. Sedan tippades han ju ner i en brunn.
Braun Ur vilken fiskaränkan, gamla gumman Stolz, vevade upp honom med sina kraftiga armar, ovetandes om vad som låg intrasslat i ämbaret och kättingen.
Friedmann Och när hon varseblev den döda uppsvällda fångsten fick hon slag och dog, hon som var så stark och kärnfrisk av sig.
Braun Aldrig hade man kunnat tro att hon kunde bli rädd.
Friedmann Det blev hennes sista fisk.

Braun Det var också den sista karlen hon lyckades håva in i sina garn, men det blev en för mycket! Hä-hä!

Friedmann Men hur kan vi tolerera en sådan som Wolfgang i landet?

Braun Vi gör det bara. Vi är sådana.

Friedmann Det är väl vår mentalitet.

Braun Men är vi verkligen så likgiltiga?

Friedmann Nej, det är inte det. Jag ska tala om för er vad det är. Vi är så fast i våra vardagsbekymmer, att när någon kommer och ska styra och ställa uppe bland de mäktige i landet, så struntar vi i det, för vi har viktigare saker att sköta, som till exempel grisen eller höet.

Braun Ja, det är väl så. Vi låter de mäktige sköta makten, så sköter vi tvätten, för den angår oss mera.

Friedmann Om de vill bekymra sig om makten, så låt dem, bara vi slipper få det bekymret också.

Braun Ja, det är väl så.

Friedmann Nog är det så alltid.

Braun Vi gitter bara inte lägga oss i andras affärer. Vi har nog av våra egna.

Friedmann Ska vi då fortsätta tolerera Wolfgang?

Braun Vänta bara. Så som han håller på tar han snart slut och kreperar, för så litet tolerans som han har blir han väl snart offer själv för sin otroliga förstörelseförmåga.

Friedmann Ja, nog är det så alltid.

Braun Schhh! Se vem som har kommit in!

Friedmann Djävulen i egen hög person!

Braun Ska vi dra oss härifrån?

Friedmann Nej, då märker han det och blir uppmärksam på oss. Det är bättre att förbli obemärkta bland det stora sällskapet här inne.

Braun Är du rädd för honom?

Friedmann Jag vill inte bli förföljd som hans bror.

Braun Men han har väl lämnat sin bror i fred nu?

Friedmann För tillfället, men tro mig: varken Wolfgang eller Wilhelm kommer någonsin att få frid för varandra förrän de båda är döda.

Braun Om ens då.

Friedmann Ja.

Braun Är det mästare Heinz, den ljuse äcklige i svart och grönt?

Friedmann Ja.

Braun Vilka är de andra?

Friedmann Jag vet inte. De följer alltid Wolfgang i hälarna som ett koppel av trogna utsvultna Dobermannhundar som ständigt längtar efter nya människojakter.

Braun Alla ser de lika vilda, mörka och lömska ut.

Friedmann Wolfgang utbildar dem i hänsynslöshet.

Braun Det är bara Heinz som är ljus av dem, men han är även den som ser djävligast ut av dem.

Friedmann Nu slår de sig ner.

Braun De är ovanligt stillsamma i kväll, och ingenting har de ännu slagit sönder.

Friedmann Var tacksam för det. Om de slår sönder något så slår de också strax sönder någon.

Braun Men vem är det där?

Friedmann Den nyinkomne?

Braun Han i rött?

Friedmann Du milde! Det är ju den ljuse furst Wilhelm!

Braun Rött klär honom.

Friedmann Vet han inte att hans bror är här?

Braun Tydligen inte.

Friedmann Låt oss hoppas att de inte ser varandra.

Braun De lär inte ha setts sedan Wilhelm fick sin brud.

Friedmann De har inte setts sedan hon först kom till honom. Wolfgang har inte sett henne.

Braun Vet ni vad de säger om Wolfgang och Wilhelms nya liv?

Friedmann Nej?

Braun Det påstås, att Wolfgang aldrig vågar besöka sin bror, därför att Wilhelms fru älskar vitlök!

Friedmann De har väl vitlökskransar hängande utanför för säkerhets skull!

Braun Men vad gör Wilhelm här i byn? Han har inte varit här på länge.

Friedmann Han har smeden Steinhart med sig.

Braun Tydligen har han behövt nya hästskor eller ett nytt ämbare eller kanske en spade.

Friedmann Schh! Wolfgang har fått syn på honom!

Braun Tänker han resa sig och gå fram?

Friedmann Tänker han explodera?

Braun Precis så där har jag sett en lo resa rygg i anfallsställning inför ett byte.

Friedmann Men han sitter orörlig kvar.

Braun För en gångs skull tycks han med största svårighet kunna behärska sig.

Friedmann Och stackars Wilhelm har inte ens sett honom! Hur oskyldigt blind och naiv han är!

Braun Wolfgang skulle i en handvändning ha ihjäl honom som man slår ihjäl en mygga, och det är även vad Wolfgang vill, och Wilhelm märker det inte ens.

Friedmann Hur är det möjligt att Wilhelm inte kan upptäcka honom?

Braun Wolfgang är svart och döljer sig i mörkret. Det är inte lätt för en råtta att se en svart katt i natten, hur nära den än är.

Friedmann Men i dödsögonblicket upptäcker råttan katten nog.

Braun Nu tycks mästern Wilhelm vara på väg ut. Puh, så skönt!

Friedmann Se på Wolfgang! Har ni någonsin sett honom svartare i synen?

Braun Nej.

Friedmann Han har nog inte sett Wilhelm sedan Wilhelm blev frisk.

Braun Wilhelm ser ovanligt ståtlig ut. Minns ni bröllopet?

Friedmann Förvisso.

Braun Han måste vara lyckligt gift.

Friedmann En av deras tjänare har berättat att hon aldrig förr har lärt känna ett äkta par som aldrig har grälat.

Braun Nu går han och Steinhart ut.

Friedmann De tycks inte ens ha anat vilket dödsörke som har svävat över dem.

Braun Gud give att vi fick Wilhelm som en frisk efterträdare till baronen!

Friedmann Schh! Den svarte kan höra dig!

Braun Jag säger bara vad alla tänker i landet.

Friedmann Och det är det sista som Wolfgang tål att höra. Ditt liv är mindre värt än en loppas om han får höra det.

Braun Låt oss gå ut härifrån.

Friedmann Ja, låt oss stackars små katter smyga oss förbi den stora svarta hemska råttan.

Braun Schh!
 Friedmann God afton, mästare Wolfgang!
 Wolfgang God afton, mjölsäckar! (*blänger åt dem*) Vad har ni skvallrat om mig i kväll?
 Friedmann Vi har bara dryftat dagens affärer.
 Wolfgang Vidriga förställare! Överallt bara fega pajasar som gör sig till för mig! I detta land finns det inte en uppriktig själ som vågar säga mig att han hatar mig lika mycket som jag föraktar honom. Inte ens du, Heinz, kan säga en så självklar sak till mig. Jag har inte en vän och inte en fiende som inte är en hycklande sopprot! Vänner och fiender, tyskar och utlänningar, allt är ett och samma slödder och patrasck! Eller vad säger du, Heinz?
 (*sparkar lätt på stolen, så att denna brister och Heinz dråsar i golvet, där han sprattlar ett slag, medan Wolfgang skrattar dånande.*)

Scen 2. Dalheim.

Wilhelm Anna, jag måste rida till slottet och se hur far och alla de andra mår. Jag måste få veta någonting. Jag måste få veta vad som har hänt med morbror.
 Anna Men du kan inte rida idag när det är så dåligt väder.
 Wilhelm Du har rätt. Jag hade ridit redan för en vecka sedan om vädret hade tillåtit. Om bara någon åtminstone kunde tala om för mig att han ännu lever! Men ingen vet något eller vill veta något, eller de tiger om de vet något.
 Anna Jag tror fortfarande att han kommer hit när som helst. Han borde ju komma idag när det är fredag.
 Wilhelm Om han inte kommer idag så rider jag till slottet i morgon hur dåligt vädret än är. (*I det samma klappar det på porten.*)
 Wilhelm Det är han!
 Anna Johann klappar inte så hårt och stiger genast in när han har klappat, ty han vet att porten alltid är öppen. Men kan det vara Jakob? (*Wilhelm går och öppnar.*)
 (*När han öppnar porten viner blåsten och regnet in med visslande fart, samtidigt som blixten slår ner med dunder och brak och avslöjar en mörk skepnad, lika helt svartklädd som vanligt:*
 Wolfgang. *Anna sätter något skrämmande handen för munnen.*)
 Wolfgang (*leende, bryter tystnaden*) Har ni inte saknat er morbror Johann som ju varit er så kär? Det förvånar mig, Wilhelm, att du inte har varit på Schwarzenberg en enda gång sedan du gifte dig. Kunde du inte ens komma för att fråga varför inte Johann har kommit till er på sistone? (*väntar på ett svar*) Man kunde tro att ni var dövstumma. Tänker ni inte ens be mig komma in och sätta mig? Tror ni att jag är en vålnad, eftersom ni gapar så?
 Wilhelm Kom in, Wolfgang.
 Anna Wilhelm, du har lovat mig att aldrig släppa in honom över tröskeln till vårt hem!
 Wilhelm Men han är genomsur och stel av köld. Ser du inte hur hans kläder sitter fastklistrade vid hans kropp av vätan?
 Wolfgang Din hustru tycks inte vara särskilt gästfri. Får jag komma in eller inte?
 Wilhelm Kom in. (*Anna skyndar sig ut ur rummet och upp för trappan. Wolfgang får komma in och värma sig framför brasan.*) Och vad får dig att riskera din hälsa för att hälsa på din broder i det här vädret?
 Wolfgang Vi har bekymmer på Schwarzenberg. Din far har sänt mig hit. Han vill träffa dig.
 Wilhelm Varför det? Vad är det för bekymmer?

Wolfgang Alla möjliga bekymmer.
Wilhelm Hur mår morbror Johann?
Wolfgang Han mår bra så vitt jag vet.
Wilhelm Varför kommer han inte hit?
Wolfgang Det gör du klokast i att fråga honom själv när du kommer till Schwarzenberg.
Wilhelm Han är alltså hemma?
Wolfgang Ja, han är hemma.
Wilhelm Somliga har trott honom vara bortrest. Har han varit bortrest?
Wolfgang Du vet att han ständigt far omkring i landet på arbetsuppdrag. På någon större resa utanför landet vet jag honom inte ha varit.
Wilhelm Då är alltså allting sig likt på Schwarzenberg?
Wolfgang Ja, utom att vi har bekymmer. Och din far vill genast träffa dig.
Wilhelm Det har han aldrig velat förut.
Wolfgang Men nu vill han det. Om du kan komma i morgon så är det bra.
Wilhelm Jag lovar att komma i morgon. Jag hade ändå tänkt bege mig till Schwarzenberg i morgon.
Wolfgang Var du orolig för morbror Johann?
Wilhelm Ja.
Wolfgang Om du kommer i morgon skall allting bli bra. Det är ett vackert hem ni har.
Wilhelm Vi har gjort allting själva.
Wolfgang Har ni inga tjänare?
Wilhelm Bara Anton. De andra har vi givit deras frihet, ty vi klarar oss utan dem.
Wolfgang Du skall få ett gott mottagande i morgon. Farväl till dess.
Wilhelm Skall du redan gå? Du är ju inte torr ännu!
Wolfgang Nej, men varm, och det räcker. Endast en jubelidiot skulle göra sig besväret att torka ordentligt innan han begav sig ut i regnet igen. Dessutom tycker inte din hustru om mig, och jag vill inte ge näring åt hennes motvilja. Farväl. Och kom ihåg: din far längtar efter dig.

(Han bryter hastigt upp. Så fort han är borta kommer Anna ner igen.)

Wilhelm Hörde du vad vi pratade om? Där ser du att Wolfgang är en helt vanlig kultiverad människa! Uppförde han sig inte väl? Och var inte det att han lämnade oss så tidigt för att du inte hade hälsat honom särskilt välkommen ett utsökt tecken på finkänsla?

Anna Wilhelm, far inte till Schwarzenberg. Märkte du inte hur väl han valde ut sina ord för att noga maskera och dölja ett djävulskt svek och förräderi? Märker du inte att han vill fånga dig i en fälla? Han vill med flit locka dig till Schwarzenberg av någon oroväckande anledning. Johann hade rätt i att vi är säkra här, Wolfgang kan inte störa rytmen här, men han kunde ta sig hit för att placera ut osten i sin väl uttänkta råttfälla, och du är nu färdig att gå in i den.

Wilhelm Men om min fader kallar mig så har jag ingenting annat att göra än att lyda. Du är offer för ont folks förtal, Anna. Du har lyssnat till okunniga personer som odlar de onda och överdrivna rykten som cirkulerar om Wolfgang. Ingen har någonsin klart och tydligt bevisat att han har begått ett enda av alla de mord som man skyller på honom. Man säger att det finns ingenting ont som han inte har gjort, men sanningen är att det finns ingenting ont som man vet att han har gjort. Det finns ingenting ont i världen som man inte beskyller honom för, och ingen ensam människa kan utföra allt ont som sker i världen.

Jag måste rida till Schwarzenberg, och när jag utan äventyr kommer tillbaka på söndag i sällskap med Johann, så skall det vara beviset för dig att min bror är en

vanlig människa som trots allt vad som sägs om honom är god och förnuftig innerst inne.

Jag erkänner att han är litet hårdhänt och en smula rå, en aning obildad och smått fåfång, men det är inte hans fel utan världens. Det är världen som är ond. Individen är alltid god. Om han har en gnutta orent stoff i sitt hjärta, så är det för att världen har pepprat i honom det med sitt onda våld. Människan är föremålet för en evig dragkamp mellan den onda pöbelbehärskade världens djuriska förvirring å den ena sidan och människans egna individuella goda vilja å den andra. Skillnaden mellan Wolfgang och mig är att i honom har världen vunnit och individen förlorat, medan i mig regerar individen och världen är maktlös över mig. Och jag vet att jag därför är den mera lyckligt lottade av oss, och därför tycker jag synd om Wolfgang.

Anna Men du kan inte lita på en av världens onda godtycke behärskad person som Wolfgang, Wilhelm. Om du fogar dig i hans vilja och följer honom låter du honom bara leda dig i fördärvet.

Wilhelm Jag leds av ingen och intet utom av min kärlek. Jag älskar Wolfgang, jag älskar Johann och jag älskar min far, och det är min plikt att se efter hur det är ställt med dem på Schwarzenberg, ty det är min plikt att ta vara på min broder, min morbror och min fader. Om så min broder skulle beröva mig det käraste jag äger skulle jag ändå vara skyldig att älska honom och taga vara på honom. Om han så skulle göra det oförlåtligaste av allt så skulle jag ändå älska honom, ty han är min broder, och jag är skyldig att ta vara på honom och skydda honom med min kärlek, ty om jag inte gjorde det så vore jag inte bättre än en Kain.

Anna (suckar, för sig själv) Ack, det är lönlöst! Han ser ingenting utom det han vill se, och därför ser han allting i rosenrött hur ont det än är!

Wilhelm Jag måste göra min plikt, Anna.

Anna Tag åtminstone Anton med dig.

Wilhelm Måste jag det?

Anna Anton, rid efter honom utan att han märker det, och följ med vad som händer. Skydda din herre som en skyddsängel om något skulle hända honom. Om allt går väl behöver du ingenting göra, men om något går fel så måste du svära på att göra allt för att hjälpa honom.

Anton Jag lovar.

Wilhelm Är du nöjd då, Anna? Är jag tillräckligt försäkrad?

Anna Nej, men vi har gjort vad vi har kunnat. Det må bära eller brista, men vi har åtminstone varit så försiktiga vi kunnat. Om ändå Jakob vore tillbaka! Kom, Anton, så ska jag ge dig dina instruktioner. (*går ut med Anton*)

Wilhelm (ensam) Ja, Jakob, varför är du inte här, min ende vän, mitt enda tillräckliga stöd? Jag hatar att överge Anna på detta sätt, även om det bara blir för ett dygn. Om ändå du hade varit här, så att du kunde ha tagit hand om henne! Nu finns bara unge Anton hos henne, som hon snarare får ta hand om själv. Vad jag önskar mest nu är att jag råkade möta dig på vägen, då skulle jag veta att Anna var i goda händer tills jag kom tillbaka. Ty Gud vet vad som händer mig på Schwarzenberg och vad som redan har hänt där. Gud vet när jag åter får komma hem till mitt Paradis. Självet jag det inte. Om ändå du kunde höra eller känna min ångest, Jakob, så att du snabbt kom tillbaka hit till oss som vår tryggaste beskyddare! Farväl, trygghet, och välkommen, du okända svarta natt med alla dina fador, ty mitt enda val är att möta dig, vare sig jag klarar av det eller inte. Enda vägen ut är att ta sig igenom, och det hade varit lättare med någon som du, Jakob, bakom ryggen. Nu är både jag och Anna ensamma.

Scen 3. Schwarzenberg.

Wilhelm Det är till och med dystrare nu än det var när jag var här senast. Vad har hänt här under min frånvaro? Så här dystra och tunga har dessa murar aldrig varit förr.

Men där ligger ännu den magnifika sammetsgröna slänten, den underbara ängen som sträcker sig ända ned till flodens strand. Hur ofta har jag inte där lekt som barn och tumlat omkring och rullat runt med hisklig fart tills jag mådde illa? Naturen är ännu oförändrad sedan de lyckliga dagarna. Men jag är förändrad, och min barndoms lekkamrat Otto finns inte mer i livet. Tragedin har för länge sedan tagit över livet, och barndomens glädje har för länge sedan gått över i evighetens obotliga lidande. Nåväl, det är allt vi har kvar, så låt oss lida det.

Jag känner en iskall vind slå emot mig här med ett ilsket sus som en påtrampad väsende orm i fientlig anfallsställning men utom räckhåll och synhåll, som om den när som helst kunde hugga mig, och som om den visste att den var mig överlägsen. Och de är många mer än en, medan jag är ensam. Dock är det icke dessa stackars trasiga och enkla drängar i sin fattiga grovhet som hotar mig. De må krypa för mig och smickra ihjäl mig och skämma mig bort med onödiga välkomsteremonier, medan andra må begäpa mig och stirra ihjäl mig, men jag hör och känner vad de viskar.

tjänare (viskar sinsemellan) Dären har kommit tillbaka igen för att låta sig korsfästas.

Wilhelm Ja, driv gäck med mig och gör er lustiga över min ankomst, och låt bli att varna mig och tillråda mig att genast återvända hem, ty ormgropen väntar mig, och jag måste bortse från dess ormar, ty det är min plikt.

Finns det då något hopp för ormgropen och dess varelser? De är slavar under okunnigheten och vet inte ens om det. Deras enda hopp är att de är människor, och åtminstone det hoppet finns alltid kvar.

Wolfgang (kommer mot honom och välkomnar honom) Välkommen, Wilhelm! Ursäkta att vädret inte är så ljukt och gott som det borde vara denna underbara dag när du äntligen vågar komma hit hem igen! Du anar inte hur far har längtat efter att få se dig, och han är inte den ende.

Wilhelm Först av alla skulle jag vilja träffa morbror Johann. Var är han?

Wolfgang Vad är du för en son som sätter din morbror i första rummet före din far?

Wilhelm Får jag inte träffa Johann först?

Wolfgang Vi kan ju gå till vår faders rum, och kanske träffar vi Johann på vägen.

Wilhelm Hur mår far?

Wolfgang Inte sämre än senast du var här. Kom nu vackert med till din far. (*leder honom med sig nästan med våld. De stannar upp framför en stor tung ekdörr, som leder in till baronens rum.*)

Wilhelm (nästan bevekande) Får jag inte träffa morbror Johann först?

Wolfgang Honom får du göra sällskap med sedan. Gå nu in och tala med pappa.

Wilhelm (för sig själv) Helst ville jag vända om och fly. Hur innerligt jag önskar att jag vore hemma igen hos Anna och Jakob. Jag vill gå hem. Det är min starkaste tanke. Men det fanns ingen återvändo. Hur tungt laddad och ont bådande atmosfären än är i detta slott av infekterad maktkoncentration måste jag stanna och uthärda dess urladdningar. (*tar på ekdörrens handtag och stiger in*) Det är som om det var någon annan än jag som gjorde det, eller som om någon annan kontrollerade och manövrerade mina rörelser än jag själv. (*går in. Dörren stängs bakom honom av Wolfgangs hand, som stannar utanför.*)

Wilhelm (när dörren stängs bakom honom, ser sig bakåt, något lugnare) Om han inte följer med in, vad har jag då här inne att frukta av någon?

(Han står inne i baronens audienssal, där baronen själv sitter i en upphöjd tronliknande stol, orörlig, livlös och grotesk.)

Wilhelm (för sig själv) Han måste väga lika mycket som en häst. Sover han, eller är han död? Nej, hur orörlig han än är är han lika vaken och alert i sitt inre som en tiger som vaktar på sitt rov och gör sig beredd att anfälla. *(stiger fram, faller på knä framför baronen)*

Fader, här är jag. Vad är det du vill?

(I ett slag får den utlocknade vulkanen liv. Baronen gör ett tecken till Wilhelm att resa sig, och även baronen reser sig från den väldiga stolen. Han tecknar till sonen att komma närmare. Wilhelm stiger lydigt närmare. När han står tillräckligt nära lyfter fadern sin högra arm och ger Wilhelm en fruktansvärd örfil, som störtar honom omkull. När han försöker resa sig upp blöder han från örat. Baronen pekar skoningslöst mot dörren.)

baronen Ut!

Wilhelm (förstår ingenting) Men varför?

baronen *(väsande)* Du är ej längre min son!

(Wilhelm har inget val än att baklänges dra sig ut samma väg han kom, ymnigt blödande ur det slagna örat. Han tar sig ut genom dörren, stänger den bakom sig och sjunker ner vid den.)

Wilhelm Wolfgang, är du här?

en tjänare Nej, han är inte här.

Wilhelm Visste han om vad far ville mig?

tjänaren Det måste han ha vetat. Alla vet ju att ni har förklarats arvlös.

Wilhelm Men varför har jag det?

tjänaren Sanningen har kommit till baronens kännedom om vad som egentligen hände den natt ni hittades medvetlös och nerblodad av två lik.

Wilhelm Jag begriper ingenting. Men försök svara på en fråga till. Var är herr Johann?

tjänaren Vet ni inte det?

Wilhelm Nej.

tjänaren Han har varit försvunnen i nästan tre veckor nu.

Wilhelm Finns han då inte i slottet?

tjänaren Fråga mig inte mera. Det kan stå mig dyrt. *(Tjänaren flyr.)*

Wilhelm Är jag arvlös? Äger jag ingenting mera? Men min dal är min. Den kan ingen ta ifrån mig. Jag måste dit nu kvickt medan jag ännu lever. Jag måste leva för att reparera det som har brustit mellan mig och min fader. Kvikkt ut härifrån nu, innan allting är förlorat!

(flyr. Någon lägger krokben för honom.)

Heinz (står över honom med fem beväpnade svarta vakter) Varför så bråttom? – Tag hand om honom och för ner honom.

Wilhelm Vart?

Heinz Till källaren förstås, där du hör hemma. Vi ska sätta dig i en av våra råtthålor.

Wilhelm (förtviolet) Varför?

Heinz Därför att baron Wolfgang har befallt det. Ni är fredlös, junker Wilhelm. Vi civiliserade etablerade ordningsupprätthållare kan inte ha farliga galningar som du rännande omkring i det fria, mördande vackra jungfrur och hederliga prämdragare. *(Wilhelm kollapsar.)*

Bär honom ner.

en vakt Han håller inte länge till.

en annan Ska vi ge honom någon mat?

Heinz Har baron Wolfgang befallt det?
 vakten Nej.
 Heinz Då ska ni naturligtvis inte göra det.
(Vakterna tar upp Wilhelm och släpar honom med sig. Denne vaknar till hälften. Det mörknar medan han släpas.)
 Wilhelm Vart för ni mig?
 andra vakten Till fängelset utan utgångar.
 Johann(s röst, svagt, på långt avstånd) Wilhelm!
 första vakten Tysta ner honom!
(En celldörr öppnas, och vakten går lös på en fånge som tystas.)
 Wilhelm (fattar) Men det var ju Johanns röst!
(En annan celldörr öppnas, och Wilhelm kastas in, dörren förseglas och låses, och vakterna går därifrån.)
 Wilhelm (inifrån, skriker hjärtskärande) Johann! Johann! *(Ingen svarar. Blackout.)*

Scen 4. Vårdshuset.
 Liv och rörelse som vanligt.

Friedrich Hur länge har Johann varit försvunnen nu?
 Friedmann I tre veckor.
 Friedrich Och Wilhelm?
 Friedmann Wilhelm sågs rida till Schwarzenberg för fyra dagar sedan, och det är det sista som någon har sett av honom.
 Friedrich Lever baronen ännu?
 Friedmann Det är det ingen som vet. Johann var den ende som alltid höll reda på baronen, men Johann är spårlöst försvunnen.
 Friedrich Vad säger Wolfgang?
 Friedmann Wolfgang påstår att Wilhelm är hemma hos sin fru. När man försäkrar honom om att han inte är det frågar Wolfgang: 'Var är han då?' och är precis lika okunnig som alla andra.
 Friedrich Vad säger han om Johann?
 Friedmann Inte mycket mer. 'Om han inte är på affärsresa så måste han vara någonstans i faggorna, men eftersom han inte syns till så måste han i hemlighet ha rest någonstans,' säger han. Han påstår att de efter det ryktbara grålet hade försonats och att Johann först två dagar senare hade börjat saknas. Men jag tror lika litet på Wolfgang som på någon annan.
 en främling Har herr Johann kommit tillbaka ännu?
 Friedrich Du är tydligen främling här.
(Främlingen ställer sig vid disken i väntan på Manuel.)
 Friedmann Vem är han där borta vid disken?
 Friedrich En nyanländ gäst.
 Friedmann Han ser förnäm ut. Han har en grann näsa. Jag slår vad om att han är jude.
 Friedrich Han verkar bekant på något vis.
 Friedmann Han är i alla fall inte för fin för att umgås med byafolket och krogvärderna.
 Friedrich Manuel tycks vara närmare bekant med honom.
 Friedmann Säg, är det inte...
 Friedrich Vem då?

Friedmann Nej, det kan inte vara han.
 Friedrich Vem då?
 Friedmann Herr Wilhelms goda vän från Wien.
 Friedrich Han som gav sin syster till maka åt Wilhelm?
 Friedmann Just han.
 Friedrich Jo, visst tusan är det ju han!
 Friedmann Nej, det är inte han. Men han liknar honom.
 Friedrich Vi går fram och frågar. Kom!
(De reser sig och börjar tränga sig förbi myllret mot bardisken.)
 Jakob Finns det ingen som har ett hum om var Johann och Wilhelm är?
 Manuel Unge Anton som i hemlighet följde efter Wilhelm från hemmet sade mig för tre dagar sedan att han trodde att både Wilhelm och Johann satt fängslade i Schwarzenberg av Wolfgang utan baronens vetskap. Men Anton har inte syns till på nytt sedan dess.
 Friedrich *(kommer fram med Friedmann)* Hallå där! Ursäkta oss! Är inte du den ljuse furstens gode vän från Wien?
 Jakob Jo.
 Friedmann Vad var det du hette nu igen?
 Jakob Jakob Schubert.
 Friedrich Var det inte det jag sa?
 Friedmann Det visste jag nog, men jag kom inte ihåg hans namn. Ursäkta, herr Schubert, att vi störde.
 Friedrich Vi ville bara vara säkra på att det var ni. *(de två drar sig tillbaka.)*
 Manuel *(återtar)* Det var mycket lyckligt att du kom en månad för tidigt.
 Jakob Jag har varit mycket orolig för min syster, Wilhelm och er alla, och jag ser nu att min oro var befogad, som om min själ kunnat känna något av vad som försiggick här. Jag måste iväg, Manuel. Jag rider nu till min syster och ser vad jag kan göra för henne. Jag borde kunna trösta henne i hennes ensamhet och oro. Sedan kommer jag tillbaka hit. Kanske att du då vet något mera.
 Manuel Allt vad jag nu vet har jag sagt dig.
 Jakob Det vet jag, och inte ett ord av vad du har sagt skall gå förlorat hos mig. Om Wilhelm sitter fången i Schwarzenberg så måste vi lösa ut honom med våld, och då behövs det ett antal starka och pålitliga karlar. Men det tar vi i tu med när jag kommer tillbaka.
 Manuel Ämnar du väcka uppror mot baron Wolfgang?
 Jakob Baron Wolfgang?
 Manuel Han lär kalla sig så numera.
 Jakob I så fall finns det anledning till uppror. Jag måste gå, Manuel.
 Manuel Det är skönt att ha dig tillbaka.
 Jakob Det är skönt att vara tillbaka.
 Manuel Lycka till!
 Jakob Farväl så länge.
 Friedmann Kom han idag?
 Manuel Ja, du såg väl hans reskläder. Inte går man klädd på det sättet här i byn i vardagslag. Han var minsann ny för dagen, och direkt hit kom han från främmande länder.
 en liten pojke *(har plötsligt gjort entré på krogen)* Herr Wolfgang är på väg hit, och han är full!

(Alla tar genast betäckning och sätter sig i säkerhet, som om alla hade nog av erfarenhet av detta alarm som inför ett bombangrepp. Alla vet vad det innebär, och alla vet vad de ska göra. Många flyr omedelbart fältet och lämnar lokalen.)

Wolfgang (stormar in med sina kumpaner på sitt allra sämsta humör) Varför är ni så få här idag? (går omkring och välter en och annan stol utan att synas märka det) Är ni rädda för mig? Vad glör ni på, era apor? Har ni aldrig sett mig förut? Nej, mig har ni aldrig sett förut. Mig har ni aldrig känt. Men dåren Wilhelm känner ni minsann, och honom gapar ni inte inför. Eller hur? Var är han? Var har ni gömt honom? (Alla blir flata.) Ut med språket! Var är min bror?

Braun Ädle herre, det gläder oss att ni är lika bekymrad för er bror som vi är, men jag trodde att ni visste att vi lika litet som ni vet var han är.

Wolfgang Idioter! Ni gömmer honom för mig! Var gömmer ni honom? Om ni inte producerar honom bums så ska jag tvinga er alla att tala! Som ni vet brukar jag alltid genomföra min heliga vilja med våld! *(går hotfullt omkring och liksom börjar kittla bönderna med svärdet)*

Manuel Herr Wolfgang, ni vet själv att herr Wilhelm har varit spårlöst försvunnen sedan fyra dagar tillbaka, och hur gärna vi än skulle glädja er med att återfinna och återförena honom med er så står det tyvärr inte i vår makt att göra det, fastän ni så gärna vill ha honom tillbaka. Tag ert förnuft till fånga och nyktra till litet och försök att förstå att Wilhelm är lika försvunnen idag som han var igår och i förrgår.

Wolfgang Jag vet nog vad du tänker, Manuel. Du tror att jag har hållit Wilhelm fången på Schwarzenberg och att Wilhelm nu har rymt, och för att skydda Wilhelm spelar du nu med i den gängse föreställningen om att ingen vet var Wilhelm är! Men det vet jag, och det vet ni alla, att Wilhelm aldrig är någonstans utan att någon vet var han är! Jag visste ännu igår var han var, men idag vet jag det inte längre, och jag vill få tag på den som vet det! Dock ser jag på er fåniga förvåning och förskräckelse att ni alla är mera okunniga än jag om var Wilhelm är. Därför ger jag fan i er!

Ut, mina vänner! Vi ska gräva upp Wilhelm nu, var och hur djupt han än ligger begravnen!

(stormar ut med sina sju kumpaner)

Manuel (till den lille gossen) Om du skyndar dig till furst Wilhelms dal och där berättar för folket att Wilhelm har flytt från Schwarzenberg och från sin brors våld så skall jag bjuda dig på middag.

pojken Men det är lång väg dit, och det ösregnar. Men jag ska gärna sprida ut det i byn.

Manuel Bry dig inte om det. Jakob Schubert kommer ändå hit i kväll igen.
(Pojken stannar inomhus. Han får ändå mat av Manuel.)

Scen 5. Dalheim.

Jakob (kommer in, ropar försiktigt) Anna!

(Anna kommer till synes, utvakad, söndergråten)

Jakob Anna! Hur står det till? Du har vakat för mycket. Är du frisk?

Anna Jag har inte sovit på fyra nätter alltsedan Wilhelm red till Schwarzenberg utan att komma tillbaka. Så länge han är borta får jag aldrig mera vila.

Jakob Men jag är här nu. Trösta dig. Jag skall finna honom åt dig. Om det behövs så skall vi ta ut honom ur Schwarzenberg med våld.

Anna Tror du att han lever fortfarande? Jag vet ju inte ens om han är vid liv eller om han är död!

Jakob Han måste vara vid liv. Vår Wilhelm dör inte så lätt. Wolfgang kommer att dö före honom.

Anna Men bara för att Wolfgang har döden skriven i sin panna behöver han väl inte se till att den smittar av sig på sin bror!

Jakob Lugna dig. Trösta dig. Jag är här nu. Vad hände egentligen? (*omfamnar henne ömt. Hon gråter ut i hans armar.*)

Anna Johann försvann. Han kom aldrig mera hit. Så kom Wolfgang hit. Han sade att baronen ville träffa Wilhelm på slottet. Jag bad Wilhelm att inte gå i en sådan fälla, men Wilhelm red iväg. Sedan dess är han borta, och ingen vet någonting. (*torkar sina tårar*) Jag är glad över att du har kommit. Hade du inte kommit så vet jag inte vad jag hade gjort. Kanske hade jag vandrat till Schwarzenberg barfota genom stormen.

Jakob Jag lyckades komma en hel månad före utsatt tid. Men nu måste vi finna Wilhelm. Har du litet mat? Var är alla tjänarna?

Anna Anton är vår ende tjänare numera. På min befallning följde han efter Wilhelm i smyg för att se efter att ingenting ont hände honom, men liksom Wilhelm har han inte kommit tillbaka han heller. Jag har inte ätit sedan de red iväg.

Jakob Då måste du äta nu. Du är ju likblek och utmärglad. Kom, syster! Låt oss gå ut i köket och där laga präktig mat medan vi talar om bara Wilhelm. Vad du behöver är ett ordentligt glas vin. Kom nu. (*hjälp henne ut i köket, fixar snabbt en liten måltid åt henne*)

Anna Vad jag är glad att du kom.

Jakob Det är rätt, Anna – strax lite gladare. Tur att jag kom. Annars hade du bara låtit sorgen dra ner dig i lipträsket. Jag rider genast tillbaka till byn, och så fixar vi fram Wilhelm var han än är. Han kanske rentav är lös någonstans och på väg hit. I byn värvar vi tio kraftiga trohjärtade karlar som eskort till Schwarzenberg för att där utkräva Wilhelm eller om det behövs med våld få honom fri. Vad säger du om det?

Anna Jakob, för dig har aldrig något varit omöjligt.

Jakob Jag visste väl jag kunde pigga upp dig. Du börjar ju nästan bli ditt gamla glada jag igen. Låt mig bara få rätt på Wilhelm åt dig igen, så ordnar sig allt.

Anna Du kunde alltid få mig att skratta. Du är ofelbar på det området, Jakob. Men du måste skynda dig. Det är redan nästan mörkt. Om du vill få någonting utträttat ännu idag så måste du rida genast. Och tag en fackla med dig, så att du inte rider vilse i mörkret. Och tag en häst. Din åsna är så långsam.

Jakob Just vart jag ville komma. Så kan jag lämna dig ensam här under tiden?

Anna Naturligtvis. Nu har jag ju dig att kunna lita på.

Jakob Då lämnar jag dig med flaskan. Men drick inte upp allt. Lämna något kvar tills jag kommer tillbaka med Wilhelm.

Anna (upprymd) Naturligtvis.

Jakob Det värsta är över nu, Anna. Lita på mig. Det kan inte gå fel.

Anna Nej, inte när du är hemma.

Jakob Du är med mig, och jag är med dig. Så har det alltid varit, och så skall det alltid vara.

Anna Och med oss båda är alltid Wilhelm.

Jakob Ja. (*tömmer sitt glas och bryter upp*) Nu har jag rätt eld i baken! Håll brasan varm under tiden! (*kastar en slängpuss till henne*)

Anna Lycka till, Jakob. God jakt på alla djävlar.

Jakob Det behöver jag. (*skyndar iväg*)

Anna I det rätta ögonblicket kom den rätta räddningen. Det har alltid varit så med Jakob. Mätte nu bara lyckan hålla. Jag tål inte värre kriser än denna.

Scen 6. Vårdshuset.

Jakob (kommer in till Manuel vid disken) Jag behöver tio starka trogna medhjälpare till att hämta ut Wilhelm från Schwarzenberg. Tror du att jag kan finna sådana här i stugan?

Manuel Du borde fråga mig om nyheter först. Wilhelm har flytt från Schwarzenberg.

Jakob Vad!

Manuel Wolfgang var här medan det ännu var ljust, och han var på ett fasansfullt humör. Han frågade efter Wilhelm och trodde att varenda kåsupare här inne hade hjälpt honom att fly.

Jakob Var är Wilhelm nu?

Manuel Det är det ingen som vet. Alla som ids letar febrilt efter honom i ovädret, och det är främst Wolfgang och några av mina vänner. De senare aktar sig noga för att kollidera med Wolfgang i sökandet.

Jakob Vad är det då jag väntar på? Jag återkommer när jag har hittat honom!

Manuel Du är välkommen.

(Just när Jakob skall gå kommer en ny gäst i stugan, en ung dräng, som ser alldeles förstörd ut. Jakob hejdar sig och stoppar honom.)

Jakob Heter inte du Gottfried?

Gottfried Jo.

Jakob Vad gör du här? Du hör ju till dem som är födda och bofasta på Schwarzenberg. Du brukar aldrig lämna Schwarzenberg.

Gottfried Nämn inte det stället en gång till. Jag går aldrig tillbaka dit mer.

Jakob Vad har hänt? Berätta!

(Jakob för honom till disken och låter så även Manuel höra vad Gottfried har att säga.)

Gottfried Idag hotade Wolfgang med att mörda oss allesammans.

Jakob Varför det?

Gottfried Han trodde att någon av oss hade hjälpt herr Wilhelm att fly. Vi visste inte ens om att Wilhelm var herr Wolfgangs fånge, fastän många anade det.

Manuel Gick Wolfgang löst på någon?

Gottfried Bara med ord. Han lät alla borgens tjänare församla sig. Vi var ungefär trettio stycken. Sedan skrek han till oss som om vi var byfånar allihop. Han trodde att vi alla visste allt.

'Vem släppte ut honom? Hur slapp han ut?' skrek han, och vi som inte ens först visste vem det gällde stod skräckslagna och teg. När någon av oss stilla försökte förklara hur det låg till med vår okunnighet skrek han:

'Era erbarmliga luspudlar! Ni önskade alla att han skulle rymma! Ni är allesammans förrädare och konspiratörer mot mig och mot ert fosterlands framtid! Jag skulle minsann njuta av att avrätta er alla, och en dag gör jag det, sanna mina ord! Ni är ett och samma lömska pack allihop! Gå! Skingra er innan jag i förväg tar ut mitt framtida nöje att låta er alla bita i gräset, era värdelösa fähundar till världens skitigaste patrask!'

Men just då kom det några väktare som hade med sig en ung man. Väktarna var några av Wolfgangs lojalaste hantlangare, och mannen som de hade fångat var Anton, furst Wilhelms tjänare. Och de sade:

'Här, baron Wolfgang, är mannen som hjälpte er bror att fly.'

Då befallde Wolfgang oss alla att försvinna, vilket de flesta av oss gjorde. Men jag stannade kvar, för jag ville se vad de skulle göra med Anton och höra vad han hade att säga. Vi kände varandra väl, han och jag.

Wolfgang förhörde honom brutalt, och Anton bekände allt och höll sig noga till sanningen. Han hade i smyg sökt upp Wilhelm i hans cell och med risk för sitt liv hjälpt honom att fly. Innan han lyckades den tredje dagen hade han i två dygn hållit sig dold i källaren under vidriga omständigheter. Han lyckades rädda sin herre i sista minuten, ty furst Wilhelm var illa torterad och hade inte klarat sig länge till i den håla full av pest och död som han var levande begravd i. Anton hjälpte sin herre till det yttersta och skildes inte ifrån honom förrän när förföljare började komma dem på spåren. Anton lät då Wilhelm rida vidare ensam och åtog sig att uppehålla jägarna och föra dem på villospår. Det lyckades, men spejarna ville inte släppa Anton förrän de hade fångat sitt villebråd. Snart genomskådade de Antons list. Men Anton hade räddat sin herre från döden, och det allenast betydde något för honom. Han var glad och frimodig och mycket tapper. Men just hans käckä ärlighet retade Wolfgang till raseri, och Wolfgang sparkade ihjäl honom där på borggården där alla kunde se det. Jag bevittnade det till slutet och övergav sedan Schwarzenberg för gott. Många av mina kamrater och arbetsbröder går heller aldrig dit mera.

Jakob När hände allt detta?

Gottfried Idag på eftermiddagen.

Manuel Den scenen måste ha ägt rum före Wolfgangs besök här på krogen.

Gottfried Som mest triumferade Anton när han kunde besvara Wolfgangs fråga om var Wilhelm var med att säga: 'Han är i trygghet hemma hos sin fru.' Ingenting beredde Anton så stor glädje som den förvissningen.

Jakob Sade Wolfgang vad han tänkte göra?

Gottfried Han tänkte göra ett besök här i byn och ett hemma hos Wilhelm i den vackra dalen. Han sade även:

'Så illa därän som Wilhelm var kan han omöjligt ha orkat rida hem. Han har säkert fallit av hästen på vägen och ligger nog någonstans i markens gyttna och krälar.'

Och han sade sig ha för avsikt att finkamma varje skog i hela landet tills hans bror bleve funnen. Om han inte är hemma hos Wilhelm nu så är han nog någonstans i skogen och bökar.

Jakob Jag var hemma hos Wilhelm för bara någon timme sedan, och Wilhelm hade inte kommit hem då ännu, så troligen har Wolfgang rätt i att han ligger någonstans på vägen. Men det är hans vänner som måste hitta honom först. Följer du med mig?

Gottfried Jag har fått nog av alla galna adelsmän. Sök honom ensam. Jag tror att du ska hitta honom.

Manuel (tankfullt) Anton var väl mer för dig än bara en vän?

Gottfried Ja.

Manuel Var han inte till och med din bror?

Gottfried Jo.

Manuel Det är bra. Lämna denna gosse i fred, Jakob, och sök Wilhelm ensam. Gud skall hjälpa dig.

Jakob Jag behöver minsann all hjälp jag kan få, om jag ska konkurrera med Wolfgang i mörkret om Wilhelms förlorade kropp och själ. Varje ögonblick kan kosta honom livet. Det kan bli ett långt och mörkt arbete. Jag ger mig av genast. (*skyndar iväg*)

Manuel Ta det nu lugnt, Gottfried. Du ska få allt vad du behöver. Ät dig mätt, och drick dig till sömns. Det är det bästa du kan göra.
Gottfried (lägger sitt huvud i sina armar på bordet och börjar gråta bittert. *Manuel* tar hand om honom.)

Scen 7. Dalheim.

(*Det bultar på porten.*)

Anna Det kan inte vara Jakob ännu. han bultar aldrig så hårt. Vem kan det vara? Någon med nyheter? (*öppnar och finner Wolfgang*)

Wolfgang (så hövligt han kan) Förlåt att jag stör. Är Wilhelm hemma?

Anna (svagt) Nej.

Wolfgang När har han senast varit här?

Anna För fyra dagar sedan.

Wolfgang Du ljuger, din häxa! Ur vägen! Vi vet att han är här! (*störtar in och får med sig sex hejdukar, genomsura smutsiga svartklädda otäcka män med leriga stövlarsom blöter ner överallt*)

Anna (tillilsknande) Om ni inte tror mig, så var så goda och rota igenom huset! Bryt er in i varje rum, förstör all inredning, krossa varje kista, töm varje skåp och riv ner all sot ur skorstenen! Ni är välkomna att husera här bäst ni vill! Gräv efter honom i trädgården om ni har lust! Vänd på gödselhögarna i stallet! Jag är säker på att ni hittar Wilhelm just där!

Wolfgang (tar henne milt om hakan) Ditt goda humör tilltalar mig. En goding som du får man inte låta vara ensam. Vad säger ni, vänner? Ska vi våldta henne genast och förbruka henne med en gång? Nej, jag vill ha henne för mig själv. Sedan när Wilhelm är ett avslutat kapitel ska jag personligen ta hand om dig. Du är en alltför god tjänstepiga för att duga till hustru åt Wilhelm. Han har minsann berättat om hur bra du är på att dadda honom och tvätta, diska och städa åt honom. Mina mer potenta män ska lämna dig i fred för den här gången, men jag ska ännu en gång komma hit tillbaka, och då ska vårt öde avgöras. Jag ser fram emot den dagen. Vad är det för en man du är gift med, som lämnar dig ensam hemma i ett hus utan vallgrav och vindbrygga mitt ute i vildmarken, där endast rovlystna ulvar och lodjur stryker omkring? Men Wilhelm vet inte att världen är full av odjur. Han ser endast den trygga lilla barnahage som han med sitt fromma barnasinne är instängd i. Han är naivt okunnig om att det är odjuren som behärskar världen och att det är dessa som håller de snälla tama djuren i burar bakom lås och bom och inte tvärtom. Vi ses igen, du jungfru gift med en impotent make, och då ska jag sätta dig i min bur, och det är ingen jungfrubur. Sätt i gång och längta efter den dagen, ty först då ska du få känna att du lever, och sedan blir du aldrig mer ensam förrän döden skiljer dig från mig.

Anna Allt liv i din vård, Wolfgang, kan endast dö. Därför ser jag hellre att jag dör än att vi ses igen, ty döden är bättre än fångenskap på dina villkor.

Wolfgang Du försöker väsa som en huggorm fastän du är utan tänder. Du har ingen chans, kvinna. Kom, era lortgrisar! Vi rider tillbaka till Schwarzenberg. Vi skiter i Wilhelm för idag, men i morgon finkammar vi vägen och skogarna. Någonstans ligger han och blöder ihjäl, och i morgon när vi hittar honom har han hunnit dö. Jag längtar efter att få skåda hans lik. Godnatt, syster! Sov gott och dröm sött, tills vi återförenas på riktigt! (*har svårt för att släppa hennes hånande kolugn men ger sig sedan av till slut med sina fantomer.*)

Anna (andas ut) Ensam igen med det öde huset, ensam med min oro och smärta och ensam med ovisshetens storm och mörker där ute. Ack, om jag så skrek ut min smärta en hel natt i sträck så vore det ingen överdrift av min ångest utan bara tvärtom!

(kastar sig på mattan framför brasan)

(Efter en stund hörs en svag försynt knackning på porten. Anna vaknar genast till, sansar sig och rusar upp och öppnar. Utanför står Jakob genomsur med en oigenkännlig Wilhelm i sina armar.)

Anna Lever han?

Jakob Ja. *(De får in honom.)*

Anna Du är stelfrusen och genomsur. Gå och ta torra kläder på dig. Jag klarar Wilhelm ensam.

Jakob Sedan, när Wilhelm är förbunden och i säng, får du ta i tu med mig.

Anna (medan de sköter om Wilhelm) Var fann du honom? Han är både blodig och översköld av smuts och lera.

Jakob I ett dike vid vägen. Min häst gnäggade och snavade och föll. När jag låg i gyttnan själv hörde jag Wilhelms svaga röst som kallade på mig. Vi är skyldiga hästen allt tack. Hade han inte kastat av mig där hade jag inte funnit eller kunnat rädda Wilhelm.

Anna Vad har han varit med om? Har du kunnat tala med honom?

Jakob Han är helt förändrad och nästan inte längre kontaktbar, men han lever, och det är huvudsaken. Vi kan alltid få honom återställd.

Anna Ja, det kan vi. *(till Wilhelm)* Wilhelm, lever du? *(Wilhelm är helt groggy.)* Känner du igen oss?

Jakob Låt honom bara vila. Han skall nog bli sig lik igen.

Wilhelm (talar) Det är ingen fara med mig, Anna. De har bara brukat våld på mig, och sådant kan inte skada mig. Jag sade ingenting under förhöret, de fick inte veta någonting av vad de frågade om, medan de bara fick veta en massa nonsens. Jag förstår inte ens vad de ville mig. Och det behövs mer än våld för att göra någon inverkan på mig. Om de så skulle bryta alla benen i min kropp, så skulle det ha mindre effekt än om de gjorde någon av er något för när. Jag är komplett likgiltig för mig själv, ty jag är ingenting, men ni är mera viktiga än hela världen.

Oroa er inte för mig. Det är bara jag som får vara orolig för er. Om jag dör så gör det mig ingenting så länge ni överlever mig. Hör nu på. Om jag dör så måste ni lämna detta land genast, ty ensamma är ni inte längre trygga i det. Men vet, att hur otrygg och ond världen än är, och hur svårt och hur djupt än mörkret är över den, och hur mycket det än breder ut sig, så finns det alltid ett hem, en fristad och ett människovänligt tryggt och gudfruktigt land någonstans i världen ändå. Om detta land nu dukar under för mörkret så skall ni draga norrut, ty Skandinavien och Britannien är ännu fria länder. Det var från Norden som min moder kom, som jag aldrig såg. Hon var ljus och ren och klar och fin som en ängel, hette det. Hon var en blomma som hade odlats i Paradisets lustgård av örtagårdsmästaren vår Herre själv, och ängar var sådana blommor har fått blomma har ej ännu trampats ner av okunnigheten. Fly dit om jag skulle dö ifrån er, ty om ni förlorar detta hem skall nya bättre och tryggare hem vänta på er där. *(helt förbi, tappar medvetandet.)*

Anna Han får inte dö!

Jakob Han skall inte dö. Vi har just räddat honom.

Scen 8. Wilhelms sovrum.

Anna (vid hans säng) Han blir sakta bättre, men det är något i honom som inte är sig likt. Något har hänt honom som frestat hårt på hans själs känsliga strängar. Det är något spänt över honom när han är vaken som inte funnits där förut, och den överspändheten avtar inte med febern. Det är som om någonting i honom allvarligt riskerar att när som helst kunna brista.

Jakob Jag har försökt fråga honom om Johann, men det är hans känsligaste punkt. Han vet ingenting om Johann, men ändå vet han något som han inte kan säga, och därför flyr han hela tiden från det ämnet.

Anna Dock tröttnar aldrig på att föra baronen på tal.

Jakob Ja, där är något ouppklarat som han aldrig blir färdig med.

Anna Hans vånda för sin morbror och far lämnar honom ingen ro. Ständigt mal och manglar den hans hjärna som ett perpetuum mobile i gestalt av en mardröm.

Jakob Vi måste ge honom tid. Kom, Anna. Låt honom sova. Vi måste också få sova. Vi måste inte vaka bara för att han hela tiden torteras av sin oro.

Anna Jag måste få vaka med honom.

Jakob Anna, om vi inte sover ut och sköter oss kan vi ännu mindre få Wilhelm frisk och sköta honom.

Anna Vad föreslår du?

Jakob Att vi går ner och tar oss ett glas vin och en bit mat.

Anna Bara en tillfällig rast i så fall.

Jakob Som du vill, bara du sköter dig.

Anna Du får sköta mig, så att jag kan sköta Wilhelm.

Jakob Vi har klarat den värsta krisen. Det återstår bara att fullfölja rehabiliteringen. Allt klarar man, bara man får tid på sig.

Anna Kom, Jakob. Du får som du vill.

(Anna går ut med Jakob. Wilhelm börjar oroligt röra på sig i sängen. Plötsligt börjar en svag skugggestalt kunna skönjas vid hans fotända. Ju tydligare den framträder ur mörkret, desto tydligare blir baronens väldiga stofthydda. Han bara står där och tycks betrakta Wilhelm, som plötsligt vaknar till och försöker tyda vad han ser.)

Wilhelm Det står någon där. Det är en mörk och suddig gestalt, men jag ser honom tydligt. Vad säger ditt granithårda ansiktes tigande och gåtfulla grymhet? Far, det är du! Jag känner igen din oformliga spökgestalt och skräckfigur! Älskade far, du måste förlåta mig! Far, förlåt mig mina svåra brott mot dig och mot ditt namn! Se inte på mig så där kallt och grymt!

(Anna kommer störtande in, tänder genast flera ljus, gestalten försvinner som en upplöst skugga.)

Anna Wilhelm, du har drömt igen!

Wilhelm Anna, jag måste till Schwarzenberg. Jag får inte ligga överksam här en dag till. Jag måste ordna upp missförståndet med min far. *(Även Jakob kommer in med mera ljus.)*

Anna Inte ännu. Du är ännu svag och ej riktigt frisk. Jakob, försök få honom att förstå att han inte kan fara till Schwarzenberg ännu.

Wilhelm Men min far är där och väntar på mig. Han kanske svävar i fara. Vi måste klara upp alla missförstånd. Han och jag måste vara vänner. Han klarar sig inte utan mig. Han får inte tro något ont om mig som inte är sant. Låt mig få rida dit så fort jag kan stå på benen!

Jakob Så fort du är helt frisk skall vi båda fara dit med några man i följe, och då skall vi tala baronen och Wolfgang till rätta.

Wilhelm Nej, vi två måste ensamma rida dit utan vapen. Det går inte an att hälsa på sin fader och sin broder rustad till tänderna och beredd till strid. Som två tiggarmunkar måste vi bege oss dit och ödmjukt bedja om nåd och tillgift för vad vi har gjort, vad det än kan vara. Vad det är vet bara min fader.

Jakob Allt skall bli som du vill, Wilhelm, och vi skall finna Johann.

Wilhelm Nej, vi skall inte använda våld. Vi får inte kröka ett hår på någons huvud. Vi skall bara stillsamt prata med far. Ingenting annat får ske. Låt mig få rida dit så snart jag är frisk!

Jakob Så snart du är frisk får du fara, det lovar jag.

Wilhelm Och jag lovar er att jag skall bli frisk snart. För min fars skull skall jag tillfriskna snabbare än daggen torkar efter regnet. Jag måste få se min far i ögonen så snart som möjligt! Ingenting får stå i vägen! Min sjukdom får inte stoppa mig och hindra att bekymren får ett lyckligt slut. Jag måste bli frisk!

Anna Ja, och därför måste du sova. Sov nu, så att du inte blir sjukare. Du måste vila, Wilhelm, och sluta att tänka på vad ont andra gör. Det värsta du kan göra mot dig själv är att ta på dig skulden för andras brott.

Wilhelm Men det kan jag bara göra så länge jag är oskyldig. Därför är det så viktigt att jag är oskyldig och gör mig oskyldig. Men ni har rätt. Jag måste bli frisk. Jag måste få vila och sömn och frid, ty det är vad jag alltid mest har saknat. Tack för att ni tar hand om mig. Jag måste vara en besvärlig patient för er. Men nu kan jag nog överleva natten. Förlåt mig.

(Han lugnar sig och verkar kunna somna in i ro.)

Jakob Det var bara en av hans vanliga syner, Anna, ingenting att oroa sig för.

Anna Ja, Jakob, jag tror som du att det värsta är över nu.

Scen 9. Vårdshuset.

Jakob kommer in och går direkt fram till Manuel.

Manuel Dagen efter det häftiga ovädret, då du anlände, kom han hit drucken efter en natt utan sömn och var på ett förskräckligt humör. Jag har aldrig sett honom så ful och vild och vidrig.

'Har någon sett Wilhelm?' vrålade han, och jag sade:

'Nej, men hans gode vän var här igår.'

'Vilken gode vän? Han har väl inga goda vänner heller?'

'Jo, herr Jakob Schubert.'

Då blev Wolfgang märkbart mera dämpad. Han såg då ut som Caesar efter slaget vid Cannae, (för det var väl där Caesar förlorade?) Och efter en stunds tystnad sade han till sina kumpaner:

'Vänner, haren har åter sluppit igenom vår inringning. Just nu ligger Wilhelm hemma hos sin hustru och smakar vindruvor vaktad av sin trogne Buster till vakthund, den odräglige gentlemannen från Wien, som nu för andra och sista gången har räddat Wilhelms liv med sin ankomst. Jag kan se det framför mig: Wilhelm krälände och döende i diket någonstans, och så kommer precis då den där fjanten från Wien ridande förbi och räddar honom! Vilken förbannad olycka! Just när vi nästan hade honom! Men det kommer andra chanser. Wilhelm är en kronisk olycksfågel som alltid lyckas råka illa ut, fastän man inte ens försöker sätta dit honom, som den där natten när han gick bärsärkargång i en präm och knullade ihjäl en flicka i skogen och påträffades genomdränkt av en åldrings och en jungfrus blod nästa morgon. Han begår fler misstag! Men nu har han sluppit undan oss, och det är

ert fel, som inte kunde hitta honom på vägarna igår och som inte vaktade honom när han satt fast i buren!

'Men ingen har någonsin lyckats fly ur Schwarzenbergs hålor före honom,' vågade en stackare försvara sig.

'Vi gav ju honom inte ens mat,' försökte en annan.

'Ni trodde att han var ihjälsvulten och död medan han i själva verket var mera levande och mera i farten än någon av er, imbecilla lättingar! Ni borde få stryk och prygel tills ni dör, varenda en av er, era professionella debila byfånar! Men tiden arbetar för oss. Kom! Låt oss rida hem igen. Vi lyckades ändå driva en spik till in i Wilhelms hjärta.'

Och sedan stövlade de grobianerna ut igen, och vi kunde alla andas ut, ty med Wolfgang förstod vi att Wilhelm måste vara räddad, som du nu berättar att han är. Men vet ingen något om Johann?

Jakob Wilhelm undviker att tala om honom, så antagligen vet han något alltför pinsamt om honom. Men förr eller senare så kommer det fram.

Manuel Och kan ingenting hålla Wilhelm hemma? Det vore vansinne av honom att någonsin mer återse sin bror och Schwarzenberg.

Jakob Det är lättare att hålla solen borta från himmelen än Wilhelm borta från Schwarzenberg. Det är hans ständiga fixa idé att han måste ordna upp förhållandet med sin far, och den tanken ger honom ingen ro, och med den tanken ger han oss ingen ro.

Manuel Tror du att hans far ännu lever?

Jakob Vad menar du?

Manuel Så som Wolfgang rasar nu för tiden vet ingen vem av alla man inte ser dagligen som ännu är vid liv.

Jakob Det är en riktig synpunkt och väsentlig. Men kan du förstå, så som Wolfgang håller på och rasar, som du säger, att det fortfarande kan finnas karlar kvar som vill tjäna honom? Fattar du att de inte genomsådalar honom? Jag kan inte förstå hur de ens kan låta honom fortsätta leva.

Manuel En riktig synpunkt, för att använda dina egna ord. Saken är den, att de är inte intelligenta. De låter sig luras av Wolfgangs ögonskenliga makt, hans vin och hans falska löften. Det är enda förklaringen. Det enda Wolfgang kan är våld, det är det enda han kan vidmakthålla sin ställning med, och våld är något som alla tröttnar på utom de som går under i det. Det för oss åter till er säkerhet i er dal. Jag ber dig att försöka hålla Wilhelm kvar där. Det är ett ställe som ni kan försvara, och ni kan alltid få män härifrån som kan hjälpa er. Hela byn och hela landet skulle ställa upp för er mot Wolfgang.

Jakob Tack, Manuel. Jag tror att vår största styrka är att vi klarar oss själva.

Manuel Men ni har ingen säkerhet.

Jakob Jo, det har vi. Ingenting är säkrare än vissheten om att man har rätt. Den moraliska styrkan är större än någon våldsmakt i världen.

Manuel Du är påverkad av Wilhelms filosofier.

Jakob Kanske det. Men han har rätt.

Manuel Det återstår att se.

Scen 10. Dalheim.

Jakob Men vi måste ha eskort, Wilhelm!

Wilhelm Om du vill rida med mig så får du göra det ensam och utan vapen liksom jag. Fred, försoning och rättvisa kan man endast uppnå utan våld. Det får du finna dig i.

Jakob Nej, Wilhelm, man kan inte resonera fredligt med orättvisan. Du kan inte lita på Wolfgang. Du om någon borde ha lärt dig det.

Jakob Men inser du inte, Jakob, att om vi tillgriper samma metoder som Wolfgang och talar hans eget språk, så blir vi som Wolfgang? Vår enda chans att bevara oss själva, vår integritet och våra ideal är att *inte* vara som Wolfgang. Vi måste hålla oss till det vi kan, och det enda vi kan är fred och försoning. Vår enda chans är att lita på Wolfgang. Annars kan det aldrig bli bättre.

Jakob (suckar) Ja, jag får väl ge mig då. Men jag vägrar lämna svärdet hemma.

Wilhelm Du får på inga villkor använda det!

Jakob Jag lovar att inte använda det utom allenast om någon av oss blir anfallen.

Wilhelm Men det är riskabelt, Jakob. Min bror kan då tolka det som att vi inte kommer i fredliga avsikter.

Jakob Om du rider obeväpnad och jag är din enda eskort, så kan ingen tvivla på vårt oskyldiga uppsåt.

Wilhelm Men du får svara för dig själv allenast. Jag vill svara för mig. Om bara jag blir anfallen får du inte bruka svärdet, utan bara om du blir anfallen så får du försvara dig själv.

Jakob Jag tror inte att vi just kan gå längre i våra kompromisser.

Wilhelm (till Anna) Tror du att jag är tillräckligt frisk för att våga mig till Schwarzenberg?

Anna (undviker hans blick) Nej, det tror jag inte, men om du inte vill uppskjuta det vidare så skall du inte uppskjuta det vidare. Om du måste göra det så måste du göra det. Ske inte min vilja utan din.

Wilhelm (tar henne om axlarna) Säg mig uppriktigt: är jag mogen att fara eller inte?

Anna Om du inte är mogen för det nu så kommer du aldrig att bli det.

Wilhelm Tack, Anna. Då skall jag fara. Jag lovar att uppföra mig väl, och du måste lova mig att inte vara orolig. Vill du lova mig det?

Anna Jag lovar. (*avses*) Men jag vet hur hopplöst omöjligt det skall bli för mig att hålla det löftet.

Wilhelm Nå, Jakob! Gör dig redo! Vi skall ut på äventyr!

Jakob Säg mig uppriktigt, Wilhelm: tror du att morbror Johann är död?

Wilhelm (uppriktigt leende) Nej, det tror jag inte.

Jakob Det ligger något tryggt i ditt svar, som nästan övertygar mig. Jag hoppas innerligt du har rätt.

Wilhelm Johann måste ännu vara vid liv, Jakob. Allt annat är otänkbart. Landet har inte råd att förlora honom. Det är han som sköter det, det är han som har skött det så länge jag och Wolfgang har levat, ty när vår mor dog vid vår födsel drog sig vår far tillbaka och lämnade allt åt morbror Johann. Utan Johann går landet under och vi alla med det.

Jakob Då måste han verkligen vara vid liv.

Anna Gå och hämta honom, så att vi får rädda landet med honom, så vi får det gjort. Och kom inte tillbaka utan honom. Det är mitt villkor för att ni skall få fara.

Wilhelm Vi ska infria det, Anna. Vi har inget val. Kom, Jakob. Låt oss få det gjort.
(går med Jakob)

Anna De vet inte vad de ger sig in på, och det vet ingen annan heller. Men tyvärr tror jag Wilhelm har rätt. De måste möta undergången eller låta den komma.

Scen 11. Schwarzenberg.

Wolfgang (ser dem komma) Vad gör de stackarna här? Vad kommer de hit annat än för att finna sina likkistor? Just hade jag bestämt mig för att lämna de idioterna i fred där borta i deras öde dal, och så kommer de själva hit och söker sin död. De får skylla sig själva. Jag skall anta deras utmaning. De söker döden. Det är inte jag som söker dem. Må de stå sitt kast och ta konsekvenserna. (går ut och tar vänligt emot dem)

Wilhelm Ser du vad jag ser, Jakob? Tjänarnas led har glesnat avsevärt, och de som är kvar tycks besjälade mest av likgiltighet, sammanbiten tystnad och undvikande räddhåga. Det är nog bara de fegaste och de Wolfgang trognaste kvar.

Jakob Det verkar ganska uppenbart att Wolfgangs terrorvälde är på väg mot sitt slut.

Wolfgang (möter dem) Välkomna! Vad kan jag göra för er?

Jakob Du kan försona Wilhelm med er far baronen.

Wolfgang (skrattar) Det går inte.

Jakob Varför inte? Och vad har baronen emot Wilhelm? Kan du åtminstone upplysa oss om den saken?

Wolfgang Jag vet inte om Wilhelm tål att höra det. Han är ju ett så känslösamt barn. Men orsaken till baronens oförsonliga vrede är, att han har fått nys om en kärleksförbindelse, som Wilhelm lär ha haft med en enkel pråmflicka. Men se, vi har upprört stackars Wilhelm. Låt oss inte tala mera om saken.

Jakob Varför kastades Wilhelm i fängelse senast han var här, och varför torterades han och hölls han fången utan mat eller dryck?

Wolfgang Det, Wilhelm, försäkrar jag dig, att var ingenting annat än ett stort misstag och ett mycket dåligt skämt, och något sådant ska aldrig hända igen. Det lovar jag er båda på hedersord.

Jakob Har ni någon heder, Wolfgang?

Wolfgang Ja, ty mitt adliga namn är jag född med och slipper jag inte så länge jag lever. Medfödd heder kan aldrig förverkas. Men varför står vi här ute? Ska vi inte gå in och hugna våra magar med någonting? Ni ville ju träffa baronen.

Jakob Vi vet själva vägen till baronens kammare och går den gärna utan några omvägar.

Wilhelm Nu är du orättvis, Jakob. Wolfgang gör ju här en kraftansträngning för att vara hövlig och god, och du avvisar den som om den luktade illa. Låt oss inte löna gästfrihet med otacksamhet. Vi följer med dig, Wolfgang, till matsalen, ty vilken naturlig människa här på jorden går inte ständigt omkring och är hungrig?

Wolfgang Så ska det låta, broder. Du börjar ju bli riktigt mänsklig. Kom nu ner från era höga hästar, Jakob, så ska jag bjuda på gott krubb, som jag vågar garantera att inte ens är förgiftat.

Wilhelm Tror du verkligen att vi tror sådant om dig, Wolfgang?

Wolfgang Inte du, Wilhelm, men din vän här har tydligen fått det intrycket av dina beskrivningar av mig att jag skulle vara förmögen till vilka absurda rackartyg som helst.

Wilhelm Aldrig har jag beskrivit dig ofördelaktigt, Wolfgang.

Wolfgang Hur har då din såte vän fått sådana fördomar mot mig?
Jakob (avsidet) Jag tiger, ty jag vet för mycket. Det här är bara osmakligt.
Wilhelm Det måste vara mitt eget fel, men det har aldrig varit min avsikt att förtala dig, Wolfgang.
Wolfgang Det vet vi ju sedan gammalt, Wilhelm, att du alltid sagt ett och menat ett annat. Det är kanske anledningen till alla missförstånd genom åren.
Wilhelm Är det ett sådant missförstånd mellan mig och far?
Wolfgang För varje ord du säger, broder, blir det allt tydligare att du egentligen alltid bara blivit mindre och mindre ansvarig för både dina utsagor och dina handlingar.
Wilhelm Är jag så lätt att missförstå?
Jakob Bry dig inte om honom. Märker du inte att han bara driver med dig?
Wilhelm Gör du det, Wolfgang?
Wolfgang Bry dig inte om det.
Wilhelm Om du menar det så är det grymt.
Wolfgang Ja, broder, där har du höjden av min grymhet. Delar ni en flaska vin med mig?
Wilhelm Gärna.
Jakob (avsidet) Tur att Heinz inte är här. Då verkar genast det hela mera avslappnat. Kanske man rentav kan lita på hans jovialiska attityd.
Wolfgang (öppnar en flaska i det helt förfallna köket) Nå, hur går det för er där borta i er sköna dal?
Wilhelm Bara bra. Anna kommer att börja vänta barn när som helst.
Wolfgang Säger du det? Det har du inte sagt tidigare. Men hon väntar inte ännu?
Wilhelm Nej.
Wolfgang Det är bäst att vänta med att vara optimistisk tills hon gör det, *(avsidet)* vilket hon knappast någonsin lär göra så länge hon har en och samme make. Och när hon sedan väl gör det så är det ingenting att vara glad över, ty om barnet är Wilhelms så blir det som han, och är det någon annans så lär den impotente maken inte bli stolt eller gladare för det.
Jakob Hur mår baronen er far?
Wolfgang Han mår bättre och bättre dag för dag.
Jakob Och hur mår er morbror?
Wolfgang Han är utomlands. Han reste utan att säga adjö. Tyvärr har jag ingen aning om hur han mår.
Wilhelm Det är inte sant. *(upprörd, stammar nästan)* Jag hörde hans röst senast jag var här.
Wolfgang (artigt nyfiken) Gjorde du det? Var då någonstans?
Wilhelm Jag hörde hans röst från en av hålorna i källaren.
Wolfgang Det var sällsamma informationer. Heinz!
Heinz (uppenbarar sig som från ingenstans) Ja?
Wolfgang Gå och se om morbror Johann finns i källaren. Wilhelm här lär ha hört hans röst där.
Heinz Ja. *(går)*
Wolfgang Om Johann finns i källaren så ska vi snabbt hitta honom.
Jakob Sedan undrar jag varför baronen blev så våldsamt arg över att Wilhelm hade känt en ofrälse flicka, medan han aldrig har förargats över att ni, Wolfgang, har känt hundratals.
Wolfgang En bra och mycket opportun fråga, herr Schubert. Ni förstår, Wilhelm är pappas gullgosse och ögonsten. Jag får göra vad jag vill, ty mig skiter han i, men om

Wilhelm gör ett litet snedsteg från den raka vägen rör han upp himmel och jord för den sakens skull. Ni förstår, han älskar lille Wilhelm.

Jakob Men baronen drämde till Wilhelm så att blodet sprutade och förklarade honom arvlös. Är det kärlek?

Wolfgang Ju mer en fader älskar sin son, desto mer agar han honom. Han håller så mycket av Wilhelm och har trott så mycket gott om honom att han inte kan komma över det obegripliga faktum att Wilhelm en gång har tillåtit sig att tappa balansen. Det är den enda förklaring som jag kan ge. Kanske det förvärrade saken något att Wilhelm tänkte rymma med de ofrälse och överge sitt eget stånd, sitt adelskap och sina plikter. Pappa har aldrig uppskattat pliktförgätenhet som det dygdemönster han är själv på den punkten. Sedan börjar han ju också bli gammal och vresig och senil, vilket säkert också spelat sin roll. Ingen borde längre ta honom på allvar. Men se, där är Heinz. Nå, fanns morbror Johann nere i källaren?

Heinz Inte ett spår.

Wolfgang Vill ni själva leta rätt på honom i källaren?

Jakob Nej tack. Vi tror nog att Heinz har gjort sitt bästa. Får vi träffa baronen nu?

Wolfgang Jag och Heinz följer med er. Vi kan ej släppa in er till honom utan hans samtycke. Följ oss.

(De går åstad till den tunga ekdörren. Wolfgang och Heinz går först in.)

Jakob De har mördat Johann. Det är alltför uppenbart. Men det värsta är att Heinz varit närvarande hela tiden. Wolfgang kontrollerar allt, beräknar allt och har förutbestämt allt. Det enda vi kan göra är att kvickt bli klara härifrån. Detta slott med dess onda intriger är fördömt.

Wilhelm Jag kan inte tro dig utan bevis, Jakob. Vi måste följa etikettens regler och ge Wolfgang alla chanser innan vi dömer honom. Han är min bror.

Jakob (resignerat) Ja, jag vet.

Wolfgang (kommer ensam ut) Pappa vill bara träffa dig, Wilhelm. Jakob måste stanna utanför.

Jakob Jag väntar inte här ensam.

Wolfgang Så misstänksam, mäster Jakob? Var lugn. Jag följer med Wilhelm in. Jag lovar dig att ingenting ska hända dig medan vi är där inne. Och Wilhelm är i mitt goda sällskap. Jag ska inte röra honom. *(ler förbindligt men tvetydigt, går in i audiensrummet med Wilhelm, som han för in med sin arm över Wilhelms axlar.)*

Jakob (försöker lyssna vid dörren men hör ingenting) Det är omöjligt att misstänka några oegentligheter. Jag måste bara vänta.

(Man får se vad som tilldrar sig i rummet.)

Wolfgang och Wilhelm kommer in till sin gamle granitstatyliknande far.)

Wolfgang Här har du din son, gamle far. Han har kommit för att försonas med dig. Vill du ej skaka tass med honom? *(Baronen höjer knappt på ena ögat.)* Han är förkrossad över sitt uppträdande. Han ångrar så att han dödade den oskyldige prämmannen och hans dotter. Vet du, Wilhelm, varför far är så arg på dig? För att du begick ett så nedrigt brott mot två stackars oskyldiga personer. Du lemlästade och stympade en stackars gubbe så att han blödde ihjäl, och sedan begick du våldtäkt mot hans dotter, som du sedan på grymmaste vis perverst massakrerade. Det är den historien som kommit till baronens kännedom. Fall nu på knä för pappa och be honom om förlåtelse för dina förryckta perversiteter.

Wilhelm (lyder) Förlåt mig, pappa.

Wolfgang Se en sådan ödmjuk och fin son du har, gamle baron! Se din son, gamle man, och Wilhelm, se din fader! Så är ni nu försonade och återförenade. Se, Wilhelm,

din fader är inte arg på dig längre. Han bara sitter och tittar och orkar inte längre slå dig. Är du nöjd nu, när din fader ser så vänligt på dig?

Wilhelm Är det sant att han har förlåtit mig?

Wolfgang Visst är det sant! Han behöver bara styrka sin goda vilja med ett litet otydbart ord på en bit pergament. Ska jag ge dig det, så att du får skriva ditt livs sista ord, pappa? Vill du ha litet papper? (*Baronen nickar slött.*) Då ska du få det! Se här! Skriv nu som jag dikterar. (*Baronen skriver utan att Wolfgang dikterar.*) Vad skriver du? Skriv färdigt bara! Vi ska läsa det sedan.

(*Baronen skriver färdigt. Wolfgang sliter pappret undan från baronens händer och läser.*)

Wolfgang (läser) "Jag förbannar er båda." (*läser igen*) "Jag förbannar er båda." (*igen*) "Jag förbannar er båda." Så säger vår far, Wilhelm. Det är vad vår gamle far har att säga oss. 'Jag förbannar er båda.' Stackars pappa! Han är en död man. Se så grotesk och uppsvullen han är! Känn hur hans slappa dallriga fläsk stinker! Det är inte en människa som vi har framför oss utan ett monster, en jättelik geléklump och ett ruttet berg av kött. Se, han reagerar inte ens inför mitt tal! Han bara sitter och tiger, begravd i sitt kött, kvävd av sin rikedom, förstörd av sin makt och fördärvad av sin egendom och sin familj och av allt det som han har levat för. Han var en oxe som ung, ett lejon som ingen rådde på, en Herkules och hela världens överman. Vad är han nu? Ett stelt och gräsligt själsdött spöke, en oformlig mumie och ett skräckexempel på hur en människa kan bli när hon blir som värst. Har du någonsin sett en mera avskräckande och vedervärdigt hisklig människa, Wilhelm? Har du någonsin sett en människa se mera otymplig och förfärlig ut? Är denna etablerade maktmänniska inte det mest avskräckande tänkbara exempel på hur ful och vedervärdig en människa kan bli? Var är nu din kraft, baron? Du sålde din själ för pengar och makt, och här sitter du nu som en annan oläslig gravsten. Du har sagt ditt sista ord till oss och vill inte säga mer. Eller hur? Han inte ens nickar längre. Ska vi inte hjälpa honom på traven, Wilhelm? Han är ju ändå vår far, vår käre gamle far, som så uppriktigt har förbannat oss båda med rätt eller utan. Har du ett svärd, Wilhelm?

Wilhelm Nej.

Wolfgang Du är förnuftigt nog obeväpnad. Men jag är alltför beväpnad. Se, far, här är ett svärd. (*drar sitt svärd*) Och här är ett av dina, som du i din ungdom svingade. (*tar ner ett från väggen*) Jag ska ge dig en chans. Vill du fäkta med din son och se vad du duger till? Seså! Håll nu om ditt svärd som en god slagskämp! (*klämmer in svärdsfästet mellan baronens slappa fingrar*) Håll nu om ditt svärd ordentligt och försvara dig! Seså! Ett, två! Nu börjar vi slåss! (*skenfäktar med baronen. Wilhelm bevittnar med fasa hur Wolfgang grymt leker med sin helt invalidiserade far, en dödslek, där varje hugg i luften och varje stöt mot tronens trä är så välriktat att baronen hela tiden är en millimeter från döden, men han inte ens gäspar. Han släpper inte Wolfgang med sin blick, medan Wolfgangs stötar mot tronsätet kommer allt närmare baronens stofthydda.*)

Wolfgang Vill du inte försvara dig, asgubbe? Försvara dig, kräk! (*gör processen kort och genomborrar baronen så att svärdspetsen tränger in i stolsryggen. Baronkroppen välver sig framåt men stannar halvvägs.*)

Wolfgang (glatt) Se där! Så mördar man sin fader! (*låter svärdet sitta kvar*) Må han vila så där hängande över mitt svärd och prydligt korsfäst på sin egen tron tills han ruttar! Må ingen någonsin rubba honom. Där har han suttit bort hela sitt liv, och där må han sitta tills bara skelettet finns kvar. Väl bekomme, pappa! Vad säger du, Wilhelm? Är det inte en munter syn?

Wilhelm (muttrar något osammanhängande)

Wolfgang Vad säger du? Vill du fly? Fly ifrån vad? Ifrån ondskan? Den kan du inte fly ifrån. Den kommer alltid att följa dig i hämlarna som din egen skugga. Tro inte

att någonting kan vara bättre än vad det är. Att allting är ruttet här betyder inte att det finns någonting mindre ruttet någon annanstans. Det finns inget land mindre odrägligt än detta, inget folk mindre brottsligt, snuskigt, okunnigt och mindre lastbart än detta och ingen människa någonstans som är bättre än den värsta. Det finns ingen ljus fläck någonstans i vår mörka värld, och ett paradiset har ingen levande någonsin sett. Världen är svart, Wilhelm, på alla håll och kanter, från början till slut, och det finns ingenting som kan upplysa den. Vi är alla lömska giftiga ormar som krälar omkring i denna svarta smutsiga bekgrop som kallas jorden; men du, Wilhelm, är den enda av alla dessa ormar som saknar gifttänder och som inte bits. Och därför är du en död man, ty du har ingen möjlighet att klara dig i denna värld där man endast kan överleva genom att bita ihjäl alla andra.

Men jag kommer aldrig att slakta dig, stackars oskyldiga lamm. Jag kommer alltid att trakassera dig men aldrig att ge dig dödsstöten. Ty det är inte din kropp som jag vill åt, utan det är din själ. Ty i motsats till alla andra människor har du en själ, Wilhelm, och det kan vi normala själlösa människor i vår inskränkta krasshet inte tåla. För mig får du gärna leva i hundra år, men din själ tänker jag alltid göra allt för att försöka döda, ty jag kan inte tåla att se någon människa ha något som jag och alla andra inte har. Det är inte rätt att du ska vara oskyldig och alla andra skyldiga. Din själ, Wilhelm, tänker jag mörda, om det så ska kosta mig mitt liv! Därför och endast därför har jag dräpt vår fader inför dina ögon för att din själ skulle ta skada. Och om jag tolkar dina nervösa ryckningar och osammanhängande muttringar rätt, så har jag siktat rätt. Det är bäst att du går nu innan någonting mera händer dig. Hälsa din gode vän Jakob.

Wilhelm Skulle det inte löna sig att fly? Är inte Italien, där man ägnar sig åt att bygga vackra pelare och kupoler ett bättre land än detta, där den enda tillåtna herremannasysselsättningen är sådan politik som bara leder till rätt våld?

Wolfgang Ja, muttra du bara för dig själv! Ju mera du talar för dig själv och ju mindre du talar till andra, desto bättre.

(Under tiden har Heinz kommit ut till Jakob, och Jakob passar på:)

Jakob Känner ni till varför baronen och Wilhelm är ovänner?

Heinz Ja, det gör jag.

Jakob Så ber jag er att säga mig det.

Heinz Wolfgang har helt enkelt låtit baronen veta sanningen.

Jakob Och hur lyder sanningen?

Heinz Det mesta visste baronen redan: att Wilhelm hade haft ett förhållande med pråmflickan och att han hade försökt hjälpa den gamle ut ur slottet. Men en sak visste baronen inte, och det var att Wilhelm hade ämnat fly ur landet tillsammans med gubben och flickan och bli en enkel ofrälse som de. Han hade tänkt gifta ner sig med en livegen pråmdragarflicka. Det lät Wolfgang baronen få veta, och då var det slut med Wilhelm. Att Wilhelm hade ämnat förneka sitt stånd och sin klass och gifta ner sig till lägsta tänkbara nivå kunde inte baronen förlåta honom.

Jakob Men hur visste Wolfgang att Wilhelm hade ämnat fly med de två, och hur kunde han veta något om Wilhelms äktenskapsplaner?

Heinz (sänker sin röst till en något underfundig och nästan humoristisk ton medan han nästan ler) Han känner sin bror och håller bättre reda på vad Wilhelm tänker än Wilhelm själv.

Wolfgang (kommer ut med Wilhelm) Wilhelm är färdig här.

Jakob (avsides) Har Wilhelms goda vilja mött motstånd? Har godheten lidit nederlag gentemot ondskan?

Wolfgang Tvekar du, Jakob? Ska du inte följa din Wilhelm hem? Han kan ju knappast ta sig hem utan dig. Men du gör klokt i att stanna upp ett slag. Jag ska ge dig en chans. Wilhelm är på väg mot sin undergång, och alla som följer honom är dömda att gå under med honom. Om du följer Wilhelm nu är du dödens. Då finns det lika litet hopp för dig som för Wilhelm. Men om du följer mig eller överger Wilhelm och lämnar landet är du räddad. All makt är min över detta land, och Wilhelm är det enda som hotar den, ty han är emot allt vad världslig makt heter. Antingen följer du honom i graven eller också tjänar du makten. Vilket väljer du?

Jakob Ni förvånar mig, Wolfgang. Jag kan inte svara.

Wolfgang Menar du att du är intresserad? Vi skulle kunna komma bra överens, du och jag. Heinz är för enfaldig, men du är begåvad och känner världen. Kom över till oss. Dra på dig svarta kläder och bli totalt självsvåldig och godtycklig som vi andra fria människor. Ge friheten chansen, Jakob!

Jakob (besinnar sig) Hur kommer det sig, att alla tyranner, diktatorer och förtryckare i världshistorien alltid lockar och använder sig av begreppet 'frihet' som sitt främsta argument och lockbete? Jag tror jag vet varför. Frihet är vad de stjälar från sina offer för att bruka den friheten själva enbart till egoistiskt självsvåld, som måste sluta med katastrof mest för deras offer. Jag beklagar din väg och ditt öde, Wolfgang, ty du kunde ha blivit en lovande politiker. (*går efter Wilhelm*)

Wolfgang (ropar efter honom) Jag visste att du var en dåre! Dö då, din dåre!

Jakob (när de kommit utanför) Wilhelm, låt oss aldrig mera komma hit.

Wilhelm (matt) Ske din vilja.

(*De avlägsnar sig under tystnad. Efter en stund vänder sig Wilhelm om mot Jakob.*)

Jakob, baronen, min fader, är död. Wolfgang är nu härskare på Schwarzenberg. Förstår du vad det betyder? Det betyder att det är ute med oss, med min familj, med mitt hem och med allt mitt, ty Wolfgang kommer att förfölja oss till döds, då han inbillar sig att jag utgör hans livs enda hot. Rädda dig själv, Jakob, och överge mig och tag Anna med dig.

Jakob Endast om du själv flyr ur landet kan jag och Anna fly med dig. Varken hon eller jag vill lämna dig.

Wilhelm Och jag kan inte lämna detta land förrän jag åtminstone vet om morbror Johann är död eller levande. Du vill alltså inte lämna mig ensam?

Jakob Aldrig.

Wilhelm Då rider vi till byn. Jag behöver se folk, vanligt friskt och lättsinnigt, sunt och okunnigt folk, som aldrig har berövats lusten att skratta och vara glada. Kom! Vi rider till byn.

Scen 12. Vårdshuset.

(*Alla hajar till när Wilhelm och Jakob träder in.*)

Manuel Vad önskar ni?

Wilhelm Ingenting. Har det hänt något?

Manuel Inga nyheter idag.

Wilhelm Får vi då en kopp varm buljong var.

Jakob Skall vi berätta för Manuel om baronens död?

Wilhelm Inte ännu. Låt oss först äta färdigt vår buljong. (*De dricker under tystnad.*)

en pojke (kommer intrusande) De har hittat ett nytt lik i floden!

Friedrich Vem kan det vara nu då? Saknas någon?

Friedmann Vem är det?

pojken Ingen vet. De bär honom hit.

alla möjliga (försöker pumpa gossen) Man eller kvinna? Var hittades han? Vem hittade honom? Hur gick det till? När hittades han? (*pojken försöker tillfredsställa alla*)
(*Wilhelm har avbrutit sin buljong. Jakob märker hans blekhet.*)

Jakob Kom, låt oss rida hem genast.

Wilhelm Vill du fly från sanningen, Jakob? Vill du inte se om den döde är Johann eller inte?

Jakob Hur kan du tro att det är Johann?

Wilhelm Jag tror ingenting, men jag vet ingenting heller.

Jakob Kom hem, Wilhelm. Ju förr vi kommer bort från byn och allt vad Schwarzenberg heter, desto bättre. Jag fruktar för din själsliga hälsa, Wilhelm. Du tål inte att se mera än vad du redan har sett.

Wilhelm Om du låter mig se denne döde man så lovar jag att sedan följa dig och Anna utomlands hur långt bort du vill från Wolfgang och Schwarzenberg.

Jakob Hur kan du ge ett sådant löfte?

Wilhelm Därför att den döde är Johann, och om jag får se det så vet jag det sedan.

Jakob Wilhelm, du skälver. Du får inte bli sjuk igen. Låt oss ge oss av.

Wilhelm Jakob, jag måste få gå igenom det här. Jag måste ha visshet.

Jakob Jag lämnar dig ensam i så fall. Jag rider hem. Jag tycker inte om att stanna här.

Wilhelm Du vill inte veta att det är Johann?

Jakob Lyd ett gott råd, Wilhelm. Låt det inte bli ett lik för mycket för dig idag. Tänk på din hustru. I morgon får vi veta allt när vi är hemma och trygga. Så säger mig mitt förnuft, Wilhelm. Tag inte mer på dig idag än vad du redan har fått umbära.

Wilhelm Du vill alltså inte veta sanningen.

Jakob Jag orkar inte mera idag, Wilhelm. Och låt oss inte skiljas åt i kväll. Dessutom blir det snart mörkt och besvärligt att komma hem.

Wilhelm Vi ska inte skiljas, Jakob. Vi skall aldrig skiljas. Men jag vill få visshet om Johann. Jag har den redan, men jag måste kunna förvissa även andra. Rid före mig. Rid långsamt, så hinner jag upp dig på vägen.

Jakob Som du vill.
(*Jakob bryter upp. Sekunderna efteråt bärs ett lik in i krogen. Alla flockas kring det som gammar.*)

Jakob (utanför) Det är jag som borde ta mig en titt på liket och Wilhelm som borde rida hem före mig. Varför tänkte jag inte på det? Men nu är det för sent. (*går vidare ut*)

Braun Vem kan väl identifiera ett sådant här lik? Han måste ha legat och ruttnat i veckor.

Friedrich Bara en som stått honom riktigt nära skulle kunna känna igen honom.

Friedmann Manuel, be furst Wilhelm komma hit och se om det är gamle Johann.
(*Wilhelm har redan börjat röra sig mot liket men mycket långsamt.*)

Braun Se på honom! Han ser oss inte ens! Vad är det med honom? Leker han sömngångare?

Manuel Ursäkta att vi besvärar dig, Wilhelm, men vi misstänker att det kan vara Johann.

Wilhelm Kan ingen se vem det är?

Friedmann Många har gissat, men ingen är bestämt säker. Tror ni att ni kan uthärda åsynen? Det kan vara någon ni känner.

Wilhelm Det har inte brukat vara svårt tidigare att känna igen lik i floden. Varför är det svårt nu?

Braun Det får ni se. Mannen är ohyggligt lemlästad och har legat länge i vattnet. Vi vill inte tvinga er fram till att se det.

Wilhelm Jag har inget val. Jag måste få visshet. Jag är så illa tvungen att bevittna det. (*avses*) Mina sinnen, svik mig inte ännu! (*går fram till liket, betraktar det länge*)

Friedrich Jag har aldrig sett maken till misshandel. Händerna bakbundna, halsen uppskuren och ögonen utstuckna, för att inte tala om alla spåren av skändlig tortyr....

Friedmann Tyst, Friedrich!

Braun (till Wilhelm) Känner ni igen honom?

Wilhelm Ja. Det är min morbror Johann, baronens svåger.

Braun Vi trodde och fruktade det. Kan vi göra något för er?

Wilhelm Nej. Ingen kan mera göra något för mig. (*går ut som en sömngångare*)

Friedmann Borde vi inte följa honom hem?

Braun Vem vill rida till hans dal i denna ovädersnatt?

Manuel Jakob väntar på att följa honom hem.

Friedrich Då ordnar det sig.

Wilhelm (utanför, ensam) Gråt, o mitt hjärta, medan du kan, förrän du brister, ty sedan är det för sent. Gråt ut i mörkret där ingen kan se dig här i ditt livs bittraste och ensammaste stund, ty du har nu förlorat din enda kontakt med ditt livsupphov, din moder, som Johann var min enda länk till som hennes bror. Min navelsträng är brusten, och livet rinner ut i sanden, förblödande i hjälplöshet och utan att universum ens kan höra det livsgenomträngande dödsskriet. Nu vet jag hur våldtäkter känns, ty detta är värre än en våldtäkt: att få se sin egen moders broder mördad. Och ändå känner jag på mig att det kommer att bli värre. Detta är bara början. Natten är ännu ung och blir bara mörkare. Gråt därför ut, o mitt hjärta, ty när isen kväver dess brustenheter återstår sedan bara den eviga tystnadens vanmäktiga apati, som är värre än något helvete på jorden. (*ger sig hän åt sin förtvivlan*)

Akt V scen 1. Schwarzenberg.

(*Wolfgang och Heinz i Schwarzenbergs helt ruinerade kök, uppeldade av vinet*)

Wolfgang Vet du vad det är för en natt i natt, Heinz?

Heinz Nej.

Wolfgang Det är årets längsta och mörkaste natt. Det borde vi fira på något sätt.

Heinz Hur då?

Wolfgang Vi borde hitta på något extra diaboliskt rackartyg. Vi borde föreviga denna natt och stadfästa den så att den undertrycker alla världens fromma med sitt mörker för evigt.

Heinz Du har redan mördat din far.

Wolfgang Han var redan död. Hitta på något bättre.

Heinz Mörda din bror.

Wolfgang Nej, den glädjen vill jag inte göra kort. Han ska dö så långsamt som möjligt, ty för varje extra timme som han lider förlängs mitt liv med ett års salighet. Och om hans pina dessutom ökar från dag till dag blir min salighet ännu större.

Heinz Men risken är att han nu när baronen är död flyttar härifrån till Wien med sin familj och sin vän Jakob, ty Jakob Schubert kommer säkert att yrka på att Wilhelm sätter sig i säkerhet.

Wolfgang Nu var du ett steg före mig i klarsynthet. Wilhelm får inte försvinna ur sikte förrän vi är färdiga med honom. Kom!

Heinz Vart ska vi hän?

Wolfgang Vi rider ut och sätter eld på Wilhelms hem. Kanske vi kan göra något annat nyttigt också.
Heinz Som vad då?
Wolfgang Han lär ju äga en vacker hustru, till exempel. Vad skulle du säga om att anbringa henne som ett offer åt Satan i Wilhelms åsyn? Jag är säker på att det skulle driva honom från vettet, och sedan vore han oskadliggjord.
Heinz Hur skulle ett sådant offer gå till i praktiken?
Wolfgang Enkelt. Vi binder dem. Wilhelm får stå bunden och munkavlad och se på när vi våldtar hans bundna och munkavlade hustru till döds.
Heinz Och Jakob Schubert?
Wolfgang Javisst ja. Honom måste vi åtgärda innan vi kan åtgärda de andra. Det problemet måste vi lösa. Hur ska vi lösa det? Ah, vi kommer nog på något. Kom, Heinz! Låt oss ut på härjningståg!
Heinz Ska vi ut nu igen? Vill du nu dricka på krogen också? Har vi inte vin här?
Wolfgang Vi har ett arbete att sköta, Heinz! Plikten framför allt! Framtiden kräver av oss att vi gör vår plikt! Det är gud, Tyskland och framtiden som kräver den av oss! Ju mera destruktiv plikten är, desto heligare är den, och desto mer förpliktar den!
Heinz Kan du då aldrig ta det lugnt?
Wolfgang Inte så länge jag har makt kvar i världen att vinna. Men hysch! Jag hör något.
Heinz Vad då?
Wolfgang En ryttare på väg hitåt. Låt oss invänta honom här vid vägskalet och se vem det är.
Heinz Bara galningar är ute och rider så här dags i det här vädret.
Wolfgang Ja, galningar och vi. Hallå där! Vem kommer längs vägen!
Jakob(s röst) Anropar ni mig?
Wolfgang (till Heinz) Jag känner den odrägliga rösten. *(högt)* Ja! Vi har blivit rånade!
Jakob (som förut) Är ni utan hästar?
Wolfgang Ja! De tog våra hästar!
Jakob Hur många är ni?
Wolfgang Två!
Jakob Jag väntar strax en vän. Ni kunde få sitta baktill på våra hästar.
Wolfgang Tack för er välsignade välgörenhet!
Jakob Men känner jag inte igen er röst? *(kommer fram)* Wolfgang med Heinz!
Wolfgang (kopplar snabbt stryppgrepp på honom, Heinz tar över honom med en kniv mot hans hals.) Du skulle ha känt igen oss genast, Jakob Schubert! Nu har vi dig! Men vi vill inte dig något illa, så ta det lugnt. Men var är nu din vän? Varför rider du här ensam?
Jakob Wilhelm är i byn men skall snart rida i fatt mig. *(avses)* Varför skulle jag nu säga det?
Wolfgang Såå, och varför lämnade du honom ensam där? Är det inte farligt att lämna honom ensam? Är det inte en viss risk för att han då kan råka ut för något?
Jakob Vad försöker ni antyda?
Wolfgang Bara det, att man bör taga vara på sin broder. Du har inte tagit vara på Wilhelm.
Jakob Han är inte min broder.
Wolfgang Förnekar du honom också?
Jakob Vart vill ni komma?
Wolfgang Ingenstans. Vart vill du komma?
Jakob Hem. Släpp mig.

Wolfgang Nej, vi väntar här på Wilhelm som du har övergivit. Jag litar inte på ditt ord. Jag tror att du har svikit Wilhelm och att han inte alls kommer att komma efter dig. Vi får vänta och se. Kommer han inte blir det synd om dig.

Jakob Ni bara djävlas med mig. Låt mig få fortsätta!

Wolfgang Hör du, Heinz, så fula ord han tar i sin mun? 'Djävlas' är inte ord som snälla barn får använda. Var har du lärt dig så stygga ord?

Jakob Släpp förbi mig. Annars... (*Jakob försöker gripa efter sitt svärd.*)

Wolfgang Pojken börjar bli till sig. Var inte rädd, Jakob. Det är inte dig vi vill åt.

Jakob Vem är det då?

Wolfgang Som om du inte visste det. Det är Wilhelm.

Jakob Vill ni åt Wilhelm ställer jag mig i vägen.

Wolfgang Var inte dum nu. Ännu kan du byta sida. Det är aldrig för sent. Vi vill inte slåss med dig.

Jakob Vill ni bråka med Wilhelm så får ni bråka med mig först.

Wolfgang Han är hysterisk, Heinz. Han tvingar oss att slåss.

Jakob Ni tvingar mig att slåss. (*lyckas slita sig och får upp sitt svärd. Alla tre griper sina svärd.*)

Wolfgang Tag hans svärd ifrån honom, Heinz, innan han hittar på något med den farliga leksaken. (*De slåss. Heinz lyckas snart hugga svärdet ur handen på Jakob.*)

Wolfgang Såja! Nu sitter vi snällt här och väntar tills Wilhelm kommer, om han kommer. Du förstår, Jakob, vi var tvungna att ta svärdet ifrån dig, ty en man med gott hjärta och ädelt sinne får inte lov att missbruka sina talanger med att oskickligt hantera farliga svärd. Män som duger någonting till teoretiskt får inte syssla med praktiska saker. Lämna krig, våld, bråk och strid åt de hjärtlösa, och odla du ditt goda hjärta i stället. Men kommer det inte någon ridande där? (*Det börjar onekligen höras ankommande plaskande hovar.*)

Håll gossen så han inte tjuoter, Heinz, ty nu är stunden kommen. Må årets längsta natt aldrig förbytas till dag. Må vi ständigt gå mot mörkare och mörkare tider. Må ljuset dö och människorna leva i evig skräck för mörkret. Må världens ondska bli total. Släpp helvetet löst över jorden, på det att alla individer må utrotas, till gagn för folket, de okontrollerbara massorna och deras djuriska tyranni! I folkets namn, Heinz, ska vi nu för folkets fromma oskadliggöra Wilhelm, och allt vad som sker i folkets namn är gott. Alla världens folk, hälsa nu glatt er frihet, ty Wilhelm, som förtrycker världen med sin andliga överlägsenhet, ska förgås!

Jakob (med Wolfgangs svärd mot sin hals) Nu jublar folk och firar frälsarens födelse, men ni korsfäster honom i stället.

Wolfgang Tig, Jakob! Dig vill vi inget ont. Hallå, Wilhelm!

Wilhelm (på avstånd) Vem där? Är det du, Jakob?

Wolfgang Det är din broder, Heinz och Jakob. Kom närmare! Vi är inte farliga.

Wilhelm Är det du, Wolfgang?

Wolfgang Ja.

Jakob Vänd om, Wilhelm! Fly för livet härifrån och ut ur landet och tag Anna med dig!

Wolfgang Nej, så roligt ska vi inte ha. Vi är inte farliga. Tvärtom, Heinz, är vi idag på vårt allra glättigaste humör. Men som du ser, Wilhelm, har vi tagit din Jakob här till fånga, och det har vi gjort i en viss avsikt.

Wilhelm (sitter av och kommer fram) Vill du inte låta oss rida hem?

Heinz (ser frågande på Wolfgang) Vad tänker han på?

Wolfgang Jodå, ni ska båda få rida hem, men inte i samma riktning och inte längs samma vägar. Jakob ska få färdas i en riktning och du i en annan. Se på Jakob, din

gode vän! Är han inte trevlig? Är han inte en underbar vän? Är han inte oumbärlig för dig och för din hustru? Är han inte världens bästa och ädlaste människa? Svava, Wilhelm!

Wilhelm Jo. Men han vill er inget ont. Låt oss få lämna landet, Wolfgang. Du får det. Vi vill inte ha det. Du får mitt slott och allt. Du behöver aldrig mer få se någon av oss. Men Jakob är oskyldig. Låt honom gå.

Wolfgang Just det, Wilhelm! Jakob är oskyldig! Se nu hur det går för sådana människor i den värld som vi lever i! (*begraver utan en sekunds förvarning sitt svärd i Jakobs oskyddade kropp*)

Jakob (döende, mot Wilhelm) Beklagat, men jag råar inte för det. (*dör*)

Wolfgang Nu har vi gjort vårt för idag, Heinz. Godnatt, Wilhelm! Rid nu hem med din vän, om du kan samla ihop honom! (*hånkrattar brutalt, avlägsnar sig med Heinz*)

Wilhelm (bedövad och paralyserad först, samlar sedan ihop sin döde vän) Ack, detta blod är för rött för denna världen. (*går kvidande ut med Jakob*)

Scen 2. Dalheim.

Anna (vaknar upp där hon ligger på mattan framför brasan) Äntligen! Jag hör hovar! Men det borde vara två hästar. Jag hör bara en. (*skyndar mot porten, öppnar, ser Wilhelm, som inte syns av publiken*) Wilhelm! Var är Jakob? (*tystnad*) Vad har hänt? Mår du inte bra? Var är Jakob? Varför kommer du ensam? (*försvinner utom synhåll*) Wilhelm! (*kommer efter en stund tillbaka, ledande den helt apatiske Wilhelm in i huset*) Vad har hänt? Ack, han mår inte bra! Och jag måste ta hand om hästen. Men varför kom han hem ensam? (*försvinner ut igen*)

(*Under tiden börjar någon inre kraft gripa tag i honom, och han börjar som en sömngångare sakta vandra upp för trapporna för att försvinna högst upp.*)

Anna (kommer in igen) Wilhelm! Var är du? Säg inte att han gått ut igen. Detta är för mycket.

Wilhelm (hörs tala för sig själv på den översta vinden)

Anna (ropar uppåt) Wilhelm! Är du där?

(*Wilhelm kommer till synes. Han står uppe vid toppbalustraden med ett vaxljus i handen, och ögonen vandrar irrande stirrande klarblåa omkring utan att se något, men han uppträder i sin bröllopskrud lika grann som på sin bröllopsdag i sin stora grannmörkröda mantel.*)

Anna Vad är detta, Wilhelm? Du har ju klätt ut dig till brudgum! Där står du som på din bröllopsdag, men var är min behärskade och lugna, majestätiska och trygghetsingivande man från mitt bröllop? Nu står ditt vackra gyllene hår på ända, och dina ögon irrar omkring som en galnings, och hänryckt talar du för sig själv ord som inte är förståndiga! Min make! Vad är detta!

Wilhelm (talar högt och värtaligt för sig själv) Tig, Wilhelm, och yttra ej ett ord som andra människor kan höra. Ty ordet gavs människan blott så att hon kunde skada sina medmänniskor därmed. Intet ord är uppbyggligt. Tala ej till mänskorna, o Gud, ty mänskorna kan höra det och ta skada därav.

Mänskorna har aldrig känt mig, men ve mig för att jag lärde känna mänskorna! Men nu är allt som det skall vara: jag hör ej längre vad människor säger och ser ej längre vad människor gör. Endast det som icke finns lyssnar jag till, iakttar jag och tyr jag mig till, ty endast det som inte finns kan inte skada något som finns.

Ljuset som Gud gav mänskorna har mänskorna släckt. De har släckt det, ty de vet inte vad ljus är. De vet bara vad mörker är och vandrar därför bara efter mörker. Ju djupare mörker, desto bättre. Mörkret är det som lyser mänskorna fram, ty

mänskorna är blinda. Upplivs aldrig mänskligheten, ni arma individer, ty människan trivs bara i mörkret där hon inte kan se sig själv. Mänskorna är ormar som bara kan överleva i den djupaste ormgropens yttersta mörker där de inte kan se vilka ormar de är. Ty den som ser vilka ormar de är och som talar om det för dem blir raskt likviderad.

Må jag därför tåga. Må ingen höra mig, Må jag aldrig mera tala ett ord utom för mig själv. Må jag försvinna i mörkret så att ingen kan se att jag inte var som alla andra. I mörkret allenast är man trygg, ty där kan ingen nå en. Mörkret är gemensamt för alla. Må det absoluta mörkret bli mitt hem och min tillflyktsort från denna värld.

Anna (börjar förstå att han är galen) Känner du inte igen mig, Wilhelm?

Wilhelm Visst känner jag igen dig. Du är en kvinna.

Anna Ser du inte att jag är din fru? (*kommer upp till honom*)

Wilhelm Hur kan jag ha någon fru som inte längre har något jag?

Anna Jag är Anna, din hustru.

Wilhelm Och jag är spöket av någon som en gång var.

Anna Nej, du är en människa av kött och blod och alltjämt min man! Vad gör du där uppe?

Wilhelm Jag är i säkerhet här uppe i slottsvindarnas djupa spindelvävsmörker.

Anna Varför har du din bröllopsdräkt på dig?

Wilhelm Därför att jag är trygg i min bröllopsdräkt. Så länge jag är klädd i denna härliga purpurmantel kommer min bror aldrig mer att nå mig och förfölja mig, ty han skyr min prakt som djävulen skyr krucifixet. Är jag inte praktfull, kvinna? Jakob, kan du se mig nu? Är jag inte trygg nu när jag har mitt på det torra, utstyrd i min bröllopsprakt för evigt? Ty aldrig skall jag ta av mig min purpurröda mantel. Den höll min bror borta från mitt bröllop, och den skall hålla honom borta från mig för all framtid.

Anna Kom ner, Wilhelm! Vårt hem, vår trygghet, vår säng och vår gemenskap finns där nere! Här uppe finns bara mörker och kyla, och med ditt ljus kan du lätt tända eld på all den lättantändliga bråte som finns här!

Wilhelm Nej, kvinna, här allenast är jag trygg. Försök inte få mig att komma lägre ner. Ingen skall någonsin få ner mig härifrån så länge jag lever. Ty här finns ensamhet, ödslighet, mörker, kyla, tristess, primitivitet, tröstlöshet, spindlar och fladdermöss, som är mina systrar och bröder, och ugglan som vakar med mig om natten. Aldrig skall jag överge mitt folk, som är nattens aktiva sorgbarn och all världens praktfulla monster i ödets hårt provande tjänst. Lämna mig åt mitt öde och rädda dig själv. Du har alltid varit osårbar, ty du är kvinna. Du kan sova i ro i trygghet och värme. Min ofrid kan du aldrig dela. Vad som än händer skall du klara dig och överleva. Gå i frid.

Anna Jag skall aldrig överge dig så länge du lever! I stället skall jag hjälpa dig att återfå din själsliga hälsa.

Wilhelm Den kan du inte göra något åt. Gud har tagit mig till sig. Min själ är i hans våld. Jag är ett av hans ödesmärkta barn. Ske Guds vilja och försök inte ingripa.

Anna Men berätta åtminstone vad som har hänt! Var är Jakob, och varför hade du blod på dig när du kom hem?

Wilhelm Fråga inte efter sanningen. Då får du bara veta den, och då går du under genom den. Lev i frid, hustru, och lämna Guds offer för världen åt deras praktfulla oundvikliga olycksöden.

(Anna rusar ner för alla trapporna och faller ner på den mjuka pälsmattan framför den öppna brasan, ligger där länge och gråter, medan Wilhelm fortsätter att spöka uppe på vinden i sin praktfulla bröllopsdräkt, vildögad och hänryckt med sitt lilla ljus.)

Scen 3. På vägen till Schwarzenberg.

(Wolfgang och Heinz på vägen möter en gammal gubbe.)

Wolfgang Vart ska du hän?
gubben Hem.
Wolfgang Vart då hem?
gubben Hem till slottet.
Wolfgang Vad har du där att göra?
gubben Jag har där en son att träffa.
Wolfgang Är du säker på att han finns kvar där då? Nästan alla tjänare har flytt
därifrån.
gubben Min son överger aldrig huset Schwarzenberg.
Wolfgang Vad heter han?
gubben Anton.
Wolfgang Anton? Har jag en tjänare som heter så? Kom med oss, gubbe, till
Schwarzenberg. Jag är inte säker på att din son finns hos oss.
gubben Men det är jag.
Wolfgang Kom med oss då. *(till Heinz)* Har jag en tjänare som heter Anton?
Heinz Jag vet inte.
Wolfgang Här spiller vi bara tid. Jag måste få veta om jag har en sådan tjänare.
Och vart har gubben tagit vägen?
Heinz Han var här nyss.
Wolfgang Ja, det vet jag väl, men var är han nu?
Heinz Han har spårlöst försvunnit.
Wolfgang Var han då en fantom?
Heinz Inte vet jag.

(De kommer fram till Schwarzenberg. Borggården är helt öde och tom, och likaså slottet. Alla har lämnat.)

Wolfgang Vad är detta, Heinz? Ingen dräng möter oss på gården, och det verkar som om Schwarzenbergs sista tjänare har lämnat borgen. Hur vågar de? Vet de inte att jag är herre här? *(inträder rasande, kommer ända in till baronens audienshall, där denne fortfarande sitter kvar i samma ställning.)*

Heinz Wolfgang, han har börjat svälla och stinka.

Wolfgang Tror du inte jag märker det? Han kommer att svälla utan att spricka till en sådan storhet att hans ruttnande kött skall omfatta och uppsluka hela borgen och med sin svarta förruttnelse kväva oss alla i den stinkande döden!

Du är således min sista tjänare, Heinz, och gubben vi såg var bara en hägring. Vi är ensamma i hela borgen. Jag är allenarådande herre av Schwarzenberg, men denna min borg innehåller bara lik. Jag har blivit kung över döden, och du är den enda som ser det och som kan hylla mig. Hylla mig, Heinz!

Heinz *(halvhjärtat, försöker hylla)* Hell!

Wolfgang Hjärtligare! Du måste mena vad du säger! Säg: hell Wolfgang av Schwarzenberg, dödens besegrare! Ty vi ska besegra döden, eller hur, Heinz? Vi ska utrota döden ur detta slott och världen med att bevisa att vi aldrig ska frukta den. Kan du dö för mig, Heinz?

Heinz Ja.
Wolfgang Då kan alla det. Kom! Vi far till byn! Alla ska veta att inte ens döden motstår oss längre! Ty detta är ju dödens borg, och vi har tagit den i besittning! Vi och icke döden har från och med nu all makt över livet!
Heinz Men är icke du döden själv, Wolfgang?
Wolfgang Vad menar du?
Heinz Ingenting.
Wolfgang Jag kan bli det, men ännu är jag det inte. *(ler)* Men jag kanske skulle bli det. Kom nu! Vi har en hel värld kvar att terrorisera! *(ut)*

Scen 4. Vårdshuset.

Wolfgang *(gör stor demonstrativ entré)* Förbannade hundsfottar! Vem tror ni att jag är egentligen? Tror ni att man kan behandla mig hur som helst? Men det säger jag er, och det ska jag proppa er fulla med och piska in i er, att jag kommer att finkamma hela byn tills jag har hängt varenda skit som har varit på Schwarzenberg och som inte är där längre! Desertörer! De flesta människor i världen är desertörer från det ena eller det andra och borde hängas där för!

Manuel *(ödmjukt och stillsamt)* Vad har hänt, herr Wolfgang?

Wolfgang Som om du inte visste det, din kopplare! Det finns inte en tjänare kvar på Schwarzenberg utom Heinz! Alla salar, alla korridorer, alla stall och alla stugor är tomma och övergivna! De sista passade på att fly idag medan jag och Heinz var borta. De flesta av dem har väl av skräck för mig flytt ur landet, men jag är säker på att många döljer sig här i byn och att de flesta här i stugan vet var de gömmer sig. Eller hur, era svin? Är det inte så?

Manuel *(lika ödmjukt)* Det var verkligen tråkiga nyheter, herr Wolfgang. Men er far då? Finns inte han kvar på slottet? Inte har de väl övergivit honom?

Wolfgang Du retar gallfeber på mig med din låtsasödmjukhet och din överdrivna dumhet! Du vet mycket väl, och alla ni andra också, att jag har tagit livet av min far och att han finns kvar på slottet bara som lik! Ni är stockdumma allihop, men så dumma är ni inte så ni inte vet det!

Manuel *(undergivet)* Vi vet ingenting. Kanske ni som vet allt då även kan säga oss vem det är som har tagit livet av herr Johann, som idag har fiskats upp ur floden med avskuren hals?

Wolfgang *(gapskrattar)* Ha-ha-ha! Du envisas med att fortsätta spela teater! Heinz! Svara honom! Vem tog livet av gamle Johann?

Heinz *(känner sig besvärad, vill inte svara)*

Wolfgang Svara då, Heinz! Inte tänker du väl svika mig som alla andra feiga tjänare? Svarar du eller är du ett kräk?

Heinz Jag måste gå ut ett slag.

Wolfgang Du stannar här! *(Heinz går ut.)* Gå ut då, men kom tillbaka! Nå, kära vänner, eftersom Heinz inte vill befatta sig med sanningen så måste jag göra det. Heinz stack ut den gamle mannens ögon och torterade honom efter att ha bundit honom och munkavlat honom, så att han inte ens kunde skrika av smärta, men det var jag som slutligen skar halsen av honom. Och jag ångrar bara att jag inte gjorde det inför Wilhelms ögon.

(Det börjar sorlas i stugan.)

olika röster Vad är det han säger? Nej, han ljuger bara. Han drar sina vanliga skrönor. Någonting sådant är otroligt. Han försöker bara. Ingen är så ond, inte ens Wolfgang. Det är omöjligt. Så kan det inte ha gått till.

Wolfgang Menar ni att ni inte visste att jag var en mördare? Men det är mycket som ni inte vet. Ni människor lever i tron att allt och alla är goda hur mycket ont som än händer i livet. Ni blundar för allt ont och försöker se något positivt i allt. Men allt är inte positivt. Här ser ni framför er en livslevande människa som inte har något positivt alls i sig utan som bara är helt och hållet ond från topp till tå. Ser ni något positivt, roligt eller gott i det? Om ni gör det så är det enbart lögnen ni ser, liksom allt det goda ni lever för och ägnar er åt enbart är lögnen. Det finns ingenting gott i livet. Om det finns en enda totalt ond människa i världen så är han ensam tillräcklig för att komma allt världens goda på skam. Ty det räcker med att ett kuggjul inte fungerar så är hela maskineriet kaputt.

Ge mig något att dricka, Manuel. Ge mig det bästa du har.

Manuel (lyder beredvilligt, fyller en bägare med friskt vatten åt honom. Wolfgang ser det inte då han står med ryggen mot disken, mottager likgiltigt bägaren och tar en ordentlig klunk av dess innehåll, spottar ut drycken som en exploderande vulkan, och många blir nerstänkta.)

Wolfgang (vänder sig likt en retad mastodonttjur mot Manuel) Driver du med mig, gubbe?

Manuel Jag gav dig bara vad du bad om. En ädlare dryck än vatten finns inte.

Wolfgang Din samvetsgrannhet har gått för långt! Jag tål inte män med för ömma samveten! (*drar sitt svärd. Manuel inser det är ute med honom om inte ett underverk inträffar. I det samma kommer Heinz åter in. Wolfgang tycks genast glömma Manuel.*)

Wolfgang Det var bra, Heinz, att du var så dum att du kom tillbaka. Vill du vara så vänlig och göra mig en tjänst?

Heinz Vad då?

Wolfgang Tag livet av den här gubben.

Heinz Vad har han gjort för att förtjäna döden?

Wolfgang Han har förolämpat mig.

Heinz Döda honom själv då.

Manuel Det kan han inte, för han har ett samvete.

(Wolfgang dröjer inte ett ögonblick med att komma hans ord på skam, och Manuel faller över sin disk med Wolfgangs svärd genom sin kropp. Heinz ryggar tillbaka. Manuel rosslar medan blodet forsar ur munnen på honom, kippar desperat efter andan och dör. Wolfgang sätter foten på liket och drar ut svärdet ur kroppen.)

Wolfgang Vad är det, Heinz? Har du aldrig sett mig i tagen förut?

Heinz Jag har sett er mörda hundratals oskyldiga människor, herr baron, och under de senaste dagarna har jag dessutom sett er mörda er morbror, er egen far och herr Jakob Schubert. Den sistnämnde mördade ni enbart av sadistiska skäl inför er broders ögon i avsikt att vålla er broder själslig skada. Och nu har ni mördat den man som hela byn skattade högst och som var den mest troskyldiga mannen i landet, och han har aldrig så mycket som burit ett vapen i sin hand. Jag har följt er ner till helvetet, men ni vill inte stanna, utan ni vill fortsätta längre och längre ner i en ständigt värre avgrund utan botten. Det finns en gräns för vad jag tål av helvetets kval. Varsågod och fortsatt allena.

Wolfgang Stanna! (*Heinz har börjat gå ut men lyder tyvärr och stannar.*) Om du vill att jag ska fortsätta allena så tvingar du mig till att avsäga mig ditt sällskap. Du är feg, Heinz! Du flyr ifrån mig som alla de andra tjänarna och som Wilhelm! Men ni flyr alla förgäves. Man kan inte fly från verkligheten, och jag är den ofrånkomligt hemska verklighetens kalla nakenhet. Jag i all min ondska är vad som trålbinder och tvingar

allt liv till evig plåga här på jorden. Den som flyr från mig kan endast dö, ty jag är världen, sanningen och livet. Alla som inte vill ha med mig att göra har ingenting i världen och livet att göra. Du och Wilhelm och alla andra som skyr mig måste alltså alla dö. Dö då, Heinz! (stöter utan att blinka sitt svärd underifrån genom Heinz mage och upp genom bröstet. Heinz gapar förvånat som om det var det sista han hade kunnat vänta sig, står upprätt och gapar ett slag med svärdet tvärs genom kroppen på sig, men börjar så vackla, och kräks plötsligt. Wolfgang drar åter ut svärdet, och Heinz ramlar ihop.)

Wolfgang Två människor mindre i världen! Jag har trampat ihjäl två myror som bet mig. Vill någon påstå att jag har handlat orätt? Slår vi inte ihjäl alla de flugor och myggor som utan vår tillåtelse krälar på vår kind och dricker och stjälar av vårt blod? Myrstacken är full av myror fortfarande fastän jag har råkat trampa ihjäl två av dem. Att sörja dem vore som att gråta över spillt vatten. Nej, spara era tårar tills jag tar i tu med själva myrstacken! Ty när jag trampar i den ska det bli ruiner, kaos och elände av större mått än mongolernas och turkarnas framfart! Då ska alla gråta blod och bli vansinniga av sorg och hellre begå självmord än överleva! Och ändå ska skogen inte ens låtsas därom. Är det någon av er som vill ta en genväg och följa Heinz nu genast? Säg bara till i så fall! Jag är van vid att ge folk vad de förtjänar. Våga anklaga mig för ett brott, och jag begår det genast igen och med större välbehag än någonsin! Är det någon här som trotsar mig?

(total tystnad)

Braun Vad tänker ni göra härnäst, herr baron Wolfgang?

Wolfgang Lämna åt er att sopa upp alla liken, för jag går själv vidare.

Braun Vart tänker ni då bege er?

Wolfgang Till den sista myra som inbillar sig att han inte är någon myra.

Friedrich Vem är det? Ni har ju redan dödat alla era motståndare. Vem har ni kvar att avrätta?

Wolfgang Han som tror sig leva i Paradisets Lustgård. Ty jag är praktiken, och i praktiken finns det inget paradiset! Och ve den som begraver någon av dessa döda och som över huvud taget begraver någon som jag har dödat! Släng dem i floden, men om någon gräver ner dem ska min vedergällning drabba honom! Den drabbe er alla i vilket fall som helst! Ty när Wilhelm, den pesträttan, är borta, så är ni ensamma med mig, och ingenting ska då längre hindra mig från att sköta mina plikter som er länsherre! (försvinner ur stugan)

Friedrich Herr Wilhelm borde varnas.

Friedmann Herr Wolfgang borde mördas.

gubben (just inkommen i stugan) Det tjänar ingenting till.

Braun Vad menar ni?

gubben Vänner, vi kan ingenting göra varken för Wolfgang eller för Wilhelm, ty båda är hopplöst bortom allt hopp. (Ingen förstår vad han menar.)

Förstår ni inte?

Friedmann Förklara er, så att vi kan förstå.

gubben Jag är Antons och Gottfrieds fader. Jag red till Wilhelm i kväll för att erbjuda honom mina tjänster. Jag frågade Manuel om han tyckte att det var lämpligt, och det tyckte han. Han tyckte som jag, att Wilhelm och hans familj skulle klara sig bristfälligt ensamma. 'Wilhelm red chockad härifrån efter att ha sett sin morbrors lik, så det är bra om du rider dit genast,' sade han. Och en gammal gubbe som jag skulle aldrig provocera Wolfgang. Jag höll på att göra det när jag mötte honom på vägen, men jag nöjde mig med att villa bort honom. Även jag bodde på Schwarzenberg och var den första som lämnade slottet när Wolfgang kom tillbaka från Polen. Men ni kan inte ana vad jag såg när jag kom till Wilhelms hem.

Braun Vad såg du? Berätta! Vad var det? (*Alla är nyfikna.*)

gubben Vi har fått våra gärningars lön. Vi har alla talat illa om Wilhelm i våra dagar och föraktat honom för hans vekhet, och först i och med hans bröllop accepterade vi honom. Före det talade vi alla ständigt illa om honom och kallade honom gärna för 'galningen' eller 'idioten' eller 'den svagsinte'. Det måste ni medge. Vi ansåg honom från början vara ur leken och godtog Wolfgang som vår framtida länsherre, och när denne misshandlade och förnedrade Wilhelm såg vi alla därpå under tystnad och föraktade Wilhelm för att han aldrig gjorde något motstånd mot sin broders ondska eller tog någon ställning emot honom. Vi teg inför Wolfgangs grymhet och samtyckte till den, ända tills hans grymhet gick för långt och Wilhelm gifte sig och började framstå som vårt enda skydd och alternativ mot Wolfgang.

Friedrich Kom till saken någon gång!

gubben Ha tålmod med en gammal gaggig gubbe, jag ber er! Vad jag ville säga er var, att jag vet inte hur, men Wilhelm finns inte längre. I hans ställe huserar en fantom i hans faders lustslott.

olika röster Vad är det han säger? Berättar han sagor för oss? Det är ingen tid för fabler nu, när Manuel ligger död framför oss. (*allmänt sorl*)

gubben Mina vänner, med att under årens lopp foga oss under Wolfgang och acceptera hans ledarskap, har vi tillåtit honom att driva sin broder, den ende gode av landets herrar, från vettet. Han är fullständigt galen. Han driver omkring i sitt hus som en osalig ande med vanvettet brinnande i sig och håller långa oupphörliga monologer för sig själv som får håret att resa sig på en annan. Hans fru var inte hemma när jag kom dit. Jag vet inte var hon var. Hon kanske låg i vanmakt. Men jag hörde och såg furst Wilhelm, och han var ej längre av denna världen. Han var den galning som vi alltid har hållit honom för, men ack och ve, vilken galning! Bara att se honom fick hjärtat att revoltera i kroppen mot hela mänskligheten och särskilt mot oss själva, som har låtit en så ädel man bli galen!

Han är klädd på samma sätt som på sin bröllopsdag, då alla bländades av hans granna skönhet och glans, men ack! Nu blott understryker den stassen hans outhärdliga besatthet! Den som har sett och hört honom glömmet honom aldrig och kan aldrig mera tro på livet eller mänskligheten. Och det är vårt fel, som inte tidigare har upprest oss mot Wolfgang! Alla hans andra otaliga brott och mord och våldtäkter är intet mot vad han nu har gjort mot sin egen bror. Jag vet inte hur han har gjort det, men att det är han som har gjort det är ett som är säkert. Det är nu för sent att stävja Wolfgangs framfart, ty intet kan längre stoppa honom: han är fullkomlig i sin hänsynslöshet och samvetslöshet, och hans maktfullkomlighet är total. Inte ens Manuel med sin psykologi förmådde något mot honom. Och Wilhelm, ack och ve, kan vi ännu mindre göra något för. (*Ingen lyssnar längre på honom.*)

Friedmann Vi måste genast bege oss till Wilhelm och ta reda på vad som har hänt.

Friedrich Inte nu. Det börjar storma.

Braun Låt oss begrava Manuel först.

Friedrich Vågar vi det?

Friedmann Vi kan åtminstone ge honom en likkista.

Braun Ja, låt oss bära ut dessa båda lik och åtminstone förära Manuel all den heder han förtjänade.

Friedrich Han var visst änklings och barnlös.

Friedmann Ja, men outhärligare än självaste baronen av Schwarzenberg.

Friedrich Tala inte om honom. Han är död. Vi har redan glömt honom.

(*De bär ut liken av Manuel och Heinz under beklämmande tystnad.*)

Braun Tror du det blir någon jul i år?

Friedmann Det ser illa ut. (*Alla lämnar krogen.*)

Scen 5. Dalheim.

Direkt fortsättning på scen 2.

Wilhelm Min bror, du var ej med på mitt bröllop. Du upplevde ej den underbaraste dagen i mitt liv, ty min fröjd och prakt var så suverän att den höll dig på avstånd. Du kunde ej skada mig den dagen. Jag var säker i min bröllopsstund, och så är jag även nu. Intet ont kan drabba en man som lyser. Jag lyste på mitt bröllop, och så gör jag även nu. Inte sant, Jeanette? Är jag inte lysande?

(*Anna vaknar upp på mattan där nere, lyssnar ett tag på Wilhelms klagande entoniga röst, går sedan och lägger mera ved på elden.*)

Man måste ha ett ljus att lysa sig fram genom livet med. Mitt eget ljus är släckt varför, o vaxljus, jag måste ta till dig. Men ack, vad gör jag sedan när även du slocknar? Ty ljusets tragedi är att det lyser blott för att slockna.

(*Anna börjar gå upp för trapporna mot Wilhelm.*)

Är det min hustru som kommer upp för trapporna eller är det minnet av Jeanette? Jag kan ej skilja de två från varandra, ty bägge tillhör ett så avlägset förflutet att jag ej längre vet om de var drömmar eller verklighet. Hustru, är det du?

Anna Ja, Wilhelm, det är jag.

Wilhelm Lever du?

Anna Ja, jag lever, och jag tänker leva tills Gud tar mig ifrån dig eller dig ifrån mig. Och så länge vi båda lever ämnar jag försöka få dig frisk, Wilhelm.

Wilhelm Tror du, vem du än är, fortfarande att hoppet varar i oändlighet?

Anna Ja, Wilhelm, mitt hopp varar tills jag dör. Wilhelm, jag är din hustru, och jag lever.

Wilhelm Jag önskar att jag kunde förmå mig till att tro på vad du säger.

Anna Jag går ner nu och lägger fram mat åt dig i köket. Jag måste sedan gå ut till stallet och se till att allt står väl till med djuren. Nu när alla tjänarna har lämnat oss så måste vi klara allt på egen hand. Jag blir inte ute länge, men släpp inte in någon medan jag är ute. Lova mig det.

Wilhelm Jag skall ej släppa in någon utom dig, hulda kvinna, ty du tycks tro att jag har ett bättre jag.

Anna (*omfamnar honom ömt och håller honom länge innesluten i sin famn, fastän han inte reagerar*) Jag önskar att du kunde tala om för mig vad som har hänt med Jakob, Anton och din morbror Johann. Lever någon av dem ännu? Men även om du vet vad som har hänt dem så kan du inte berätta det för mig. Ack, Wilhelm, kom tillbaka! Vem har tagit dig ifrån mig? Vi älskade ju varandra så fullkomligt! Var är du nu? Hör du ens att jag talar till dig?

Wilhelm Jag hör varje ord av vad du säger till mig, kära kvinna, men tyvärr står det inte i min makt att längre kunna förstå deras praktiska innebörd.

Anna Du älskar mig alltså inte längre? Du kan alltså inte älska mig, och jag kan ej längre nå dig med min kärlek?

Wilhelm Tyvärr, hulda kvinna, kan jag ej längre kännas vid någonting jordiskt.

Anna Gå då tillbaka till dina skuggor, stackars man, om det är den enda verklighet du längre förstår. Min verklighet har du förlorat, men jag har inte förlorat dig. Jag överger dig aldrig, Wilhelm. (*lämnar honom och går ner igen, torkar en tår på vägen, tvekar innan hon går ut, går slutligen ut i det tilltagande och avskräckande ovädret.*)

Wilhelm Hulda kvinna, vad var det för en blick du gav mig innan du gick bort? Vad var det för en fråga du önskade ställa mig som jag aldrig hade kunnat ge dig något svar på? Ty jag är nu sådan, att man ej längre kan ställa frågor till mig utan att gå miste om svaret.

(lägger ifrån sig vaxljuset och går sakta ner för trappan mot brasan)

Jag arbetade på en krönika en gång i tiden. Den handlade om min egen familj. Jag är rädd att den krönikan nu får ett sorgligt slut.

(går ner och nalkas elden)

O ljuva eld! Hänsynslöst förintande, allt uppvärmande, evigt förtrollande förunderligt levande väsen! Du flammor och lever och värmer som ingenting annat. Varför är jag ej som du? Varför är min själ ej längre som du: en härligt livgivande och uppeggande ledande värme och ljuskälla? O flammor, jag önskar att jag var en av er: en liten parvel som lever och sprider ljus och brinner av energi. Jag önskar att jag vore liten som ni, inspirerande som ni och lika trygg som ni. Ty vad som är smått är alltid tryggt. Att vara liten är att vara harmlös, och den som är harmlös skadas ej gärna av andra. Vad som är stort och kraftigt och mäktigt, endast, förstör och förgör. Makt endast krossar tills den krossas, och vidunder bara omintetgör medan myrorna är de som arbetar och bygger upp. Därför vore jag hellre en myra, syrsa eller liten blomma än den stora onda varelse som jag är. Ty jag är min broders jämlike. Vad han är och har gjort är jag medskyldig till eftersom jag är hans broder. Ve mig och alla människor, ty vår är skulden till att vi är sådana som vi är!

O eld, jag önskar att du brann i mitt hjärta. Jag önskar att jag hade kraft och mod och eld tillräckligt för att mäktat protestera mot allt vad ont är, men det har jag ej. Jag är svag, ty jag tror på det goda, jag duger ej till mycket emedan jag älskar, och jag är komplett oduglig emedan jag blott älskar sådant som ej är påtagligt. Jag älskar idén, det goda, känslorna och kärleken. Jag älskar hoppet och försöket till bättring av en själv och av omvärlden. Jag älskar människorna, naturen, floden, bergen och universum. Jag älskar allt ljuvligt som existerar, men som jag ej i praktiken kan stå i kontakt med utan blott tänka mig och idealisera, och därför är jag sinnessjuk.

Jag älskade ej allt detta förr. Nej, förr älskade jag en bror, ett hem, en vän, en flicka, en hustru, leksaker, struntsaker och övrigt nonsens, som allt gick förlorat. Jag var människa en gång, men jag förlorade allt vad jag ägde och blev ej längre mänsklig, ej längre antagen av människorna och ej längre mig själv utan blott en hopplös däre bortom den erkända verkligheten. Och ändå vet jag, att ju mera utvecklingen fortskrider, ju mera jag förlorar och lider, och ju mer jag blir en besinningslös fan, desto mer kommer jag att älska ett högre plan. Och om detta ej är livets mening, så har ej livet någon mening.

(Det klappar försiktigt på porten.)

Vem bultar på paradisetts port? Ack, den som vill in i paradiset klappar på dess port förgäves, ty paradiset har nedrivits till grunden, och ett helvete har konstruerats över dess gråtande sargade blödande ruiner! *(Det klappar igen.)* Eller är det döden som vill komma in från kylan och värma sig vid mitt vansinnes förledande falska eld? Så låt då döden komma! Ju förr, desto bättre! Välkommen, älskade broder död! *(öppnar. Utanför står gubben och tittar dumt på honom.)*

Du är varken död eller liv, stackars förkrossade gubbe! Du har berövats livet men ej funnit döden, precis som jag. Har du förlorat din älskade som jag, din broder som jag, din bästa vän som jag eller din fader och familj som jag? Nej, du har förlorat mer än så, ty du har förlorat din son, han som skulle föra ditt namn och blod vidare när du var borta. Ack, broder fader, det lönar sig inte att satsa på evigheten, att försöka bli stadfäst på jorden för alltid; ty man blir alltid bara jordfäst, och sedan vill ingen

längre veta att man har funnits. Gå härifrån, stackars olycksfödde gubbe, ty här finner du blott det som är värre än döden. Här brinner den eld som förtär människans mänsklighet.

Jag lämnar dig nu åt ditt öde. Lämna du mig åt mitt.

(Gubben flyr.)

Men bort ur ljuset, Wilhelm! Bort från värmen, bort från lyx och trevnad och allt som är mänskligt, ty du hör inte hemma där! Du är en utstött särpling, en av alla undviken galning och en människa som vanliga människor ej kan stå ut med. Du är besvärlig, ty du har en själ. Så bort då! Ut i mörkret och kylan, där ingen kan se dig och där du kan vara ensam med din sorg! Fly till det smutsiga mörkret, där du inte kan misshaga någon! *(drar sig tillbaka upp för trapporna mot vinden)*

Hallå! Är någon där? Ja, ty jag får svar. Jag är hemma här. Här bland skuggorna, mörkret och dunklet skall hädanefter min boning vara för alltid. Här hör jag åter Jeanette och hennes klingande skratt, här lever mina vänner, alla som jag har älskat och som har mördats för mig finns här i dunkla mörkret, och jag skall bli ett med dem. Ja, jag är en av dem redan.

Vad är det för drömmar jag understår mig att drömma? Sover jag eller är jag vaken? Jag önskar att jag visste. Men vare sig jag är vaken eller i sömn, död eller levande, så har jag makt att se vad jag behagar och bortse från vad jag inte vill se. Nu vill jag se något verkligt.

Hell dig, du härliga ljuvlighet i detta skräckinjagande fängelses förruttnade instängdhet! Ja, ett fängelse är du, hem, ty du skymmer himmelen för mig. Du är ett mörkt och dystert levnadsrum, vars väggar tränger sig på mig, vars tak trycker ner mig, vars golv är hårt och kallt för den bara foten och som endast duger såsom gömställe. Inom dina murar gömmer sig allt mänskligt elände, alla sorgliga familjetragedier, alla hemiska gudlösa människodåd och alla världens hemskaste hemligheter. Du stänger inne den gode och mänskliche, du släpper ej ut hans verop och låter ej naturen och världen höra det, och du kväver hans liv och dödar hans själ. Ja, o hem, med dina leende möbler och fasader, hycklande mattor och gobelänger och ljugande fåfängt förskönande klenoder och krimskrams är du det värsta av fängelser och självbedrägerier. Ej den tyngst fjättrade av brottslingar, ej upprorsmannen i sin råttåla utan ljus, och ej kättaren och usurpatorn fastskruvade i tortyrredskapen har det så illa ställt, som husfadern har det i sin grymma skräckinjagande hopplöshets gastkramande sorgmättnads veuppfyllda hem, som inför honom flammor av elände! Hell dig, du den bittraste av alla tortyrkamrar! Och ve dig, du den ömkligaste av alla fångar, du det djupast instängda av alla kreatur, du kulturmänniska, som sitter levande begravd bakom femtiotre seklers bittra erfarenheter av världens ohyggliga historia! Ve dig, du stackare, som har ägnat dig åt studiet av mänsklighetens olyckor bara för att bli galen därav!

Ja, ve mig, jag olycksfödde av hela världen förbannade och hatade tysk! Förtappad och eländig, av världen fördömd såsom en monstruös galning är jag arme omänskliche sate! Gråt och klaga, skrik högt ut ditt jämmer och ve, du prins och furste, som ej längre är någonting utom en föraktlig skugga, som det inte är någonting med! Gråt högt och sluta ej därmed, ty det är det enda som du alltjämt duger till, du dödfödda monster till galning, du fattige och mest beklagansvärde av alla själar, du djupast sjunkne Wilhelm, som aldrig någon har älskat, tröstat, sympatiserat med eller förstått utan att dö där för.

Världen är för trång. Världen är för liten, för dålig, för usel och för ofullkomlig. Individerna är för stora. Om så det fanns endast en enda individ i hela världen, så vore världen för liten för honom, ty sådan är individen. Och ingen kan göra världen större och bättre. Inte ens vetenskapsmännen kan göra något åt saken, ty ingen bedrar sig själv mera än den som tror sig veta något. Om de så upptäcker andra världar på andra sidan om oceanen, så kan de inte göra världen större därmed, ty ju större världen blir materiellt, desto mindre blir den bara för människan. Ty det är inte materiellt som världen är för liten och trång, utan det är spirituellt.

Ty anden ryms ingenstans. Den ryms inte i det rikaste och mest praktfulla slottet i världen. Den ryms inte inom ramen för kejsarens oinskränkta maktutövning. Den ryms inte i hela den kristna världskyrkan. Den ryms i ensamhet bland de vilda djuren i den av människor orörd naturen, men det är också det enda stället var den ryms. Endast inom evighetens obegränsade ram ryms den. Endast där livet lever och leker i evighet utan att någonsin behöva bli avbrutet trivs och frodas anden.

Alltid har jag strävat och sökt efter den sällheten. Att finna det fullkomliga tillståndet, där livet ostört får leva och verka, leka och arbeta, glädjas och skratta har alltid varit mitt mål. Ibland har jag trott mig finna det, men just då har min evige förföljare avbrutit friden och leken och dödat harmonin. Det har alltid varit mitt öde. Jag har alltid sökt och ofta funnit, men jag har aldrig fått behålla vad jag har funnit. När jag har funnit vad jag har sökt har jag alltid berövats det innan jag har hunnit gripa tag om det. Tantalos är jag, som aldrig får gripa om de underbara fruktgrenar som han ändå tycks nå. Alla vi levande människor är arma miserabla stackars galningar till Tantali eländiga bröder, som så länge vi lever på jorden lider samma eviga kval som han i jordelivets helvetes evinnerligen gastkramande och mördande mörker, vars struhtag om alla olyckans satar ständigt bara blir hårdare och hårdare för evigt.

Men det vet jag nu, att man aldrig skall älska en människa, och det rådet skulle jag gärna vilja ge var och en: älska aldrig en människa! Älska aldrig ens din hustru om du är en man. Ty att älska någon är att falla till föga för och bli beroende av en annan, och den som gör det måste gå under; ty av naturliga orsaker måste den andra dra fördel av situationen och utnyttja den som är dåraktig nog att älska honom. Älska aldrig en människa! Älska Gud och naturen, men aldrig en människa! Ty den som älskar hatas blott tillbaka, och endast den som kan hata och som hatar är älskad, beundrad och vördad. Det har jag lärt mig av det faktum att en människa aldrig har varit så älskad som min bror var av världen, och att en människa aldrig har varit så hatad som jag var av världen.

O värld, tung faller din dom över mig! Du har alltid kallat mig galen, och därför är jag galen, ty världen är ofelbar och har alltid rätt, men individen har ingen talan, ty världen kan aldrig höra individen, men individen måste alltid höra världen.

Men är jag så skyldig som jag känner mig? Har jag någonsin varit elak? Har jag någonsin varit dum eller stygg, hemsk eller brottslig? Har jag någonsin gjort någon människa något ont? Nej, det har jag ej, och varken med vilja eller utan. Ändå har jag alltid avskytts. Man har så länge jag har levat förtalat mig, förföljt mig, hånat mig och vägrat att ha någonting med mig att göra; och den människa som jag alltid har älskat och värderat högst, uppskattat och beundrat mest i världen, har alltid varit min största torterare och förföljare och mitt livs största skadegörare och hot.

Mest av allt i mitt liv har jag älskat och eftersträvat frid. Av frid kommer harmoni, lycka, dygd och allt gott. Tro, hopp och kärlek kommer endast av frid. Frid har varit mitt livsmål, och frid har jag aldrig nått. Jag har ofredats i hela mitt liv, aldrig lämnats i fred och alltid fått min ibland vunna frid förstörd av andra, och se nu vart min strävan efter frid har lett mig: min bror, som jag alltid har älskat högst av alla, har dödat, vanärat och ruinerat hela min värld, min familj och alla mina vänner och möjligheter i livet. Min hustru är det enda och det sista som jag har kvar i livet. Skall jag förlora henne också? Jag har redan förlorat henne emedan jag är vansinnig. Min bästa vän, min far, mitt hem, mina vänner, allt är förstört, dött och förbi. Någon frid har jag endast tillfälligt ibland haft i mitt liv och då bara för att se den besudlas, förstöras och tillintetgöras. Men de få ögonblick under vilka jag ägde den skall jag aldrig glömma och alltid älska. Varför? Jag är sådan för att jag är galen, säger andra, och de har fått rätt med tiden.

Varför jublar en konstnär när hans förstlingsverk förgås? Varför bränner en skrivare upp sina mest personliga alster? Så gör normala skrivare och konstnärer emedan de inte är galna. Bland vanligt folk eller åtminstone bland germanerna så betraktas alla människor som vågar vara civiliserade, kulturella, religiösa och konservativa bildningsvårdare som galningar, medan de som vågar vara hädiska anses vara friska och sunda samhällsmedborgare. Ju mera hädisk man är, desto större är man i världens ögon. Den religiöse, civiliserade, kulturelle och konservative bildningsvårdaren som kallas och som behandlas som en galning blir alltid galning till slut, ty han görs sådan av omgivningen.

Är det rättvist? Världen blundar och säger ja, och oändligt få är de som inte blundar och som ser vad de ser och som vågar ens för sig själva säga nej.

Orättvis och mörk är vår tidsålder. Gamla ädla och goda lärda män är glömda och hånade av människor som följer tiden och som upphöjer himlastormande krafter av destruktiv hänsynslöshet som min sociale bror i stället. Vem studerar idag Bernhard av Clairvaux, den helige Benedictus, kyrkofäderna och Augustinus? Vem läser ens Sankt Franciscus heliga dikter? Vem vet ens vem Johannes Chrysostomos och Origenes var? Till och med Thomas av Aquino är lämnad i sticket av de okunniga, och det är endast helvetet som lockar läsare hos Dante. Högskolastiken är glömd, de goda traditionerna är förtrampade, och vanvettet, vreden och elden flödar och drabbar hårdast de mest oskyldiga. Människor säger att godhet och ädelmod, kultur och välfärd, kunskap och tradition och alla civiliserade värden dör med de människor som uppbär dem, men därvid glömmer de Gud. Ack, hur ömklig och oändligt beklagansvärd är icke människan! Och den armaste, djupast sjunkna, vilsnast gångna, i sin förfärliga sedeslöshet mest okunniga, i sin korruption mest fjärmade och i sin fanatism den mest traditionsfrämmande av alla är min egen stackars stackars broder! Jag är ej så vansinnig som världen, som betraktar sina få profeter med gyckel och hån och som stänger in de få kunniga män som finns på dårhus. Ur led är tiden, och jag är den som minst av alla kan vrida den rätt igen. De som skulle kunna få ordning på världen igen har man i övermod störtat och mördat, förnedrat och utrotat för alla tider. Ändå älskar jag människan, fastän livet har lärt mig att jag inte borde göra det, och ändå förblir jag min broder trogen ända in i döden, fastän det är höjden av all förnuftsvidrihet.

Ja, håna mig, du okunniga värld! Straffa mig mera och plåga mig mera, förfölj mig och skratta ut mig, ty det förtjänar den siste upprätthållaren av gamla förnåma traditioner och värden! Gissla oss och korsfäst oss, ty det är det enda vi duger till i era ögon! Visa för er själva vad vi går för och gör slut på oss! Håna mitt vansinne och tukta min ödmjuka själ, ty den som säger vad han tänker är ju alltid tokig, och ödmjukhet är ju det mest upproriska och individualistiska som finns! Det är till dig jag talar, o du sköna nya värld, du smutsiga svarta avgrundsdjup till mänskovärldsmörker, du evigt gudlösa syndfulla hav av köttslig förtappelse, och till dig, o du stackars människosläkte av mest bara tragisk okunnighet och förfärlig olycka till följd av kronisk ytlighet, vulgaritet och lättsinne! Det är till dig jag talar, men du hör mig ej, ty ni lyssnar ej till sådana som vi, emedan vi är självklart och hopplöst stämplade som vansinniga. Du dåre! Tala för dig själv, ty ingen hör ju ändå vad du säger! Behåll dina fåfänga tankar för dig själv, ty ej ens spöken har ju öron att höra med! Begrav dina predikningar i byråldans eviga mörker, ty ingen orkar ju läsa någonting seriöst ändå! Den som har öron att höra med, han höre, sade någon, men ingen dödlig har någonsin haft öron att höra med, och ingen har någonsin haft röst att tala med utom den stackars vansinnige utbölingen och förkastade vettvillingen som inte kan ta vara på sig själv.

Men det är någon som ropar på mig. Vad är det för rackarungar som jag hör tissla och tassla och fnittra och viska i närheten? Näsvisa ungar! Var är ni? Även en invalid har åtminstone sin krycka att försvara sig med. Å, var det bara ni! Förlåt mig! Låt mig inte störa i familjesammankomsten! Hur står det till? Ja, ni verkar att ha en bra stor mage för er ålder. Det är inte nyttigt att vara fet som gammal. Har ni fött femtiosju barn? Då har ni varit en god fru åt er make. Å, förlåt mig! Jag menade inte att riva upp era hjärtesår! Hur kunde jag se att ni var änka när ni inte bär sorgband på er? Har ni varit änka länge? Oj oj oj! Sex dagar är en lång tid! Sannerligen, är inte er sorg större än alla mina! Ja, han måste verkligen ha varit en god äkta man som hade förstånd att skaffa sig en så huld och trogen hustru! Men varför bär ni inte duk om huvudet? Man blir lätt förkyld så här års. Sannerligen, droppar inte er näsa! Har ni varmvattenflaska i sängen? Det bör ni ha. Tänk på er ålder! Ja, adjö och god natt då, fru Mus, och förlåt att jag störde! Och ansträng er inte i onödan, utan tänk på ert hjärta!

God dag, fru Rätta. Är ni släkt med fru Mus? Ja, det borde jag ju ha förstått av mig själv, att alla möss är släkt med alla. Hur har ni det då? Har ni också femtiosju barn? Nej, o så tråkigt! Det är ju tragiskt! Tänka sig! Hon har inte ett enda barn! Har ni ingen make då? Jo, men han går bara och dräller och gör ingen nytta. O ve, så tragiskt, så fruktansvärt sorgligt! Och ändå är denne drällande drönare en tusen gånger bättre man än vad jag är, som ju är det sämsta av alla familjeöverhuvuden, den mest odugliga av alla äkta män och den mest ansvarslösa människan på jorden! Ve mig, jag eländige! Jag borde halstras ihjäl för att jag är en så dålig familjefar!

Jag arma förbannade galning! Ve mig, eländige! Mera miserabel kan ingen vara. Olycksfödd, vansinnig, usel och avskyvärd, fördömd och förtappad och den dummaste av alla idioter, den mest förskräckliga och besvärliga byfånen på jorden är jag i min hopplösa besinningslöshet, den eländige arme stackars dåren Wilhelm! Förgöre mig Gud! Ack och ve, jag så förfärligt eländige, så hopplöst fördärvbringande, så räddningslöst obotlige omänskliga sate!

Den gode, den galne, den oskyldige och den kärleksfulle förföljes och straffas och hemsöks med olyckor, medan den onde som gör livet surt för honom beundras, upphöjes och följes av folket. När de båda är döda glöms den gode mer än gärna, medan den onde får en hjältebegravning och evinnerligen hyllas som en stor man som i folks utsmyckande romantiska fantasier aldrig dör.

I hela mitt liv har jag velat göra vad jag ej har förmått. Jag har velat vara öppen och populär, vänlig och sympatisk inför människor, men i stället har jag blivit tvärtom. Jag har velat vara kristen, hjälpa fattiga och själar i nöd och vara öppet from, men i stället har jag blivit motsatsen: en man med ett hopplöst gagnlöst och outhärdligt ego. Jag har velat vara grann och tapper som klok och ärbär man känd för sin skicklighet, men i stället blev jag endast motsatsen. Jag är min egen olyckas smed, och jag förstår ej hur det har gått till.

Jakob, detta berättade jag aldrig för dig, men var du än är så hör du mig nu. När jag var ung och femton år gammal och genomgick puberteten, så greps jag av härliga känslor och drömmar om frihet, framgång och ambitioner. Jag ville resa, jag ville studera och bli lärd, jag ville bli humanist, resa till Italien, studera vid Bolognas universitet, besöka Dantes och Giotto's Florens och lära mig grekiska och hebreiska. Jag ville bli vis och greps av skaldedrömmar. Vid en särskild audiens bad jag min far om att få resa söderut till Italien, men han ville det inte.

'Du är tysk och inte italienare,' lät han mig veta. 'Lär dig att tala ditt eget språk i stället för att studera teoretisk rappakalja som ingen i världen har någon praktisk nytta av. Lär dig att befalla, tukta och regera våra livegna i stället för att umgås med dumma prelater och lärda idioter! Håll dig till jorden!'

Och han förbjöd mig att resa. Aldrig fick jag lära mig grekiska och hebreiska, aldrig kom jag utanför vårt land, och aldrig såg jag ett universitet. Man kallade mig galen när jag ej ville skiljas från mina lärdomsdrömmar, och galen är jag förvisso. Jag lärde mig ej heller jordbruk, vinodling eller att befalla över andra. O värld, grym är du som håller dina barn nere! Hjärtlös är du som bara erbjuder vad som icke önskas och som håller det utom räckhåll som dina barn behöver!

O, om jag ändå vore världens sista galning! Om ändå andra sluppe det vansinne som jag lider av! Ett helvete blott fyllt av grämler och ve är mitt arma liv, och därför är jag som jag är. Min enda önskan kvar i livet är att jag av utomstående får bli lämnad i fred. Lämna mig, o människor! Fly mig och överge mig, ty jag är ett sjunkande skepp!

Ofrid är mitt livs största plåga, och därför går jag omkring klädd i rött. Rött är ofridens blodiga färg. Det är ofrid som har drivit mig vansinnig. Det är ofrid som har förföljt mig under hela mitt liv och som har berövat mig allt. Aldrig har jag i lugn och ro fått syssla med konstruktiva fridsamheter och fromt andäktiga ting. Ofriden har berövat mig allt, och ofriden är min bane, ty ofriden har vridit mitt hjärta så ur led, att inte all frid i världen längre kan ställa någonting till rätta igen.

Jakob, minns du våra samtal och pratstunder? Minns du hur vi gick till krogen tillsammans och hur vi alltid talade om din syster, som tiden gjorde till min maka? Minns du hur full krogen alltid var, hur glatt sällskapet runt omkring oss alltid var, och hur gott vinet alltid var som vår vän Manuel alltid bjöd oss på? Minns du Manuel, Jakob? Lever han ännu, eller är han död som alla andra? Hör du mig, Jakob?

Vad kan Wilhelm göra annat än gråta? Människor super, vältrar sig i smuts och orenhet, struntar i vilken och vad för en kvinna de älskar bara de får ligga med någon, mördar och dödar varandra på grund av nycker och fåfänga begär, gör vad som helst för att tillfredsställa sin fåfänga, håller ej löften och tar aldrig någon hänsyn, hatar mer än de älskar och älskar blott köttsligt. O Gud, varför har du gjort människorna sådana? Varför har du någonsin upphört med att skapa dem efter din avbild?

Aldrig har jag velat annat än människornas bästa, aldrig har jag velat någon något ont, alltid har jag älskat, aldrig har jag hatat. Jag har alltid strävat efter att endast tala och göra vad som är rätt, gott och konstruktivt. Har jag någonsin gjort mig skyldig till något negativt? Nej, endast välfärd har jag velat. Att endast verka uppbyggligt har varit mitt mål. Aldrig har jag sagt eller gjort något utan att det enbart har varit av kärlek.

Ändå har människorna gjort mig mera ont än någon annan. De har utan att förtrötts förföljt mig från vaggan till graven. Förakt och hån, gäck och spe har de drivit med mig så länge jag har levat. I allt vad jag har velat har de försökt hindra, stoppa och svika mig, och de har även alltid lyckats. De har vägrat att låta mig läsa, vägrat mig att göra något förnuftigt och gå in i kyrkan, vägrat mig förstånd, vett och vilja och vägrat mig mitt eget liv. I allt det goda som jag alltid har velat har jag alltid haft hela mänskligheten emot mig. Jag har aldrig fått min goda vilja fram, men nu slutligen får mänskligheten äntligen sin onda vilja fram: jag är redan hopplöst galen och snart död. Gläds, o värld, ty snart är du kvitt den som ville dig väl! Ropen högt till varandra, o människor, och sjung med glädje och fröjd, att nu är det slut med den enda mänskliga individen av oss alla! Nu finns det ingen mänsklig kraft hos oss mer! Ja, yvs, omänsklighet, över resultatet av din onda vilja! Jubla, ty strax är det slut med den välvilligt humane och mänskliga positivisten, den enbart gode galningen och idioten Wilhelm! Snart är mänskligheten död och begravnen, och då skall hela världen genljuda av omänsklighetens triumferande saliga tjut och yl, deras hessa skrik och hysteriska vrål av pur skadeglädje, i vilkas allt överröstande ljud vart mänskligt stilla förståndsord skall tystas och begravas. Avgudadyrkarna, djävlarerna, häxorna och alla satanister skall dansa på den tokige Wilhelms grav, och de skall lika litet ge honom någon ro efter döden som han hade innan för deras hejdlöst fanatiska förstörelselusta.

Jag är den utstötta främlingen. När jag knackar på låter ingen upp, när jag hungrar ger ingen mig något att äta, när jag är sjuk ger ingen mig någon medicin, och när jag dör begraver mig ingen. Jag är den som ingen frågar efter. Jag är den hjälpbehövande som ingen ger någon hjälp. Jag är den sörjande som ingen tröstar. Min sorg är större än hela världen, men likväl skrattar världen åt den och fröjdar sig och hänger sig åt blott värre ignorans och fåfänga som endast ökar min sorg. Jag känner världen fast den inte känner mig. Världen är den som skrattar, och jag är den som gråter. Gud sörjer för mänskligheten, men bryr sig mänskligheten det minsta därom? Nej, mänskligheten bara skrattar ut honom och mig. Mänskligheten hånar den som är dum nog att sörja för mänskligheten.

Jag är den som går ut och predikar evangelium och som ingen lyssnar på. Jag är den som sätter mig i mitten av torget och läser Bibeln, och ingen frågar efter eller anar vad det är för en bok jag läser. Jag är den som älskar allt och alla, och allt och alla hatar mig för min kärleks skull.

Men låt mig då för Guds skull få predika! Det är ju det enda jag duger till! I hela mitt liv ville jag bara predika och bara predika kärlek, men min stackars stackars bror satte alltid bara munkavle över min käft och tvingade mig till tystnad. Men nu kan ingenting längre avhålla mig från min evighetspredikan, ty nu är det ingen längre som lyssnar på mig. Jag får predika helt fritt ut i hela evighetens evigt skrämmande och tysta universum, och ingen skall mera avbryta mig. Och tur är det att ingen hör mig, nu när jag äntligen får predika ut mitt hjärtas mening, ty ingen dödlig kan stå ut med min bitterhet och allra minst jag själv.

Ty jag är den pinsamma galningen med stort G, men den yttersta sanningen är dessvärre, att det inte finns någon vishet utom vansinnet. Den som älskar Gud är galen, men att älska Gud är den enda vishet som finns.

Det finns ingen glädje utom skadeglädjen. Det finns inget nöje utom förstörelsen och förödelsen. Allt gott och konstruktivt är tråkigt i sin komplicerade besvärlighet, konstigt i sin tragiska avskryvårdhet och obegripligt i sitt vansinne, medan allt som leder till undergång är roligt och lätt. Så menar mänskligheten. Jag är den som hävdar motsatsen och som därför ignoreras och förkastas, föraktas och benämns idiot. Må jag då vara idiot. Jag är hellre en idiot än en medlem av mänskligheten och en deltagare i världen. Idioti är den enda vishet som finns. Allt vett och förnuft, förstånd och logiskt tänkande är dårskap och fåfänga illusioner. Salig den som galen är, ty han skall förstå Gud och allt om världen och universum. Guds folk består av galningar, och saligt är hans folk. De säger att Jesus var galen, och ingen var mera välsignad än han. Galen är den som är god. Förnuftiga, logiska, kloka, intelligenta, vettiga, klipska, snillrika, skarpsynta, förståndiga, klartänkta, genialiska, analytiska, dugliga och begåvade är endast de onda. Galningen är ett ljushuvud – alla de andra är mörka i bollen. Den som ser ljus där det inte finns något ljus, den som ser Gud fastän Gud ej synes, och den som över huvud taget kan se något som inte är, är en furste bland människor. Den som bara ser det som är och som håller sig på jorden och hos verkligheten kan heller aldrig se annat än det mörker som världen och verkligheten är, och den som blott kan se mörker är blind. Endast den har syn som kan se ljus, men något ljus finns ej i världen och verkligheten utan endast utanför, bortom och utom. Salig är den som kan se annat än det mörker som världen och verkligheten är, ty han är galen. Och all vishet tillhör Guds galna barn och särskilt de galnaste av dem. Ju galnare man blir, desto visare blir man. Den som avstår från allt vanvett avstår ock från all vishet, kunskap och lärdom. Allt som är värt att veta är vanvett. Allt som inte är vanvett är heller inte värt att veta. Ty alla livets verkliga väsentligheter är bara vanvett, medan allt annat bara är yttlig fåfänga som förgås med det förnuft som mänskligheten alltid har förfäktat förgäves.

Endast lyckliga människor är onda och endast olyckliga människor är goda. Den som lider gör vad rätt är och den som njuter av livet gör bara orätt. Allt som är konstruktivt är negativt och tråkigt medan allt som är destruktivt är roligt och positivt. Allt ont är till glädje och allt gott är till sorg. Det som man inte kan uthärda frodas och tillväxer medan det som man älskar går under och dör. O Gud! Varför är livet så ont om du är god? Varför är allt vad du har skapat så fruktansvärt fasansfullt om den som har skapat det är det högsta goda och det bästa, yppersta och vackraste av allt? Varför hjälper du de onda och understödjer du allt vad som ont är, och varför förföljer du de goda och plågar och tillintetgör du allt vad som gott är? Varför låter du inte rättvisan drabba allt som orättvist är? Varför låter du all orättvisa drabba de rättvisa? O Gud, du gör mig galen, och jag tackar dig där för. Du tillintetgör mig, du

sargar min själ, du förstör mitt vett och mitt förstånd, du låter total ensamhet drabba mig, du krossar mitt hjärta och alla mina mänskliga egenskaper, och jag är dig å det allra djupaste tacksam där för. Du förgör mig totalt, och lovat vare ditt namn där för. Säll är jag som har fått detta förfärliga öde på min lott! Ingen är sällare än jag i hela världen, ty ingen är mera olycklig än jag i hela världen. Må jag gå under och må Gud döda mig för min alltid förkrossade ödmjukhets skull, på det att den onda orättvisa världen med all sin grymhet och blodiga gudlöshet, med alla sina fruktansvärt fördärvbringande fasors destruktivitet må leva. Den gode särlingen dör och den onda massan, den avskyvärda mängden av mänskligheten, överlever och frodas, tillväxer och hänger sig entusiastiskt åt munter gudlöshet och vräkig fåfånga i lyx och överflöd och praktfullt sedesfördärv – så lyder Herrens dom. Jag trotsar dig inte, o Gud. Jag trotsar dig inte, onda fördärvliga värld! Jag står dig ej emot, o bloddrypande fasansfulla verklighet! Jag bjuder er intet motstånd, alla ni förbannelsebringande världsförpestande egoister och hänsynslösa betänklighetsfria materialister! Kom och mörda mig bara så att ni får leva! Tag all min kärlek ifrån mig! Mörda all godhet, våldta allt ädelmod, skända all ära och kränk all helighet till döds! Besudla det heligaste av alla tempel med frossande dräglände lusta till döds, så att all oskuld blir befriad från all existens! Kom och slakta mig bara! Jag har aldrig tagit ett steg för att beröva all världens ondska dess udd, och ej heller gör jag det nu. Jag har aldrig inkräktat på onskans, materialismens, världslighetens och verklighetens område, och ej heller tänker jag rubba dess cirklar nu. Däremot har allt gudlöst all rätt att ta mitt hela område i besittning och utrota mig och allt vad jag går för. Förstör mig bara, så är allt mörker sedan kvitt sin ende fiende, som har stått passiv utanför det i hela sitt liv. Dröp mig bara, mörker, så är du sedan den totalt allenarådande världsbehärskaren. Mörkret tillkommer all makt över världen. Ljuset har ingen makt alls och inga rättigheter och ingen talan. Det är inte ens existensberättigat. Jag är skyldig till det grövsta av alla brott, som är kärleken. Dröp mig bara!

Nu uppfylls världen av mardrömmar. Välkomna, mardrömmar! Hemsök varje godtrogen människosjäl med bekymmer och oro och fasliga plikter, ställ orimliga krav på varje oskyldig människa, hemsök och plåga henne, pina och korsfäst henne! O du gräsliga mardrömsvärld, du förvandlar vart leende till lidande och allt som är gott till ont. Ni furier lämnar ingen fredlig och oskyldig godtrogen själ i ro. För evigt förföljer ni varje gudfruktig människa och bestraffar var och en för hans kärlek och gudaktighet. Hur länge, o Gud, skall du dölja dig för världen? När skall du äntligen upphöra med att gömma dig för ditt folk, som evinnerligen alltsedan du övergav det bara har gått vilse? Varför måste den goda människan lida så ohyggligt? Därför att hon är god när det vore mänskligt och naturligt att vara ond, därför att hon älskar när allt försöker driva henne till hat, därför att hon förblir Gud trogen när allt talar för att han borde överges, och därför att hon inte faller när allt annat faller. Människan måste lida emedan hon är god, ty att vara god är att lida.

O Gud, gör mig icke frisk, som min hustru vill, utan låt mig få förbli galen! Det är bäst för världen att jag är galen, ty människorna mår bra endast om de har någon att förlusta sig med, driva med och göra till syndabock. Låt mig få förbli Jeanettes mördare. Låt mig aldrig bli förmer än vad jag i allas ögon är: en ömklig och oduglig parasitisk skugga av min gudomlige bror.

Ja, ni alla förbannade elaka människor, som alla är som min stackars bror och som utan att tveka alltid har ställt er på hans sida och emot mig, den ensamma individualisten, skratta ni bara åt mig, ty det är jag till för! Hela världens driftkucku, komedianten, narren, gycklaren med skrattet målat på kinderna och konstruerat i ansiktet för att det skall hålla för alltid – det är jag det – galningen, dåren, idioten! Skratta ni, all världens människor, ty jag är sannerligen löjeväckande, jag, som är den ende i världen som är så dum att han älskar världen och er människor och gärna kommer att dö för den sakens skull! Ironisera ni bara över mig, håna mig och plåga mig med era sarkasmer! Jag känner er alla, ni förbannade människor, ty jag känner min bror, och ni är alla som han, emedan ni följer honom, ty han är ju den starke medan jag bara är den vansinnige.

O Gud, rädda mig, ty jag faller. Jag står inför en bottenlös avgrund i vilken jag bara kan se mörker och ondska. Det är min brors brott och den omvärlds ondska som har förgiftats av honom. Det är människors illvilja, hat och förföljelse av varandra, deras tyranni och blodsdåd och skändligheter och frätande korruption. Världen är full av begångna helgerån som skriker efter rättvisa och avslöjande. Men jag är arm och klen och fattig. Intet förmår jag mot min gudomlige bror och mörkret. Jag är blott en usel vettvilling som faller och faller djupare och djupare ner i det påtryckande och ständigt tilltagande mörker som ej har något slut.

Min bror har mördat min bästa vän och min mest älskade väninna. Varför fortsätter jag att älska honom ändå? Därför att han är så stilig och grann, därför att han är ädel och fin, ståttig och elegant, därför att han har framgång bland kvinnorna, därför att han kan leda, regera, få saker gjorda och på myndigt sätt bruka makt; därför att han aldrig sjunker under sin höga livsnivå och därför att han är en boren ledare i den mörkaste av tider för ett folk som så hopplöst vandrar i mörkret. Därför älskar jag honom, liksom en spansk matador älskar sin tjur och förblir honom trogen fast tjuren stångar ihjäl honom. Folket behöver honom för sin blodtörst och sin underhållning och för att få en förevändning för att hämningslöst få ge sig hän åt sina mest överdrivna självbedrägerier. Därför har blodiga ledare som min fantastiske bror alltid haft framgång i världen och ju mera så ju blodigare de har varit. Om folket och min bror tjasas – hur kan jag då neka dem det nöjet?

Jag vandrar vilse i mörkret. Jag är ett förlorat och övergivet, ensamt och överbelastat läckande snäckskal i min dårskaps svarta mordiska ocean av nattmörker. Intet hopp och ingen räddning finnes. Ingen kan nå mig och rädda mig utom min bror. Jag är isolerad från allt livs gemenskap. Intet har jag utom min bror. Min bror, kom snart och rädda mig! Kom snart och gör slut på mig! Låt det äntligen komma till en uppgörelse oss emellan! Kom, min bror, och fräls mig och dig själv från mitt ack och mitt ve med att göra slut på den fåfänga dårskapens dråpliga och dödliga Wilhelm! Fräls mig från mig själv, mitt liv och min sjukdom, o Wolfgang, ty livet är mig ingenting värt när jag ingenting kan se i det utom mörker.

Vad har jag väl gjort för att förtjäna mitt olycksöde? Vari har jag syndat för att förlora alla som jag älskade, min bästa vän och slutligen mitt eget förstånd? Handlade judarna rätt då de korsfäste Kristus? Nej, de handlade däri gudlöst och orättvist. Ändå var de Guds utvalda folk. Har jag förtjänat att få en bror som är ondare än kejsar Nero? Handlar han rätt i att ständigt förfölja mig? Jag älskar honom som en bror, men kan jag ha gjort någon oförrätt eller begått något brott som

berättigar honom till att förfölja mig till döds och förstöra mitt liv? Ack, jag vet ej. Vem kan förklara för mig varför Kristus korsfästes? Inbilla mig bara inte att människosläktet, detta enorma lösa folk av mest bara onda barbarer som vettlöst och förnuftsvidrigt vägrar att tro på Gud, var värda att frälsas. En människa som inte själv vänder sig från fördärvet till Gud förtjänar inte att frälsas och allra minst genom offrandet av en rättfärdig konungs blod, ära och liv. Så varför måste då jag, Kristus, Job, Jeremias, Abel med flera, som aldrig har annat än älskat Gud, genomgå så ohyggligt orättvisa lidanden?

O värld, ni kallar mig galen, men vet ni då icke att världen existerar blott genom dårskap? Ja, dårskap blott styr hela världen, och så högt älskar Gud världen att han skall fylla hela världen med dårar och dårskap mer än någonsin förr – med sådana vettlösa dårar som jag som hellre tänker än handlar, som hellre läser än arbetar och som hellre resignerar än förhäver sig. Hela Bibeln är fylld blott med dårskap, menar somliga, men dess ord styr all världen från dess begynnelse till dess ände. Dårskap, dårskap, allting är dårskap! Välsignade vare alla dårar på jorden, ty de vet att ingen vishet, ingen kunskap, ingen makt, ingen ära och ingen härlighet är förmer än dårskapen.

Oändligt tragiskt, fruktansvärt sorgligt och fasaväckande förfärligt är mänsklighetens öde! Gud skapade människan för att ha sällskap och för att ha roligt med henne, och hur har icke människan fått lida för den sakens skull! Gud har bollat och lekt med henne, plågat och kuschat henne, farit hänsynslöst fram med henne och ofta hemsökt henne med sådana katastrofer att det inte går att beskriva. Ja, ingen har begått sådana brott mot mänskligheten som Gud. Ingen har hemsökt henne med värre förbannelser. Det var Gud, som när han hade givit Israel allt, förkastade sitt heliga folk och slängde det på sophögen. Det var inte Israel som övergav Gud, utan det var Gud som övergav Israel. På ungefär samma sätt förfor Gud med Rom. Han lät staden vinna hela världen, och sedan lät han barbarerna slita sönder världsriket och riva ner det sten för sten och lem för lem. Ingen som Gud har älskat och visat sin nåd har undgått hans förbannelse. Gud älskar blott för att förbanna. Han upphöjer blott för att fördärva. Tyskland upplever nu sin storhetstid, men Guds vrede, skoningslöshet och obarmhärtighet skall förrinta landet, och det skall gå under i eld och lågor liksom alla andra stater i det förflutna gjorde som Gud har älskat. Ja, det finns ingen mera ohygglig och samvetslös brottsling än Gud. Allt ont som har gjorts i världen har han gjort och ingen annan. Och ändå är han Gud, den evigt helige och ogripbart gode Gud som är så evigt allsmäktig.

Men, o Gud, varför gick du någonsin till överdrift i din kärlek till människan? Endast därav härstammar allt helvete, allt elände, allt ont, allt tragiskt lidande och allt hat. Om Gud inte först hade gått till överdrift så hade aldrig människan gjort det heller.

Gud är galen, ty det finns människor som är galna, och människan är Guds avbild. Gud är smutsig, ty det finns människor som är smutsiga, och människan är Guds avbild. Gud är ond, ty människor är onda. Gud är grym, ty människor är grymma. Gud är omänsklig, ty människor är omänskliga, och människan är Guds avbild. Gud lider, ty människor lider. Gud gråter, ty människor gråter. Gud syndar, ty människor syndar, och människan är Guds avbild. Gud är olycklig, Gud har tråkigt, Gud svettas, stinker, förnekar sig själv, tänker bara på sig själv och har

varken lag eller moral, ty människor är olyckliga, människor har tråkigt, svettas, stinker, förnekar sig själva, är egoistiska och lyder varken lagar eller moral. Människan är Guds avbild, och allt vad människan är är Gud i ännu högre grad. Gud är höjden av galenskap, smuts, ondska, synd, perversitet, grymhet, omänsklighet, lidande, nöd, ofrid, sorg, smärta, olycka, tristess, stank, egoism, hänsynslöshet och laglöshet, ty Gud är Gud, den högste, förste och störste i allt.

Ja, ingen är mera olycklig än Gud, ty Gud är störst, och människan är alltid olycklig, och människan är Guds avbild. Ja, så olycklig är Gud att han inte tål att se en människa lycklig, utan så fort en människa är lycklig störtar Gud henne i olycka. Därför är människan från vaggan till graven dömd till aldrig upphörande olycka, ty Gud är den mest olycklige av alla, och människan är Guds avbild.

Gud är den evige arbetaren som aldrig får någon lön för sin möda. Han sliter för människans skull natt och dag och även söndagar och helgdagar, och aldrig får han någon tack där för av människan. Aldrig får han vila, aldrig får han ro, och sömn och avkoppling finns ej för honom. Han sliter ont för att andra skall ha det bra. Han lider för att andra skall få leva. För att döda skall få glädjas och yvas och leva flott arbetar han i sitt anletes svett under ständig nöd och pina. Gud har det alltid illa ställt för att människan ibland skall ha det bra.

Vem är jag? Jag vet ej vem jag är, men jag vet vem jag har varit. Jag var Thomas av Aquino den fete och Franciscus den fattige. Jag var Bernhard av Clairvaux och Augustinus och Anselm av Canterbury. Jag var Muhammed och Beda Venerabilis, även kallad Merlin. Jag var Benedictus av Nursia och kejsar Justinianus den store. Jag var Carolus Magnus, Alfred den store, Otto den store och Wilhelm Erövraren. Jag var Sokrates och Platon, Cicero och Augustus, Johannes Chrysostomos och den helige Origenes. Jag var Vergilius och Horatius, Jesus och Johannes evangelisten och apokalyptikern. Jag var Homeros och Solon, Seneca och Tacitus, Marcus Aurelius och Plutarkhos, Epikuros och Cato den äldre, Dante och Giotto, Euripides och Perikles, Jeremias, David, Salomo och profeten Samuel. Alla dessa var jag en gång i tiden i mina tidigare liv, och därom är jag lika säker som att jag nu går här utstyrd i sorgens röda blodsmantel, som blev Agamemnons och som blir min bane, ty den går jag klädd i endast emedan den varslar om min äntligen döda. Blodets röda färg betyder alltid döden. Allt rött betyder döden. Även kärleken är röd och betyder döden. Kärleken leder endast till döden.

Jag var Trajanus och Hadrianus, Konstantin den store och Lucius Cornelius Sulla, Darius och Kyros av Persien och farao Ekhnaton, Islands sagors och eddors författare och Moses själv som ledde Israel ut ur Egypten och som skrev den första Moseboken. Ja, jag är och skall alltid vara Gud, den ende evige Herren, alltings Skapare och den ensamaste och enda mänskliga personen i evighet. Jag är min egen bror Wolfgang och Herren Gud Zebaoth i evighet. Till mitt nästa liv skall jag överge detta land i vilket man har fördärvat och förstört mitt liv för mig och i stället bege mig till England eller till Italien för att på nytt få mitt nästa olyckliga liv förstört och fördärvat där. Och sedan när jag åter är död drar jag vidare till andra ohyggliga länder där jag på nytt endast kan pinas ihjäl. Ingenstans är mitt hem, inget folk kan jag älska utan att det fördärvar mig, och ingen kan jag dela min eviga ensamhet med, utan att den personen blir lika fördärvad, ond och förtappad och hatisk som jag själv i evighet är. Misstankar är det enda som jag har till övers för människorna, och missförstånd är det enda som de har till övers för mig. Allt vad jag giver dem smutsar de ner och fördärvar, och jag låter dem göra det i min eviga odräglighets ofrånkomligen outhärdliga godhets hatade och avskyvärda humanism, som bara

stinker av olycksalighet då dess goda vilja bara resulterar i ont. Allt vad jag gör i evighet går på tok, ty jag är Gud och kan aldrig vara någon annan eller bli som en vanlig fåfång och hänsynslös handlingsmänniska av enbart naturlig och gudlös ignorans. Omänsklig är jag i evighet – det är Guds eviga olycka. Den som är röd är död. Därför är jag röd, ty jag längtar efter döden; och må hela världen gå under med mig, ty endast genom mitt eviga lidande hålles världen vid liv. Den skrattar för varje tår som jag faller, och den jublar för varje gång som jag störtar under dess korstunga ok; och endast när den ej längre har en Gud som dignar och blöder ihjäl under dess börda tystnar skadeglädjen, ty när Gud dör dör världen. Det vet Gud, och därför förblir han evinnerligen avskyvård nog att hålla sig evigt levande i sin evinnerligen avskyvärda och förhatliga godhet, som det mänskliga jordnära naturliga packet hellre med djupaste förakt benämner vansinne, galenskap, efterblivenhet, svagsinhet och idioti. Gud är galen, säger mänskorna, och förvisso är han galen, ty endast galningar är dåraktiga nog att vara evinnerligen goda. Alla förnuftiga människor som vill komma någonstans i livet och klara sig väl och leva gott är ju onda, ty det måste man vara om man ej vill bli olycklig och osalig som Gud.

Men vem stör den ljuva midnattsfriden? Är det döden som kommer galopperande genom natten? Ja, det är det. Just nu kommer han, i det allra olämpligaste ögonblicket. Ty jag höll på att komma till klarhet om någonting, och så kommer döden och stör mig.

Ack, min bror, är det du som kommer?

Wolfgang (har kommit in) Ja, Wilhelm, det är det.

Wilhelm Wolfgang, var är din tro? Du har inget hopp i ditt hjärta, ingen kärlek, ingen tro på någonting gott och ingenting. Ditt hjärta är mörker. Ditt liv är döden. Du har inget medlidande, och du är blind, ty du ser bara verkligheten. Ja, inte ens den ser du. Du ser inte det universum som du har framför dig, utan du ser bara dig själv. Älska någonting innan det är för sent!

Wolfgang Vad står du och dillar om? Varför har du styrt ut dig i den där maskeradkostymen? Varför går du där uppe och talar högt för dig själv?

Wilhelm Högt talar jag för att ingen skall höra mig. Ack, jag arme dåre! O Wolfgang, är du sann? Finns du verkligen? Är ditt skräckexempel, din ondska, din hänsynslöshet, din begivenhet på våld, din gudabespottelse, ditt hån av universum, din måttlösa infernaliska liderlighet och din totala brist på mänskliga känslor som blygsel, kärlek, skam, fruktan och ödmjukhet, är din diaboliska personlighet verkligen ett faktum? Jag tror det ej. Nej, min bror, du existerar ej. Du är icke till. Jag har ingen bror, ty han är ond.

Wolfgang Du kan inte förneka, Wilhelm, att jag finns och lever. Du kan inte bortse från det faktum att jag är vad jag är och gör vad jag gör. Jag är, och jag är sann. Detta kan du inte ignorera. Jag är en människa av kött och blod. Jag har hatat, dödat, förtryckt och spritt ondska omkring mig, men allt detta är sant hur hemskt det än är. Kristus var vägen och sanningen och livet och evigt ljus. Även jag är en väg och en sanning, men icke evigt liv utan evig död, och icke evigt ljus utan evigt mörker. Jag är lika sann som Kristus fastän jag är hans motsats.

Wilhelm Du är praktiken men jag är teorin. Du är världen men jag är individen. Du är folket men jag är den enskilde. Du är det materiella men jag är det andliga. Du är det timliga men jag är det eviga. Men praktiken, världen, folket, det materiella och det timliga är av ondo, medan teorin, den enskilde individen, det andliga och det eviga är gott. Och det finns en Gud, och sådan är Gud att allt ont förgås medan allt gott varar i evighet.

Wolfgang Och den lögnen är jag här för att råda bot på. Det uttalandet är jag här för att jäva. Allting är fåfänglighet, allt är av ondo, allt lyder under praktikens tröstlösa materialistiska mördande lagar; allt, om det så är andligt eller materiellt, måste förgås. Det är min sats. Det finns inga undantag, och det får inte finnas några undantag. Och därför skall du dö.

Wilhelm Min bror, allt vad du säger kommer över ditt eget huvud. För varje människa som du dödar gräver du blott din egen grav djupare, och för varje mänska som du hatar och förbannar blir du bara själv mera hatad och förbannad, och det mest av dig själv. Du har sagt att du vill döda alla rättrogna, gudfruktiga och goda undantagsmänskor, men denna din vilja kommer endast att döda dig själv. O *Wolfgang*, varje destruktivt slag som du riktar mot någon annan träffar endast dig själv!

Wolfgang Men varför är du klädd i din röda mantel? Ser du ej tillräckligt fånig ut utan dum påfågelskrud?

Wilhelm Vem är han som undrar varför jag är klädd till brudgum? Blygs han ej inför att ställa en sådan fråga? Skäms han inte inför att trampa på det äktenskapliga?

Wolfgang Var är din hustru?

Wilhelm Hon är borta.

Wolfgang När kommer hon tillbaka?

Wilhelm När jag är frisk.

Wolfgang Vad dillar du om?

Wilhelm Jag besvarar dina frågor så gott jag kan. När jag är frisk kommer hon tillbaka, ty när jag blev sjuk förlorade jag henne. Är det något mera du vill veta innan jag dör?

Wolfgang Älskar du mig fortfarande?

Wilhelm Jag älskar alla människor.

Wolfgang Jag frågade om du älskade *mig*.

Wilhelm Människan har två religioner – den naturalistiska och den humanistiska, tron på framgång och tron på lycka, samhällskärleken och mänskokärleken, maktsträvan och härlighetslängtan, penningförgudningen och ödmjukhetsviljan, utvecklingsfröjden och gudsfrukten, vetenskapen och religionen, förnuftet och dårskapen, realism och universalitet, välfärd och humaniora, lättsinnigt muntert sällskapsliv och isolerad civiliserad ensamhet, politik och egensinne, men trots att du representerar den förra och ej vill ha någonting med min, som är den senare, att göra, så älskar jag dig och kommer jag ej att kunna upphöra därmed någonsin.

Wolfgang Då ska jag tala om för dig var din hustru är. Hon är ute i stallet och hörde mig ej när jag kom, ty jag smög mig tyst in på gården, för jag ville överraska er. Jag såg att det lyste i stallet och att hon var där. Så smög jag mig in hit och låste porten bakom mig och låste sedan alla andra ytterdörrar i huset, så nu är vi ensamma här inne, och din fru är uteläst.

Wilhelm Intet mörker är så mörkt att det inte lyser ett ljus i det. Ljuset i det mörker som mitt liv har blivit är min hustru. Hon får inte slockna med mig!

Wolfgang Nog tramsat för idag! Din hustru skiter jag i, men nu är det dags för rättens bödelssvärd att träda i funktion! (*drar sitt svärd och börjar avancera upp för trappan*)

Wilhelm Min bror, jag förlåter dig de stunder av mitt liv som gav mig lycka och glädje som blott varade tills du kom. Jag förlåter dig alla de gånger som du har förödmjukat mig, tillintetgjort mig, skämt ut mig och vänt folk emot mig. Jag förlåter dig din barbariska förstörelselusta, som så ofta har slagit sönder mina världar och

andras. Ofta i mitt liv höll jag på att lyckas med att bli lycklig, bli omtyckt av andra, bli vän med folk, bli uppskattad, populär och erkänd som människa och igenkänd som den jag är, men alltid trädde till slut du fram på scenen för att på nytt förvandla mig till intet, förstöra allt för mig och ånyo riva upp alla mina sår. Även det förlåter jag dig, ty, min älskade broder, så högt älskar jag dig. Förödmjuka mig gärna igen när det passar, kom åter och slå sönder mina världar och tillintetgör allt vad jag är och har. Jag bjuder dig och hälsar dig välkommen därtill när helst du har tid och lust. Ja, kom gärna och förgör mig, ty du är min broder, och jag älskar dig.

(En blixtnedslag faller ner med buller och brak.)

Se! En blixtnedslag slog ned i Schwarzenberg! Schwarzenberg brinner!

Wolfgang Försök inte med några finter! Du kan lika litet se härifrån till Schwarzenberg som Schwarzenberg någonsin kan brinna. Ska jag spetsa ditt hjärta, eller ska jag kastrera dig först?

Wilhelm Ja, döda mig, bror. Du är bättre än jag. Du älskar inte, men du är stark i ditt hat. Du har ingen djup bildning, men du är i stället praktisk och duglig. Jag dör gärna för din hand, för dig, för framtiden och för mitt folk. När du dödar mig befriar du världen från ett irrationellt klen och fegt, sinnessvagt och odugligt dumhuvud. Jag välkomnar dig till att avrätta mig utan skrupler.

Men försök inte längre tala förnuft med mig. Försök inte längre få mig till att tänka som världen tänker, handla som världen gör och göra vad alla gör. Lämna mitt sinne i fred, och låt mig vara det som du och världen från början dömd mig till att vara, nämligen en oskyldig galning. Jag vill tänka som blommor tänker, handla som solen och göra som lärkorna och träden. Mig får du aldrig mer att tänka förnuftigt.

Wolfgang Att skära dig i strimlor kommer att bereda mig mitt livs mest fullkomliga ögonblick!

(Plötsligt lyckas Anna bryta sig in utifrån genom ett fönster, just som Wolfgang mättar ett dödshugg. Hon skär sig svårt och blöder men ser genast vad som håller på att hända.)

Anna (ropar) Wilhelm!

Wilhelm (svarar) Min hustru, farväl! Du mitt livs sista ljus, min högsta och renaste kärlek, min goda och trofasta skyddsängel, mitt stöd och min helgedom, farväl! Mitt livs sista stund är nu kommen. Jag ser dig för stunden och sedan aldrig mera.

Wolfgang Hör så han åbakar sig, ditt monster till före detta make! Känner du igen honom? Jag har slutligen lyckats med mitt verk, att göra Wilhelm komplett vansinnig och olämplig för denna världen. Du kommer precis lagom till avrättningen. Sedan ska vi ha en lång och god stund tillsammans, som ska vara ända tills även du blir avrättad men på ett betydligt angenämare sätt genom systematisk våldtäkt till döds. Det är bara jag som är potent nog att kunna avrätta kvinnans på det sättet.

Anna (ropar) Wilhelm! Skuffa ner honom!

Wolfgang Ånej! *(vänder sig uppåt igen)* Så roligt ska vi inte ha! *(siktat in sig mot Wilhelm igen)*

Wilhelm Inte kan jag skuffa ner honom, kvinna. Han är ju min egen broder.

Wolfgang Håll käften någon gång, så att jag kan dräpa dig! *(höjer svärdet för det definitiva dödshugget. En ny skräll, och en ny kraftig bländande blixtnedslag, som faller ner mitt i huset. Båda bröderna tumlar över ända, Wolfgang baklänges och ner för alla trapporna, ligger sedan svårt skadad och ryggbrotten och kan inte röra sig mera.)*

Wilhelm (reser sig, helt omtumlad) Vad är det jag hör? Det är musik. Döden spelar för mig sin mottagningsmusik. Hör hur den svävande sjunger berusat, hur dess lockande dårskap förtjusar, och hur den med sitt suggererande sug drager en bort till vansinnets rike! Hör hur melodierna suckar och förtrollar! De är min undergång. Hör du melodierna, hustru? De drar mig bort från verkligheten. De gjuter salva i mina

hjärtesår. De lindrar min smärta och mina olyckor i det att de berövar mig jorden och världen. De ger mig lycka till priset av min mänsklighet. Musiken är ett förtrollande spöke som gör en till ett spöke innan man är död. Musiken är den svages och den hjälplöses livsackompagnemang: när han förföljs och förgås bland jordemänskor lyfter musiken upp honom till spökenas otroliga värld av överklighet. Upplöft till överkligheten kallar människorna honom sedan för tokig, galen och vansinnig. Sådan är den svages lott i livet.

(Wolfgang kan inte röra sig. Anna står ett stycke ifrån honom med bägge händerna för munnen och bara stirrar på honom med utomordentlig fasa och förskräckelse. Han försöker säga något men kan inte pressa fram ett enda ord.)

Wilhelm (får syn på honom) Ack broder, är du den stackars ömkliga gestalt som jag ser? Vad har gått på tok för dig? Vart har ditt mod, din överlägsenhet, din storhet och din suveräna stolthet nu flytt? Är detta vad din käck framåtanda har lett dig till? Var din hänsynslöshet värd detta pris? Önskar du fortfarande regera världen? Önskar du fortfarande tutta eld på byn för skojs skull? Ack, Wolfgang, broder, mänsklighetens hopp, hur grips inte Wilhelms hjärta nu av din åsyn, och hur förvrids det inte av smärta mer än någonsin tidigare! Hur hårt drabbar inte ditt fruktansvärda tillstånd nu min själ, och hur vrids den nu inte ut med mitt sinne! Stod du inte alldeles just här uppe och ämnade frälsa världen och dig själv från odjuret Wilhelm? Stod du inte inför ditt livs begynnelses ögonblick, ditt livs största triumf och kronan på ditt livsverk? Och nu ligger du där på hjälplöshetens botten och rycker, fastnitad vid jorden som en påtrampad mask! Ack broder, furste, oförlikneliga kraftmönster! Hur futtigt och ömkansvärt får du inte i denna stund allt det att te sig som du går för! Hur löjlig är ej den skräck som du har spridit, hur småaktig är ej den skymf och skam som du har dragit ner så mycket i, och hur obegriplig är ej den död som du med så stor frikostighet har spridit omkring dig så länge som du har levat! Gläds du fortfarande åt det förtryck som du representerar? Ack Wolfgang, hur älskar jag dig icke i detta ögonblick! Vilken fruktansvärt beklagansvärd och ömkansvärd gestalt du plötsligt har blivit! Stackars älskade varelse, tror du fortfarande att du är bäst? Tror du fortfarande på maktens hägringar och tomma luft? Tror du fortfarande att du står över Gud och historien, du stackars invalidiserade krympling och ryckande lemlästade golvvrak? Men vad är det för besynnerliga rosendofter som jag känner? Brinner det i flygeln? Ja, det brinner i flygeln. Den vänliga blixten har satt eld på mitt hem, och stormen sätter fart på elden. Men vad är förlusten av mitt hem mot förlusten av min broder?

Min bror, min bror, varför har du övergivit mig? Du var mitt allt i världen, min så beundransvärd och starke ädling till en så underbart oförliknelig och härligt älskad broder! Varför har du nu lämnat den förtrampade ynkligheten till ful och vansinnig mask, som var din eländige stackars broder, ensam i världen? Vad skall han nu ta sig till utan dig? Du var hans allt, hans tro, hans hopp, hans kärlek, du var mönstret bland människor, den gudomliga människan, övermänniskan, all skönhets fullkomning och världens salt, ljus och stolthet, du var den borne fursten och kraftens, duglighetens, hjältemodets, viljestyrkans och initiativets yppersta inkarnation. Du var allt, härlige svarte demoniske broder, för din vämjelige lillebror, och mer därtill. Varför måste du då dö? Du visste ju ej vad du gjorde när du gjorde ont, du var det ljus som detta världskaos väntade på, ingen var någonsin mera beundransvärd än du, och du åstadkom död endast liksom ett småbarn åstadkommer att hans leksaker går sönder när han leker med dem. Varför straffas du så grymt för att du blott och endast har roat dig? Allt kan jag förlåta dig, min bror, utom detta att du är död. Jakobs, min fars, min onkels, min evigt älskade Jeanettes,

min bästa barndomsvän Ottos, Jeanettes faders, min tjänare Antons, ja, allas död kan jag förlåta dig, men inte din egen. Du har uppenbarat för mig det hemska faktum, att inte ens en gudomlig människa varar i evighet, och kunskapen därom kan jag ej och vill jag ej överleva, Min bror, min djupt vördade och oändligt beundrade, min innerligt innerligt innerligt älskade evige broder! Även du, min Brutus, även du, min son, även du, min broder, har till slut all min kärlek till trots fallit offer för den onde Wolfgangs hand!

Wolfgang (lyckas med nöd pressa fram) Din förbannade galning! (dör)

Wilhelm Jag kommer ej att överleva min bror. Samtidigt föddes vi, och samtidigt dör vi. Jag kom blott till en timme senare än min bror, och därför dör jag även en timme senare. Min bror dog hemskt för att han var hemsk, och jag dör än hemskare för att jag är än hemskare. Vi dör, ty det är rätt att så sker emedan vi är sådana vi är. Vi dör för vad vi är, och rätt och riktigt är det, ty vi är odrägliga. Alla som är som vi är odrägliga, ty vi skrämmar bara sunt normalt fattigt folk från vettet. Vi duger ej till någonting. Världen kommer att må bättre utan oss. Hur var det min broder en gång sade? 'Är vi ej tyranner, så är vi parasiter. Aristokrater, det är tyranner och parasiter, som dock behövs, ty vem skall annars hålla ordning på världen?' Det är bara synd att tyrannen aldrig slapp sin parasit. Men elden kommer och räddar mig. Kom, eld, och förtär mig! Befria mig från det grymma livet! Befria världen från parasiten Wilhelm och tyrannen Wolfgang! Kom an! Bränn ner vårt hus, förstör våra slott och förgör allt vad vi har levat för, byggt upp åt oss och funnit vara gott! Omintetgör våra livsverk, såsom du alltid har omintetgjort våra förfäders! Fräls oss, o Gud, ifrån oss själva!

Anna (ropar) Wilhelm, kom ner! Elden sprider sig!

Wilhelm (hör inte) Liv, med dig förgås allt gott som man någonsin har njutit av. Min frid, mitt hopp därom och om bättre dagar, min frihet och ödmjukhet, all sinnlig njutning och fröjd, min tro och min kärlek inför människovärlden, min syn och min hörsel, mitt språk och min förmåga att njuta av och känna sköna dofter, åsynen av solen och känslan av trivsel vid hemmets varma härd, åsynen av dagsljuset och stjärnhimlen, min aptit och min rörelseförmåga, all sport, all kunskap, all känning av vinden, av vattnet, av löven som rasslar och av livet omkring en, allt detta och mycket mer försvinner, förgås och lämnar ingenting kvar åt en själv att minnas. Allt gott berövas en, utom den som en gång gav allt det underbara till låns och som någon gång kanske låter en återfå det.

Anna Wilhelm, skynda dig ner!

Wilhelm Hela mitt hem ligger i aska och ruiner. Se, fåglar kvittra på dess fallna murar, murgröna betäcker dess svartbrända kolrester, och naturen erövrar åter naturen. O mitt hem, min borg, mitt hjärta, mina skatter, min stolthet, min fågring, min lust, mitt allt, till intet är du blivit! Du stinker av rök, och dina svarta förkollnade stöttor och balkar är blivna till vederstygglig svart och smutsig skit! O hem, aldrig mera får jag se dig och älska dig, och aldrig mera får jag inom dina trygga väggar i ditt sköte älska min hustru och mina kära! Förlorat är du, och aldrig mer skall jag få vinna dig åter! Aska, bråte, kol och ruiner! Ack och ve! Ack och ve!

Anna Wilhelm!

Wilhelm Jag känner röklukt i min näsa. Vårt slott brinner som en vårdkas. Vad har det för betydelse? Ingen alls! Livlös eller hemlös – man står ändå utanför världen. Har man en gång förlorat världen redan som barn så gör det ingenting om man dessutom förlorar sitt hem och sitt liv. Och det är bara de som står utanför världen som älskar den på riktigt; ty alla som älskar världen inom dess materiella konkreta gränser älskar den förgäves, ty de älskar blott detaljerna i den och går miste om den som andlig helhet.

Anna Wilhelm, göm dig inte utan kom ner! (*tvekar om hon ska upp och hämta honom eller inte*)

Wilhelm Hon ropar för sent att jag skall akta mig för elden. Min själ sattes i brand när jag var sju år gammal, och sedan dess har den bara blivit mer och mer inflammerad. Jag är omänsklig för min kärleks skull och för min elds skull som har drivit mig vansinnig. Intet kan vid det här laget släcka den. Jag är förlorad åt den.

(*Anna börjar beslutsamt gå upp för trappan men stannar då hon ser hur han långsamt börjar komma ner.*)

Wilhelm O vårdkas, som en gång var mitt hem, grant brinner du! Du hulda kvinna, som tar hand om mig, vänta på mig tills jag kommer, ty jag är på väg ner. Snart skall jag vara nere hos dig.

Anna Jag väntar på dig, Wilhelm! Elden sprider sig, men du hinner, om du skyndar dig!

Wilhelm Anna, min hustru, jag älskar dig! Intet har jag någonsin älskat mera varmt och innerligt än ditt hulda sällskap, din trygga famn och din sälla hamn! Kvinnan är den enda hamn för oroliga män som finns i världen. Livet är en svallande ocean av rasande känslor, och endast kärleken till kvinnan kan föra någon man i hamn. Vad gör mannens liv så stormigt? Varför uppsöker han inte sin hamn från början och stannar där för evigt? Vad är det som ständigt lockar honom ut på stridens hav åter och åter och åter? Jag förstår ej den kraft som gör att människan frivilligt lider.

Anna Wilhelm! Taket brinner! Skynda dig!

Wilhelm Jag måste rädda mina manuskript. (*tvekar och dröjer kvar*) Mina arbeten måste räddas undan eldens onda tungor, som blott förgör vad de läser. Eld, du kärlekens, passionens och livets livlighets innersta väsen, du är mitt arbetes största fiende och all civiliserad strävans största fasa. Håll dig borta från mitt torn så länge tills jag har hunnit dit och tillbaka hit igen, ty mina alster är det enda vittnesbörd som finns för att jag över huvud taget har gjort något gott i livet. De är viktiga därför att de är mänskliga dokument. I dem har jag uttryckt allt vad jag vet och har känt och all min ringa erfarenhet och mina tankar. Så länge det finns människor på jorden finns det mänsklighet för dem att ta vara på. Om de ej tar vara på det mänskliga så upphör de med att vara människor, ty människans kärna ligger däri att hon vill fortsätta med att vara mänsklig.

Ack, lågor, ni har tagit min studiekammare! Ät mina arbeten med eftertanke, ty mycket arbete lades ned i dem. De skrevs för mina barn och för framtiden, och nu förtärs de med god aptit av eld. Ack, ord! Man kan icke ens pränta ner dem i den mest tydliga och långlivade kalligrafiska skrift, utan att de tolkas alldeles fel och av alldeles fel sorts läsekrets! (*återvänder till trappan*)

Anna Vad skall jag göra? Taket brinner, och han bara tövar, förblindad av sin fascination, kanske dövad av blixten, vad vet jag? Skall jag upp och hämta honom eller vänta honom här? Men stormen piskar elden till värre styrka och vansinne än Wilhelms!

Wilhelm (*helt betagen och fascinerad av det tilltagande eldskådespelet*) Vad är en ynkelig braseld mot detta?

Anna (*ropar*) Wilhelm! Wilhelm!

Wilhelm Elden ligger i min väg. Den eld som lever i allas hjärtan, som människor gärna leker med, som ger upphov till liv och som äter liv har våldtagit mitt hem och spärrat min väg och ämnar förvandla allting till aska. Alla älskar att leka med elden, men alla som leker med elden blir eldens offer. Men tro inte, eld, att jag ämnar ge upp! Jag är dig en värdig motståndare, ty min själ och mitt hjärta brinner mera av

smärta än vad du brinner av förgänglig lust! *En garde*, du gudomliga brinnande väsen! En av oss måste träda tillbaka för den andre. Jag föreslår, eld, att du ger upp nu, ty även om du förgör mig i natt så måste du brinna ut och slockna i morgon. Var förnuftig, eld! Du kan ju inte hålla ut i längden ändå!

Men ack, hur svårt är det inte samtidigt att låta bli att beundra dig! Hur grann är du icke när du flamar så där! Vilken njutning det måtte vara för dig att slicka gobelängerna, rulla ner för trapporna och skaka och störta omkull murarna! Å, du griper mig så med din oerhörda dramatik att jag lockas till att bli ett med dig! Men vad gör jag? Är det tillåtet att förbrödra sig med fienden? Om jag kastar mig i hans armar så förgör han ju mig. Men det ser jag nu att han kommer att göra ändå. Han har kringgärdat mig. Jag är omringad och fångad i hans inferno. Det enda som återstår för mig att göra är att resignera.

Gråt, Wilhelm, gråt, och släck alla världens våldeldar med dina tårar! Men även om de släcks därav så tänder världen strax bara nya infernaliska mordbränder som denna.

Om jag är galen, så är världen galen, ty jag är blott en produkt av världen. Jag gråter. Ingen ser mina tårar. Jag gråter för den världs skull som har gjort mig sådan som jag är. Jag är livets slutprodukt, ty mig har vederfarits allt. Därför gråter mitt hjärta, ty jag är ensam. Ingen känner mig. Ingen ser min sorg. Ingen känner för mig eller förstår vad jag känner. Endast min hustru tänker på att jag finns, och det gör henne till världens största hjältinna. Jag gråter, ty jag har skäl till att gråta. Jag är livets slutprodukt, och därför gråter jag över livet.

Det finns ingenting som sker i världen som inte är tragiskt. Skogar huggs ner, och vackra djur nedgöres och äts upp. Underbart är allt det liv som finns, och det är tragiskt att det ej får finnas till i fred.

Så är det, o arma för mig döva människor! Så länge ni finns i denna värld och så länge ni regerar den kommer ni aldrig att få leva i fred. Lidandet förföljer er överallt, ni blir aldrig någonsin kvitt er egen innersta hjärtbrand och mjältbrand, och livet kommer bara att vara en oupphörlig ständig tortyr tills ni dör. Livet är och kommer alltid att vara en mardröm utan slut i evighet.

O Gud, varför måste jag dö? Säg mig det, ty själv förstår jag det icke. Ja, du talar till mig genom din rytande eld. Du omringar mig och går mycket metodiskt till väga. Av allting i mitt hem så sparar du mig till sist, ty jag är ju det läckraste bytet. Så säg mig då varför du måste göra mig detta.

Nej, Gud är icke i elden. Han är icke i något synligt, men av mig själv förstår jag varför jag måste dö. Jag har älskat en människa som icke var god. I min kärlek till honom har jag hjälpt, understött och underblåst hans sämre sidor, ty att älska en annan är att dubblera hans andliga kraft med sin egen. Därför är jag lika skyldig till Wolfgangs alla fel som Wolfgang själv var, och mera skyldig, ty utan min kärlek och mitt moraliska stöd hade han säkert aldrig blivit så ond som han blev. Straffet för att jag har älskat min nästa och min broder mera än mig själv är döden. Så obevekligt sträng och hård är Herren Gud Zebaoth, den evige domaren, som är den ende som ingen kan döma.

Men vad som har skett har skett. Vad jag har upplevat har jag upplevat, och vad jag har talat har jag talat, och ingen kan förneka det. Och det är min tröst. (*försvinner*)

Anna Han är borta! Jag ser honom inte längre! Han har fastnat i elden! Wilhelm! Vi kan inte stanna här inne längre!

Wilhelm (osynlig, ropar) Rädda dig själv och vårt barn och vår framtid! Det är mitt sista ord!

Anna (beslutar sig, rusar på dörren, lyfter på regeln som den reglats med inifrån och störtar ut. Huset sluts, och man ser bara att det helt har erövrats av den rasande elden.)

Wilhelm, du har räddat oss och ditt barn! Jag kände nu dess första sparkar!
(faller ihop utmattad medan deras hem försvinner i ett öronbedövande brak, men hon har klarat sig och förblir framför scenen när ridån går igen, helt färdig men med livet i behåll. Hon är den första som reser sig för att ta emot applåderna, medan hennes triumf är att hon inte kan låta bli att känna stolthet över sitt nya liv som blivande moder.)

Slut.

Dramat utgör naturligtvis en dramatisering av samma författares roman med samma namn, som också finns på nätet.

Värt att notera för eventuella realiseringar är, att Wolfgang och hans kumpaner alltid går klädda helt i svart. Wolfgangs kläder och yttre står noggrant beskrivet i romanen liksom även Wilhelms. Jakob och Anna är mera neutrala, men Anna är blond och alltid ljust klädd, medan Jeanette är mörk och mera mörkt klädd.

Man kan fråga sig varifrån författaren fått historien. En viss påverkan från Viktor Rydbergs "*Singoalla*" är omisskännlig liksom även från Goethes "*Faust*", men rent konkret kan inga källor till historien spåras. Den skisserades redan 1965 och hör utan tvekan till författarens äldsta litterära idéer.

Naturligtvis kan mycket av Wilhelms långa slutmonologer avvaras vid en uppsättning, de kan utan vidare bantas på iscensättarnas eget ansvar, men nog vore det synd. "*Humanismens klagan*", titeln på monologerna i romanen, var till och med tänkt som titel för hela arbetet.

Göteborg-Finland, sommaren 2004.